

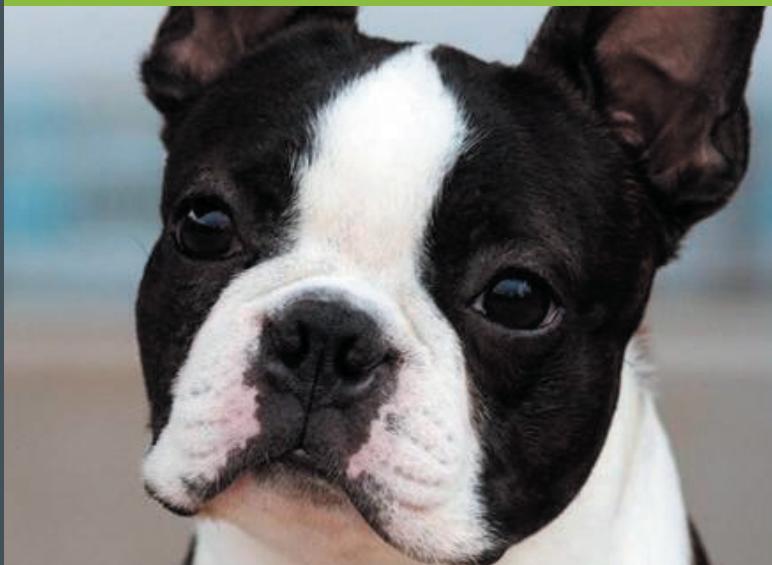

Z. A. Ristić M. Matejević

KINOLOGIJA

ISBN 978-86-7520-379-7

9 788675 203797

KINOLOGIJA

Dr Zoran A. Ristić

Dr Milosava Matejević

УНИВЕРЗИТЕТУ НОВОМ САДУ
ПОЉОПРИВРЕДНИ ФАКУЛТЕТ

UNIVERZITET U NOVOM SADU
POLJOPRIVREDNI FAKULTET

Dr Zoran A. Ristić
Dr Milosava Matejević

Kinologija

Novi Sad, 2016.

Autori

Dr Zoran A. Ristić
Dr Milosava Matejević

ISBN

978-86-7520-379-7

Glavni i odgovorni urednik

Dr Nedeljko Tica, redovni profesor, dekan Poljoprivrednog fakulteta u Novom Sadu.

Urednik

Dr Milenko Stevančević, redovni profesor, direktor Departmana za veterinarsku medicinu,
Poljoprivredni fakultet u Novom Sadu.

Tehnički urednik

Dr Bojan Toholj

Recenzenti

Dr Marko Cincović, Dr Ozren Smolec, Dr Vladimir Marković

Lektor

Msc Milutin Kovačević

Fotografija

Jaroslav Pap, Zoran Ristić, Petar Mišić, Milan Bošnjak, Goran Grmuša

Izdavač

Univerzitet u Novom Sadu, Poljoprivredni fakultet, Novi Sad. Zabranjeno preštampavanje i
fotokopiranje. Sva prava zadržava izdavač. Štampa: F.B. Print, Novi Sad

Štampanje odobrila: Komisija za izdavačku delatnost, Poljoprivredni fakultet, Novi Sad. Tiraž: 200
Mesto i godina štampanja: Novi Sad, 2016.

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

636.7(075.8)

РИСТИЋ, Зоран А., 1956-

Kinologija / Zoran A. Ristić, Milosava Matejević ; [fotografija Jaroslav Pap ... et al.]. - Novi Sad : Poljoprivredni fakultet, 2016 (Novi Sad : Feljton). - 156 str. : ilustr. ; 21 cm

Tiraž 100. - Bibliografija.

ISBN 978-86-7520-379-7

1. Матејевић, Милосава, 1983- [автор]

а) Кинологија

COBISS.SR-ID 308776199

Predgovor

Na Poljoprivrednom fakultetu u Novom Sadu, na Departmanu za veterinarsku medicinu akreditovan je novi program 2013. godine, u kojem je i izborni predmet „Kinologija”, koji biraju studenti druge godine u četvrtom semestru.

Izučavanjem predmeta „Kinologija“ studenti će imati prilike da se upoznaju i savladaju nastavne jedinice: Razvoj kinologije, Razvoj kinologije u svetu, Osnivanje društava i razvoj kinologije pre formiranja Saveza, Formiranje Klubova i Društava u nekim evropskim centrima, Počeci organizovanja kinologije na ovim prostorima početkom XX veka, Organizovanje Klubova ljubitelja pasa, Razvoj kinologije u našoj zemlji, Podela i sistematika pasa, FCI podela, Rase lovačkih i drugih pasa, Standard i evidencija rasnih pasa, Kiniloška manifestacija, Izložbe pasa u lepoti (eksterijer), Procena eksterijera, Ispiti urođenih osobina, Utakmice pasa, Uzgoj pasa, Reprodukcija, Smeštaj i nega pasa, Ishrana pasa, Značaj obučenosti pasa, Obuka na terenu, Nega štenadi i pasa, Čišćenje prostorija, Poreklo pasa, Čistokrvnost rase, Standard, Eksterijer psa, Procena eksterijera, Zootehnička merenja i svi važeći Pravilnici Kinološkog saveza Republike Srbije, kao i neophodni formulari i obrasci i druga dokumenta pri prijavljivanju psa KSRS - Kinološki savez Republike Srbije.

Da bi ovaj predmet bio prezentiran na pravi način predmetni nastavnik i asistent su izradili Skriptu kako bi studenti lakše savladali planom i programom predviđeno gradivo.

Kinologija podrazumeva svu problematiku i sve delatnosti vezane za pse: od porekla rase i pripitomljavanja, preko uzgoja, selekcije, obuke, rada, psihofizičkih svojstava psa, od zaštite, razonode sa psima i organizacionih formi do udruživanja ljubitelja pasa. Deo kinologije koji se bavi lovačkim psima naziva se lovačka kinologija.

Kinologija je nauka o psima i proučava evoluciju pasa, nastanak rasa i njihove karakteristike, ponašanje i obuku pasa, uzgoj, selekciju i zdravstvenu zaštitu pasa.

Kinologija je naučna disciplina koja se bavi proučavanjem nastanka pasa, sve od njihovog divljeg oblika, domestifikacije - pripitomljavanja, razvoja pasa, rasne podele, uzgoja, zaštite od bolesti, obuke, smeštaja, pravilne ishrane i njihove upotrebe, bilo za lov, kao pomagač, ili za neke druge aktivnosti (pronalaženja opojnih droga, pružanje pomoći slepim i slepovidim ljudima), itd.

Sam termin kinologija je kovanica od dve grčke reči κύων (gen. κύνος), kyn, “pas“ i reči λόγος, logos, “znanje”, “nauka”.

Kinologija je nauka o psima i njihovim rasnim odlikama.

Ne postoje apsolutno sigurni podaci o nastanku i razvitku psa, najzastupljenija teorija je da pas pripada porodici životinja - pasa Canidae G.Fischer de Waldheim, 1817, koje love u čoporu. Prema Čarlsu Darvinu pas se razvio iz nekoliko vrsta pripadnika porodice pasa, verovatno od vuka, kojota i šakala. Austrijanac Konrad Lorenc, dobitnik Nobelove nagrade, poznati zoolog, modifikovao je ovu teoriju i smatra da su se neke vrste pasa razvile od vuka, a da je većina nastala od zlatnog šakala. Posle koriguje sopstvenu teoriju tvrdeći da su psi potomci azijatske vrste vuka. Danas među naučnicima preovlađuje mišljenje da je pas nastao pripitomljavanjem vuka, a do ovog zaključka su došli zahvaljujući analizi građe zuba. Pas i vuk imaju istovetnu građu zuba.

Danas je domaći pas poznat pod nazivom *Canis familiaris* Linnaeus, 1758 (sinonimi: *Canis familiaris* Linnaeus, 1758; *Canis familiaris domesticus* Linnaeus, 1758).

Najstariji prihvaćeni dokazi o prvim pripitomljenim psima su arheološki nalazi u Nemačkoj, a to su kosti pasa stare 14.000 godina. Naučnici smatraju da su se prvi psi pojavili na srednjem istoku pre oko 12.000 godina. Rezultati velikog broja genetičkih, morfoloških i bihevijorálnih studija pokazali su da domaći pas (*Canis familiaris* Linnaeus, 1758) vodi poreklo od sivog vuka (*Canis lupus* Linnaeus, 1758), tako da ni oko ovog pitanja ne postoji jedna prihvaćena teorija. Smatra se da je prijateljstvo između čoveka i psa nastalo iz zajedničkog interesa da utele glad i to se upravo desilo u lov.

Postoje rase čiji su predstavnici teški svega 1 kg (čivava), kod kojih se težine u proseku kreću od 0,5 do 2,5 kg i oni koji dostižu težinu od 50 do 70 kg (napuljski mastif). Pas je na vrhuncu svog života između 3-će i 5-te godine kada mu je telo potpuno razvijeno, a snaga najveća.

Međutim, i životni vek zavisi od rase, ali i od drugih faktora na koje se može uticati: ishrana, zdravlje, kretanje, životna sredina i dr.

Po zoološkoj klasifikaciji pas pripada: klasa: Sisari (Mammalia Linnaeus, 1758); red: Zveri (Carnivora); porodica: Psi (Canidae G.Fischer de Waldheim, 1817); rod: Psi (*Canis* Linnaeus, 1758); vrsta: Domaći pas

(Canis familiaris Linnaeus, 1758) sa jednom od, na primer, rasa; rasa: Retriver (Canis familiaris Retriever) i pleme: Zlatni retriver.

Čovek je ubrzo posle pripitomljavanja počeo da radi na njegovoj selekciji i prilagođavanju za različitu upotrebu. Predpostavlja se da su preci svih današnjih pasa bili psi goniči i tragači.

Prvo pripitomljavanje čovek je izvršio sa namerom da iskoristi njihov lovački nagon i sposobnost za lov. Vremenom počeo je da ih koristi i u druge svrhe (za čuvanje i tereanje stoke, čuvanje domaćinstva, ratovanje itd.) i razvija nove rase. Prema aktuelnim procenama u okviru vrste domaći pas postoji 358 priznatih rasa. Najveći broj danas poznatih rasa nastao je tokom XIX veka planskim ukrštanjem postojećih rasa i selekcijom poželjnih fenotipskih osobina.

Treba istaći da su sve nastavne jedinice koje su ovde obrađene bogato ilustrovane velikim brojem fotografija, i crtežima sa ciljem da studenti lakše savladaju gradivo koje je predviđeno planom i programom.

Dr Zoran A. Ristić
Dr Milosava Matejević

SADRŽAJ

UVOD	10
RAZVOJ KINOLOGIJE	11
RAZVOJ KINOLOGIJE U SVETU	11
OSNIVANJE DRUŠTAVA I RAZVOJ KINOLOGIJE PRE FORMIRANJA SAVEZA	11
FORMIRANJE KLUBOVA I DRUŠTAVA U NEKIM EVROPSKIM CENTRIMA	11
POČECI ORGANIZOVANJA KINOLOGIJE NA OVIM PROSTORIMA POČETKOM XX Veka	12
ORGANIZOVANJE KLUBOVA LJUBITELJA	13
RAZVOJ KINOLOGIJE	16
PODELA I SISTEMATIKA PASA	18
FCI PODELA	19
RASE PASA	24
- I FCI GRUPA -	24
AUSTRALIJSKI ČUVAR STADA (KELPI)	24
BELGIJSKI OVČAR	25
ŠIPERKI	25
NEMAČKI OVČAR	26
STARO-ENGLESKI OVČAR	26
ŠKOTSKI OVČAR – DUGODLAKI I KRATKODLAKI	27
BORDER KOLI	27
KUVAS	28
- II FCI GRUPA -	29
DOBERMAN -	29
ŠNAUCER	29
VELIKI ŠNAUCER	30
CRNI RUSKI TERIJER	30
KANE KORSO	31
ARGENTINSKA DOGA	32
ŠAR PEJ	33
NEMAČKI BOKSER	33
NEMAČKA DOGA	33
ROTVAJLER	34
BULDOG	35
NJUFAUNDELENDER	35
ŠARLANINAC	36
KAVKASKI OVČAR	36
SREDNJEAZIJSKI OVČAR	37
BERNARDINAC	37
BERNSKI PLANINSKI PAS	38
- III FCI GRUPA - TERIJERI	39
NEMAČKI LOVAČKI TERIJER	39

ERDEL TERIJER	39
KRATKODLAKI FOXTERIJER	40
OŠTRODLAKI FOXTERIJER	41
DŽEK RASEL TERIJER	41
ŠKOTSKI TERIJER	42
ZAPADNO ŠKOTSKI BELI TERIJER	42
BULTERIJER	43
AMERIČKI STAFORDSKI TERIJER	43
JORKŠIRSKI TERIJER	44
- IV FCI GRUPA – JAZAVIČARI	45
- V FCI GRUPA –	48
ALJASKI MALAMUT	48
SIBIRSKI HASKI	48
LAJKE	49
NEMAČKI ŠPIC	50
ČAU ČAU	51
AKITA INU	52
AMERIČKA AKITA	52
ŠIBA	53
BASENJI	54
MEKSIČKI GOLOKOŽI PAS	55
- VI FCI GRUPA – GONIČI, TRAGAČI PO KRVI I SRODNE RASE	56
PAS SVETOG HUBERTA (BLODHUND)	56
BOSANSKI OŠTRODLAKI GONIČ – BARAK	57
ISTARSKI KRATKODLAKI GONIČ	58
ISTARSKI OŠTRODLAKI GONIČ	58
POSAVSKI GONIČ	59
SRPSKI TROBOJNI GONIČ	60
SRPSKI GONIČ	61
CRNOGORSKI PLANINSKI GONIČ	62
SLOVAČKI GONIČ	63
BASET	64
BIGL	64
BAVARSKI KRVOSLEDNIK	65
HANOVERSKI KRVOSLEDNIK	66
ALPSKI BRAK JAZAVIČAR	67
DALMATINSKI PAS	67
- VII FCI GRUPA – PTIČARI	69
NEMAČKI KRATKODLAKI PTIČAR	69
NEMAČKI OŠTRODLAKI PTIČAR	69
VAJMARSKI PTIČAR	70
ITALIJANSKI PTIČAR	71
MAĐARSKI OŠTRODLAKI PTIČAR – VIŽLA	72
MAĐARSKI KRATKODLAKI PTIČAR – VIŽLA	73
MALI MINSTERLANDER	74
VELIKI MINSTERLANDER	74

EPANJEL BRETON.....	75
ITALIJANSKI OŠTRODLAKI PTIČAR – SPINON	76
ENGLESKI POENTER	76
ENGLESKI SETER.....	77
GORDON SETER	77
IRSKI CRVENI SETER	78
IRSKI CRVENO BELI SETER	78
- VIII FCI GRUPA - RETRIVERI, CUNJAVCI I PSI ZA VODU	80
ČIZOPIK RETRIVER	80
RETRIVER KOVRDŽAVE DLAKE.....	80
RAVNODLAKI RETRIVER	81
LABRADOR RETRIVER	81
ZLATNI RETRIVER.....	82
NEMAČKI PREPELIČAR.....	83
ENGLESKI KOKER ŠPANIJEL	83
ENGLESKI ŠPRINGER ŠPANIJEL.....	84
AMERIČKI KOKER ŠPANIJEL	84
- IX FCI GRUPA – PSI ZA PRATNUJU I RAZONODU	85
KOVRDŽAVI BIŠON.....	85
MALTEZER	85
PUDLA	86
ŠI CU	87
PEKINEZER.....	87
MOPS.....	88
FRANCUSKI BULLDOG	88
ČIVAVA.....	89
X FCI GRUPA - HRTOVI	90
AVGANISTANSKI HRT	90
PERSIJSKI HRT – SALUKI.....	90
RUSKI HRT – BARZOJ	91
VELIKI ENGLESKI HRT.....	92
ARAPSKI HRT – SLUGI.....	92
STANDARD I EVIDENCIJA RASNIIH PASA	94
KINOLOŠKE MANIFESTACIJE	102
IZLOŽBE PASA U LEPOTI (EKSTERIJERU)	104
PROCENA EKSTERIJERA	106
Zootehnička merenja.....	106
Procena odoka.....	110
ISPITI UROĐENIH OSOBINA	111
UTAKMICE PASA	111
IZBOR LOVAČKOG PSA.....	114
UZGOJ PASA.....	115
REPRODUKCIJA.....	115
SMEŠTAJ I NEGA LOVAČKIH PASA	121
ZNAČAJ PASA PTIČARA ZA RAZVOJ LOVNOG TURIZMA KOD NAS.....	122

ISHRANA PASA.....	124
OBUKA PASA	125
PRINCIPI ŠKOLOVANJA PASA PTIČARA	130
NEOPHODNI FORMULARI I OBRASCI I DRUGA DOKUMENTA PRI PRIJAVLJIVANJU PSA	144
KSRS - KINOLOŠKOM SAVEZU REPUBLIKE SRBIJE.....	144
PRILOG 1.....	146
LITERATURA	154

Uvod

Izraz kinologija u svakodnevnom životu ima šire značenje, ona podrazumeva svu problematiku i sve delatnosti vezane za pse: od porekla vrste i pripitomljavanja, preko uzgoja, selekcije, obuke, rada, psihofizičkih svojstava psa, od zaštite, razonode sa psima i organizacionih formi do udruživanja ljubitelja pasa. Deo kinologije koji se bavi lovačkim psima naziva se lovačka kinologija. Kinologija je nauka o psima i proučava evoluciju pasa, nastanak rasa i njihove karakteristike, ponašanje i obuku pasa, uzgoj, selekciju i zdravstvenu zaštitu pasa. Kinologija je nauka koja se bavi proučavanjem nastanka pasa, sve od njihovog divljeg oblika, domestifikacije - pripitomljavanja, razvoja pasa, rasne podele, uzgoja, zaštite od bolesti, obuke, smeštaja, pravilne ishrane i njivove upotrebe, bilo za lov, kao pomagač, ili za neke druge aktivnosti (pronalaženja opojnih droga, pružanje pomoći slepim i slepovidim ljudima), itd.

Sam termin kinologija je kovanica od dve grčke reči κύων (gen. κύνος), kyn, "pas" i reči λόγος, logos, "znanje", "nauka". Kinologija je nauka o psima i njihovim rasnim odlikama. Ne postoji apsolutno sigurni podaci o nastanku i razvituksu psa, najzastupljenija teorija je da pas pripada porodici životinja - pasa *Canidae*, koje love u čoporu. Danas među naučnicima prevladuje mišljenje da je pas nastao pripitomljavanjem vuka, a do ovog zaključka su došli zahvaljujući analizi građe zuba. Pas i vuk imaju istovetnu građu zuba.

Postoje rase čiji su predstavnici teški svega **1 kg (čivava)**, kod kojih se težine u proseku kreću od 0,5 do 2,5 kg) i oni koji dostižu težinu od **50 do 70 kg (napuljski mastif)**. Pas je na vrhuncu svog života između 3-će i 5-te godine kada mu je telo potpuno razvijeno, a snaga najveća. Međutim, i životni vek zavisi od rase, ali i od drugih faktora na koje se može uticati: ishrana, zdravlje, kretanje, životna sredina i dr.

Slika 1. Čivava (ženka sa mlađunčetom)

Slika 2. Napuljski masif (odrastao pas i štene)

Čovek je ubrzao posle pripitomljavanja počeo da radi na njegovoj selekciji i prilagođavanju za različitu upotrebu. Pretpostavlja se da su preci svih današnjih pasa bili psi goniči i tragači.

Lovna kinologija je deo kinologije, odnosno lovna kinologija je nauka o lovačkim psima i njihovim rasnim odlikama. Pravilan izbor pasa i njihova obučenost za lov vrlo je važan uslov koji doprinosi racionalnom korišćenju divljači. Gubici zbog nepronađene ranjene i ustreljene divljači iznose 30% i više od celokupne vrednosti ulovljene divljači. Tu dolazi do punog izražaja upotreba različitih rasa pasa, primena lovne kinologije, koja treba da te vrednosti gubitka divljači znatno smanji u korist fondova divljači.

Razvoj kinologije

Razvoj kinologije u svetu

Zapise o organizovanom gajenju i planskoj selekciji nalazimo u doba Rimskog carstva. Rimljani su napravili i prvu sistematiku pasa po njihovim radnim osobinama:

- *Canes villatici* - kućni psi,
- *Canes pestorles pecuarii* - ovčarski psi,
- *Canes venatici* - sportski psi,
- *Canes pugnaces* - ratni, borbeni psi,
- *Canes nares* - psi za traganje njuhom,
- *Canes pedibus celeres* - psi tragači vidom.

U toku srednjeg veka ne postoje bitniji pisani izvori o organizovanom uzgoju i planskoj selekciji kod pasa. Uglavnom su tada pse uzgajali vlastela i vladajuća klasa. Engleski autori u XVI veku počinju sa opisivanjem i eksterijernih karakteristika pasa.

U XIX veku počinje se sa planskim odgojem i selekcijom, na osnovu radnih i morfoloških osobina. Dolazi do stvaranja mnogih specijalizovanih rasa naročito lovnih pasa. Organizuju se prve izložbe pasa na kojima se vrši poređenje pasa. U drugoj polovini XIX veka dolazi do formiranja i prvih klubova i udruženja odgajivača i ljubitelja rasnih pasa kao i upisivanje pasa u prve rodovne knjige. U početku su to bili klubovi odgajivača pojedinih rasa pasa, obično nacionalnih. Svaki klub propisaivao je normative za svoje rase.

Osnivanje društava i razvoj kinologije pre formiranja Saveza

U Beču je 1883. godine, osnovano prvo Društvo koje se bavilo uzgojem pasa. U tom periodu lovstvo je u Sloveniji bilo pod germanskim uticajem tako da su se ti uticaji veoma brzo osetili. U Kranjskom kraju osnovana je 1890. godine prva lovačka organizacija "Kranjsko društvo za varstvo lova". Zatim u Zagrebu je 1881. godine osnovano „Opće hrvatsko društvo za obranu lova i ribarstva”, a 1891. godine, Društvo se učlanjuje u Austrijsko društvo za čistokrvne pse u Beču. Lovačko društvo 1897. godine osniva Komisiju za rodovnu knjigu koja podatke o čistokrvnim psima iz Hrvatske i Slavonije šalje u Austrijsku temeljnu knjigu za čistokrvne pse. Ono što je značajno za ovaj period je i prvo takmičenje hrtova na tlu Vojvodine koje je održano 22. oktobra 1895. godine u Velikoj Kikindi na dan kada je osnovan i prvi kinološki savez "po ugledu na Evropu". U Vrbovskom u Gorskom kotaru održana je 20. - 30. septembra 1894. godine, „Regionalna izložba domaćih životinja”, na kojoj je bilo pokazano 10 istarskih goniča što je nazvano "mala izložba lovačkih pasa", iako to nije bila ni smotra ni izložba u današnjem smislu, jer tada nije bilo ni kataloga prikazanih pasa, a ni ocenjivanja.

Formiranje Klubova i Društava u nekim evropskim centrima

Za ilustraciju navodimo da je MEOE - „Mađarski kinološki savez” osnovan 1899. godine, „Nemački kinološki savez” - današnji VDH, osnovan je 1906. godine, „Austrijski kinološki savez” utemeljen je 1909. godine. U pretprošlom veku, tačnije 1883. godine, osnovan je „Švajcarski kinološki savez”. KFT- „Klub za terijere” u Nemačkoj osnovan je 1894. godine, a „Klub za jazavičare” u Nemačkoj 1888. godine. Jedan od starijih klubova

u Austriji je i „Štajerski klub” („Steirischer Hundesport Klub”) osnovan 1884. godine, a u Beču je 1883. godine osnovano prvo društvo koje se bavilo uzgojem pasa. Godine 1884. osnovana je i druga velika kinološka organizacija, Američki kenel klub (AKC - American Kennel Club). Ako bi dalje nabrajali ovaj niz bio bi nepregledan.

Slika 3. Logo MEOE - „Madarski kinološki savez” osnovan 1899. godine

Slika 4. Logo „Štajerski klub” („Steirischer Hundesport Klub”) osnovan 1884. godine

Počeci organizovanja kinologije na ovim prostorima početkom XX veka

Prva prava izložba pasa s katalogom i ocenjivačkom komisijom održana je u Zagrebu od 5.-7. septembra 1906. godine, u okviru velike „Hrvatsko-Slavonske zemaljske gospodarske izložbe” na kojoj su bila izložena 103 psa raznih pasmina. Dan iza izložbe 8. septembra 1906. godine održana je na prostoru izložbe „Prva utakmica pasa jamara u veštačkom rovu”, a istog dana u lovištu u Stupniku održana je „Utakmica pasa ptičara”, prema tada važećim propisima austrijskog društva za gajenje pasa. Pionirski koraci u organizovanju pravljeni su 1907. godine od strane slovenačkih lovaca koji su sa kinološkom sekcijom u okviru Lovačkog društva postali članovi „Austrijskog kinološkog saveza”. Lovci Slovenije udružili su se 1907. godine u “Slovensko lovsko društvo” sa sedištem u Ljubljani. U Pravilima društva, član 4. piše: “pospeševati rejo in vzgojo čistokrvnih lovskih psov”. U glasilu društva “Lovec” kinologiji je bilo posvećeno dosta mesta, odnosno onoliko koliko je zahtevala dobra informisanost vlasnika pasa. Rad sa lovačkim psima postao je sve interesantnija oblast koja je ubrzo rezultirala organizovanjem utakmice pasa ptičara. U Sloveniji je prva utakmica ptičara održana 9. oktobra 1910. godine u Domžalamu. Druga utakmica organizovana je 1913. godine u Ljubljani. Vođa utakmice bio je Franc Urbanc. Rad pasa ocenjivali su Maks Buchsbaum, Franc Kraus i Karl Preusler.

Organizovanje Klubova ljubitelja

Prvi koraci organizovane kinologije nastali su u Engleskoj. Na osnovu raspoloživih podataka, prva izložba pasa u svetu održana je 28. i 29. juna 1859. godine u Njukastlu.

Slika 5. Litografski prikaz jedne izložbe pasa iz 1877. godine u Engleskoj
<http://alaskanlowriders.com/breedhistory.html>

Slika 6. Potvrda o osvojenoj prvoj nagradi na izložbi pasa iz 1894. godine u Engleskoj

Kinološke organizacije Engleske, Nemačke, Francuske i SAD najstarije su u svetu. Engleska kinološka organizacija (English Kennel Club), je osnovan 1873., i to je najstarija i jedna od najmoćnijih kinoloških organizacija danas u svetu. Američki kinološki savez

(American Kennel Club–AKC) osnovan je 1884. Kinološke organizacije u većini Evropskih zemalja osnovane su početkom XX veka. Tako je Kinološki savez Nemačke (VDH) osnovan 1906., Austrije (OKV) 1909.

Slika 7. Logo English Kennel Club osnovanog 1873. godine

Slika 8. Logo American Kennel Club–AKC osnovanog 1884. godine

Slika 9. Logo Kinološki savez Nemačke (VDH) osnovan 1906. godine

*Slika 10. Logo Kinološkog saveza Austrije (OKV)
osnovan 1909. godine*

Kinološki savez Jugoslavije osnovan je u Ljubljani, 25. oktobra 1925. godine, kog datuma su delegati osnivačke skupštine prihvatili Pravila Društva „Jugoslovanski kinološki savez (J.K.S.)“ sa sedištem u Ljubljani - „s sedežem v Ljubljana“, sa datumom od 31. avgusta 1925. godine.

Slika 11. Logo Jugoslovenski kinološki savez

Osnovali su ga: „Klub ljubitelja ptičara“ (1921), „Klub ljubitelja sportskih pasa“ (1922) i „Klub ljubitelja barak pasa“ (1924), da bi im se tek kasnije priključili „Klub ljubitelja sportskih pasa“ – Zagreb (1930) i „Kenel klub Beograd“ (1931). Prvo sedište JKS-a bilo je u Ljubljani, sve do 1953. godine, kada se seli u Beograd (Al Dagistani, 2013).

Mađarski lovački savez (MEOE), osnovan je 1899. godine, a 1883. godine osnovan je Švajcarski kinološki savez. Klub za terijere u Nemačkoj (KFT) osnovan je 1894. godine, a Klub za jazavičare u ovoj zemlji osnovan je 1888. godine. U Austriji je 1884. godine osnovan Štajerski klub, a u Beču je 1883. godine osnovano prvo Društvo koje se bavilo uzgojem pasa.

*Slika 12. Logo Fédération Cynologique
Internationale – FCI osnovan 22. maja 1911. godine*

Većina nacionalnih kinoloških organizacija je član Međunarodne kinološke organizacije (**Fédération Cynologique Internationale–FCI**). Međunarodna kinološka federacija je stvorena u Parizu 22. maja 1911. godine. Osnivači su bili nacionalni kinološki savezi Belgije, Nemačke, Francuske, Holandije i Austrije. Vremenom sve veći broj nacionalnih organizacija pristupa FCI-u sve do početka Prvog svetskog rata kada prestaje sa radom. Od 1921. se reaktivira rad sa tim što se sedište premešta iz Pariza u Thuin (Belgija) gde se i danas nalazi. Do 1939. odnosno početka Drugog svetskog rata, FCI ima 48 članova. Te godine na Skupštini FCI za potpredsednika je izabran dr Ivan Lovrenčić. Takođe tokom Drugog svetskog rata FCI obustavlja svoj rad sve do 1948. godine kada nastavlja sa radom a na čelo FCI dolazi Lovrenčić. Skupština FCI 1948. održana je na Bledu kada je izabran novi predsednik a Jugoslaviji je priznato 8 rasa pasa.

FCI je danas najveća kinološka organizacija u svetu koja okuplja u svom članstvu nacionalane saveze na nivou celog sveta. Članice FCI nisu Američki kinološki savez (AKC) i Kinološki savez Velike Britanije (KC) i Kanadski kinološki savez, ali su oni uzajamni partneri. Danas FCI ima ukupno 93 člana od čega 70 redovnih članova 23 pridružena člana, i registrovano 335 vrsta pasa. Sve zemlje članice FCI obavezne su da na svim dokumentima na vidno mesto stave oznaku FCI. Ovo je pre svega značajno za rodovnike. Na svakom rodovniku koji potiče iz zemlje članice FCI postoji vidna oznaka FCI. Ovo znači da sve članice federacije priznaju međusobno rodovnike bez ograničenja, kao i rodovnike Američkog saveza, Kanadskog i Engleskog koje i FCI priznaje.

Osnovni ciljevi ove organizacije su:

- Međusobno prizavanje rodovnih knjiga (*Stud Books, Livres des Origines*),
- Sporazumevanje i utvrđivanje standarda rasa,
- Sporazumevanje o predlozima za izmenu i dopunu pravilnika,
- Usvajanje pravilnika o radu rukovodećih organa federacije, međunarodnih sudija i drugih i ocenjivanje njihovog rada, donošenje i odlučivanje o njihovog radu,
- Priznavanje međunarodnih sudija,
- Prihvatanje naziva kandidata za međunarodnog prvaka u lepoti svoje rase – CACIB (*Certificat d'Aptitude au Championnat Internationale de Beaute*) i naziva kandidata za međunarodnog prvaka svoje rase na međunarodnim utakmicama rada – CACIT (*Certificat d'Aptitude au Championnat International, aux Travail*),
- Uvid i nadzor u vezi sa održavanjem međunarodnih izložbi i ocenjivanjem rasnih pasa (Al Dagistani M., 2013).

Razvoj kinologije

Organizovani kinološki rad u bivšoj Jugoslaviji najpre je počeo u Sloveniji. Dok u Srbiji prvo kinološko društvo je osnovano u Beogradu 1931. a u Novom Sadu 1937. godine. Kinološki savez je osnovan 25. oktobra 1925. godine u Ljubljani, kada su prihvaćena Pravila Društva „Jugoslovanski kinološki savez (J.K.S.)” sa sedištem u Ljubljani. JKS je priznat kao vodeća kinološka organizacija i kao takav primljan u FCI 1928. godine kao privremeni član a od 1929. je pridruženi član. Od 15. jula 1936., je redovan član FCI. Jugoslovenski kinološki savez se izborio kod FCI-a i do 1960. godine potvrdio je sedam standarda naših rasa pasa:

1. Šarplaninca (jugoslovenskog ovčarskog psa), 1939. godine na skupštini FCI-a u Štokholmu,
2. Balkanskog goniča,
3. Posavskog goniča,
4. Istarskog kratkodlakog goniča, Bled, 1948. godine,
5. Istarskog oštrodlakog goniča, Bled, 1948. godine,
6. Bosanskog oštrodlakog goniča, Bled, 1948. godine, i
7. Dalmatinskog goniča, Bled, 1948. godine.

Nakon Drugog svetskog rata osnivaju se Kinološki savezi u Republikama članicama koji čine JKS. Sve do 1991., JKS je redovan član FCI. Nakon raspada SFRJ, na skupštini u Monaku FCI suspenduje članstvo JKS-a. Tako je sve do 1996. kada u Beču postaje ponovo pridruženi član pa ponovo nakon par godina prelazi u redovno članstvo. Generalna skupština FCI održana 4.06. 2001. godine u Portu, Portugalija, donela je odluku na Skupštine FCI o prijemu Jugoslovenskog kinološkog saveza kao pridruženog - asocijativnog člana FCI. JKS je postojao do 2003. a od tada pod nazivom Kinološki savez Srbije i Crne Gore. Pod ovim imenom postojao je do 2006. Od 2006., Kinološki savez Republike Srbije je samostalna organizacija koja je redovni član FCI.

Podela i sistematika pasa

Prema upotreboj vrednosti i cilju uzgoja, psi se dele u 2 osnovne kategorije:

1. LOVAČKI PSI:

1. Goniči
 - a) Visokonogi goniči
 - b) Kratkonogi goniči
2. Jamari
3. Krvoslednici
4. Cunjavci
5. Ptičari
6. Retrieveri

2. NELOVAČKI PSI:

1. Službeni psi
2. Ovčarski i pastirski psi
3. Psi čuvari i psi za kuću
4. Hrtovi
5. Psi za pratnju i razonodu

Podela pasa može se izvršiti na osnovu nekoliko kriterijuma. **Morfološka klasifikacija deli pse u 4 grupe:** 1. lupoidni (ovčarski, špicevi i terijeri), 2. brakoidni (lovački psi), 3. molosoidni (pastirski i doge) i 4. graioidni tipovi (hrtovi).

Slika 13. Psi molosoidnog tipa

Slika 14. Psi lupoidnog tipa

Slika 15. Psi graioidnog tipa

Slika 16. Psi brakoidnog tipa

Ali ni ta podela nije sasvim precizna, jer su neki psi nastali ukrštanjem između dva ili tri tipa tako da ne pripadaju ni jednoj od te četiri grupe.

Postoji više podela i sistematika rasa pasa. Do 1992. u Jugoslaviji primanjivana je sistematika na 22 grupe. Od 1992. u Srbiji se primenjuje zvanična sistematika FCI. Psi po sistematici FCI su svrstani u 10 grupa sa više sekcija i podsekcija u okviru grupe.

FCI podela

I FCI Grupa - Pastirski psi i psi terači stoke (osim švajcarskih pastirskih pasa)

Sekcija 1: – Ovčarski psi

Sekcija 2: – Psi terači stoke

II FCI Grupa - Pinčeri i šnauceri – molosi i švajcarski pastirski psi

Sekcija 1: – Pinčeri i šnauceri

- Podsekcija 1: Pinčeri
- Podsekcija 2: Šnauceri
- Podsekcija 3: Holandski pinč
- Podsekcija 4: Crni terijer

Sekcija 2: – Molosi

Sekcija 3: – Švajcarski pastirski psi

III FCI Grupa - Terijeri

Sekcija 1: – Veliki i srednji terijeri

Sekcija 2: – Mali terijeri

Sekcija 3: – Terijeri tipa bul

Sekcija 4: – Patuljasti terijeri

IV FCI Grupa – Jazavičari

V FCI Grupa – Špic tip i primitivni tip pasa

Sekcija 1: – Nordijski psi i psi za vuču sanki

Sekcija 2: – Nordijski lovački psi

Sekcija 3: – Nordijski pastirski psi i psi čuvari

Sekcija 4: – Evropski špicevi

Sekcija 5: – Azijski špicevi i srodne rase

Sekcija 6: – Osnovni tip (pra tip)

Sekcija 7: – Primitivni tip-lovački psi

Sekcija 8: – Primitivan tip - lovački psi tipa Ridgeback

VI FCI Grupa - Goniči i tragači po krvi i srodne rase

Sekcija 1: – Goniči

- Podsekcija 1: Veliki goniči
- Podsekcija 2: Goniči srednjeg rasta
- Podsekcija 3: Goniči malog rasta

Sekcija 2: – Tragači po krvi

Sekcija 3: – Srodne rase

VII FCI Grupa - Ptičari

Sekcija 1 – Kontinentalni ptičari

- Podsekcija 1: Tip brako
- Podsekcija 2: Tip španiel
- Podsekcija 3: Tip grifon

Sekcija 2 – Britanski i Irski ptičari

- Podsekcija 1: Ptičari

VIII FCI Grupa - Retrieveri, cunjavci i psi za vodu

Sekcija 1 – Retrieveri

Sekcija 2 – Cunjavci

Sekcija 3 – Psi za vodu

IX FCI Grupa - Psi za pratnju i razonodu

Sekcija 1 – Bišoni i srodne rase

- Podsekcija 1: Bišoni
- Podsekcija 2: Coton de Tuléar
- Podsekcija 3: Petit chien lion

Sekcija 2 – Pudle

Sekcija 3 – Mali belgijski psi

- Podsekcija 1: Grifoni
- Podsekcija 2: Mali barbanson

Sekcija 4 – Golokoži psi

Sekcija 5 – Tibetski psi

Sekcija 6 – Čivave

Sekcija 7 – Engleski španijeli za društvo

Sekcija 8 – Japanski španijel i pekinez

Sekcija 9 – Kontinentalni patuljasti španijeli

Sekcija 10 – Kromforlender

Sekcija 11 – Mali dogoliki psi

X FCI Grupa – Hrtovi

Sekcija 1 – Hrtovi duge i kovrdžave dlake

Sekcija 2 – Oštrodlaki hrtovi

Sekcija 3 – Kratkodlaki hrtovi

Pored podele FCI postoje i sistematika od strane **Američkog saveza i Britanskog saveza.**

AKC podela: 1. Sportski psi; 2. Goniči; 3. Radni psi; 4. Terijeri; 5. Psi za razonodu; 6. Nesportski; 7. Za čuvanje stada i 8. Mešovita klasa.

BC podela: 1. Goniči; 2. Radni psi; 3. Terijeri; 4. Cunjavci; 5. Pastirski psi; 6. Psi za razonodu i 7. Korisni psi.

Sa aspekta lovačke kinologije psi se dele na **lovačke i nelovačke pse**. U lovačke pse spadaju: **goniči njuhom, goniči vidom (hrtovi), krvoslednici, ptičari, retriveri, cunjavci i jamari**.

Goniči njuhom – su najstarija grupa lovačkih pasa, od kojih je nastala većina lovačkih rasa. Glavni zadatak goniča je da pronađu divljač, da je dignu i pokrenu, a zatim da je gone, uz obavezno oglajavanje (oglašavanje), i na kraju isteraju lovinu pred lovca. Od goniča se zahteva da traži temeljno i temperamentno, u koncentričnim krugovima, da te krugove sužava sve dok divljač ne podigne. Može da traži visokim ili niskim nosem ili kombinovano. Gonič ne sme da se javlja, da laje na tragu dok ne digne divljač. Kada gonič podigne divljač i počne da je goni, mora neprekidno da štekće, laje po tragu. Goniči su korisni za brdske i pokrivene terene.

Slika 17. Goniči njuhom

Goniči vidom (hrtovi) – za razliku od prethodnih, hrtovi se prilikom lova oslanjaju na svoje čulo vida. Oni se prilikom gonjenja divljači ne oglasavaju i zahvaljujući svojoj građi razvijaju veliku brzinu, tako što sustižu i usmrćuju divljač. Lov sa hrtovima je korišćen u ravničarskim krajevima naše zemlje do 50-tih godina prošlog veka nakon čega je zabranjen. Hrtovima se danas lovi u Rusiji, Turskoj i arapskim zemljama.

Slika 18. Goniči vidom - hrtovi

Krvoslednici se upotrebljavaju za pronalaženje krupne divljači po tragu krvi, ukoliko je divljač ranjena. Za traženje ranjene visoke divljači mogu se koristiti i brak jazavičari, lovni terijeri, cunjavci, ptičari i goniči.

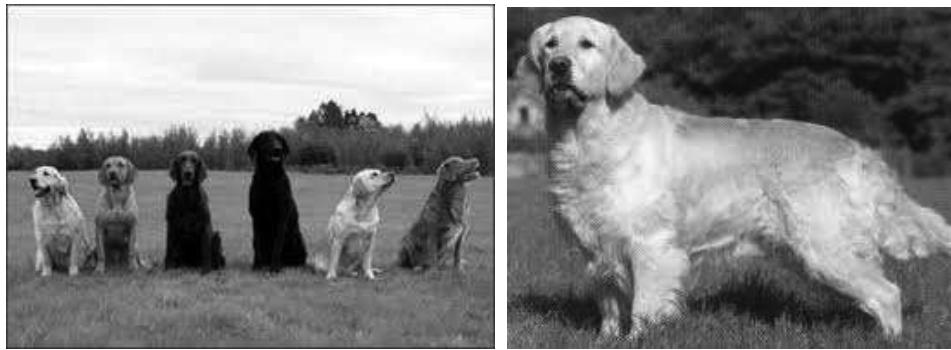

Slika 19. Krvoslednici

Ptičari su psi čija je osnovna osobina markiranje. Oni traže divljač uglavnom visoko dignutom glavom (nosem) i koriste vетар. Ptičar treba da traži neumorno i živahno, uvek istim tempom. Kada pronađe divljač, na poseban način je pokazuju lovcu, odnosno staju u marku. Ptičar, kao i svaki lovački pas, ne sme da se plaši pucnja. **Retriveri** su psi koji posle pucnja donose, odnosno aportiraju ustreljenu ili ranjenu divljač, najčešće pernatu. Koriste se u lovnu, ali i kao službeni psi. **Cunjavci** imaju vrlo razvijen njuh, pa lako pronalaze divljač i dižu je glasnim lavežom. Oni uporno traže i izgone divljač iz gustiša, ševara i močvarnog terena. **Jamari** su psi kojima je glavna osobina rad u jami, odnosno pod zemljom. Zadatak im je da uđu u jamu i izvuku ili isteraju divljač napolje. Ovi psi su u jami istrajni, uporni i neprekidno se oglašavaju. Najveća odlika psa jamara je oštrina i hrabrost u direktnom kontaktu sa grabljivicom. Ovi psi mogu se koristiti i za rad van jazbine.

Slika 20. Ptičari

Slika 21. Retrieveri

Slika 22. Cunjavci

Slika 23. Jamari

RASE PASA

Rase su izdvojene grupe unutar neke životinjske vrste, a razlikuju se od ostalih grupa iste vrste po obliku, veličini, dužini, boji dlake, radnim sposobnostima, a daju sebi slične potomke sa istim obeležjima. Nasledne karakteristike u rasi moraju biti stalne. Da bi se rasne karakteristike očuvale sa svim svojim obeležjima psi se uzgajaju u "čistoj krvi" (postoji još "linijski uzgoj" i uzgoj u "srodstvu"), što znači da se smeju pariti samo psi iste rase. Radi toga postoje dokumenti o čistokrvnosti i poreklu.

Većina rasa lovačkih pasa koje se koriste danas u lovnu rezultat su dugogodišnje selekcije i planskog uzgoja.

Rasa pasa predstavlja skup sličnih jedinki iste vrste pasa koje se karakterišu bitnim zajedničkim osobinama koje su primile od svojih predata a prenose ih na potomstvo.

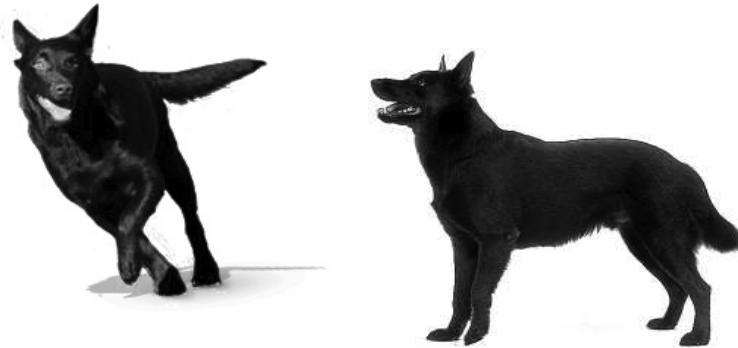
Radi jednoobraznog procenjivanja rasne pripadnosti odgajivači - kinolozi utvrđuju tzv. standard rase.

Pod ovim pojmom "standard" podrazumeva se idealni tip životinje koja bi predstavljala jednu rasu. Izgled, građu i odlike tog tipa odgajivači utvrđuju na osnovu poznavanja osobina velikog broja pasa jedne rase. Analizirajući postojeći broj životinja oni dogovorno određuju kakav bi trebalo da izgleda idealno građen pas, vodeći računa ipak pri tome o prosečnom kvalitetu fonda pasa rase za koju se utvrđuje standard.

- I FCI GRUPA -

AUSTRALIJSKI ČUVAR STADA (KELPI)

Zemlja porekla – Australija; originalni naziv – Australian kelpie; datim objavljinjanja važećeg standarda broj 293 – 8.10.2012. Kelpi je vrlo oprezan i visoko inteligentan pas, odan i privržen. Poseduje urođen instinkt za rad sa ovcama, kako na otvorenom tako i u ograđenom prostoru. Glava je u proporciji sa telom, sa izrazom koji podseća na lisicu. Dlaka je dupla, sa kratkom i gustom podlakom. Javlja se u crnoj, crnoj sa paležom, crvenoj, crvenoj sa paležom, jelenjoj, čokoladnoj i dim plavoj boji. Visina grebena mužjaka je 46-51 cm, a ženke 43-48cm (FCI Standard, 293).

Slika 24. Kelpi

BELGIJSKI OVČAR

Zemlja porekla – Belgija; originalni naziv – Chien de Berger Belge; datim objavljinjanju važećeg standarda broj 15 – 13.3.2001. Najpre je bio ovčarski pas, a danas se najčešće koristi kao službeni radni pas (čuvar, odbrambeni pas, tragač...). Belgijski ovčar ima kvadratično telo, duboke grudi. Vrlo je aktivna pas, pun energije, uvek spremna za rad. Dlaka kod svih varijeteta mora biti gusta, priležuća, sa gustom vunastom podlakom. Boja: Obavezna je maska kod svih varijeteta – crna zona na gornjim i donjim usnama, uglovi usana i očnim kapcima. Prosečna visina 62 cm za mužjake i 58 cm za ženke (FCI Standard, 15). Postoje četiri varijeteta Belgijskog ovčara (prema strukturi i dužini dlake) koji se ocenjuju kao zasebne rase:

- ~ Grenendal (Groenendael) – dugodlaki, jednobočno crni;
- ~ Terviren (Tervueren) – dugodlaki; lavljena boja sa karboniziranim krajevima i crnom maskom;
- ~ Malinoa (Malinois) – kratkodlaki, lavljena boja sa karboniziranim krajevima i crnom maskom;
- ~ Lakenoa (Laekenois) – oštrodlnaki, lavljena boja sa karboniziranim krajevima i crnom maskom.

Slika 25. Grenendal

Slika 26. Terviren

Slika 27. Malinoa

Slika 28. Lakenoa

ŠIPERKI

Zemlja porekla – Belgija; originalni naziv – Schipperke; datim objavljinjanju važećeg standarda broj 83 – 28.7.2009. Šiperki je ovčarski pas malih dimenzija, dobro balansiranog kratkog tela. Klinaste glave sa prilično dobro razvijenom lobanjom i relativno kratkom njuškom. Telo mu je kratko, skladno, prilično široko i zbijeno, ali su kosti nogu dobro

oblikovane. Njegova dlaka je vrlo karakteristična, gusta, ravna, tvrda i formira okovratnik, rese i „pantalone“. Boja je jednobojno crna. Težina se kreće od 3 do 9 kg (FCI standard, 83). Vrlo je popularan i van Belgije.

Slika 29. Šiperki

NEMAČKI OVČAR

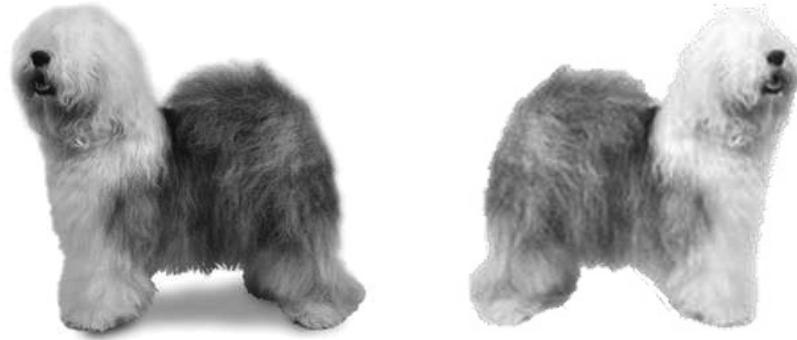
Zemlja porekla – Nemačka; originalni naziv – Deutscher Schaferhund; datim objavljinjanja važećeg standarda broj 166 – 11.8.2010. Nemački ovčar je pas srednje veličine, malo dužeg, snažnog i mišićavog tela, suvih kostiju. Glava je klinaste i u proporciji sa telom. Visina grebena je 60-65 cm kod mužjaka, i 55-60 cm kod ženki. Odgaja se u dva varijeteta: kratkodlaki i dugodlaki, oba sa podlakom. Boja: crna sa kestenjastim, braon i žutim do svetlosivim oznakama, crnim sedlom i maskom (FCI standard, 166).

Slika 30. Nemački ovčar

STARO-ENGLESKI OVČAR

Zemlja porekla – Britanija; originalni naziv – Old English Sheepdog; datim objavljinjanja važećeg standarda broj 16 – 13.10.2010. Često se naziva Bobtejl. Snažan, kompaktan i kvadratičan pas, sa vrlo karakterističnom dlakom, otpornom na različite vremenske uslove. Ležna linija se blago podiže i gledano odozgo telo mu je kruškastog oblika. Dlaka je bujna, grube teksture, nije prava, ali je čupava i bez kovrdža. Podlaka je vodotporna. U osnovi seoski pas, inteligentan i druželjubiv. Boja: Sve nijanse sive, beličaste i plave. Glava, vrat, prednje noge i donji deo stomaka su beli. Visina mužjaka je 61cm i naviše, a ženki najmanje 56cm (FCI standard, 16).

Slika 31. Bobtejl

ŠKOTSKI OVČAR – DUGODLAKI I KRATKODLAKI

Zemlja porekla – Britanija; originalni naziv – Collie Rough (FCI Standard 156, 8.10.2012.), Collie Smooth (FCI Standard 296, 24.6.1987.). Dugodlaci i kratkodlaci škotski ovčar su iste građe, razlika je samo u dužini dlake. Boja: postoje tri priznate boje, karbonizirano-bela (šatirano od svetlo-zlatne do satenske-mahagoni ili šatirana karbonizorana), trobojna (crna boja sa ponekim paležom na nogam i glavi) i blu-merl (srebrnasto-plava, sa crnim flekama ili crno-mramorastim paležom). Visina mužjaka: 56 – 61 cm. Ženke: 51 – 56 cm.

Collie Rough - Veoma gusta dlaka sa mekom podlakom. Izražen okovratnik.

Collie Smooth – Kratka, ravna, tvrda dlaka, sa gustom podlakom.

Slika 32. Dugodlaci i kratkodlaci škotski ovčar

BORDER KOLI

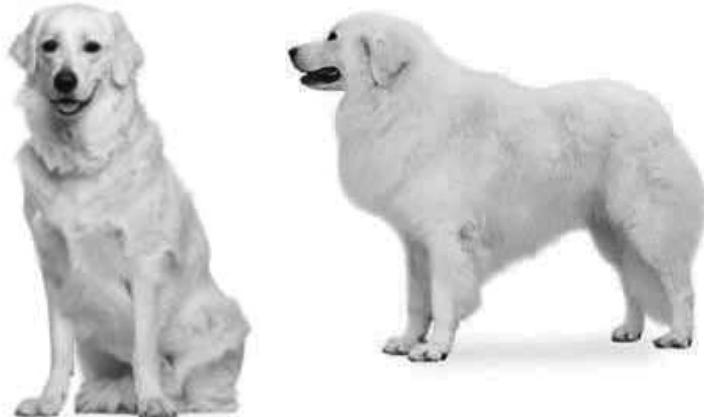
Zemlja porekla – Velika Britanija; originalni naziv – Border Collie; datim objavlјivanja važećeg standarda broj 297 – 24.6.1987. Nešto dužeg tela. Javlja se u dva varijeteta: umereno dugodlaci i kratkodlaci. Kod oba varijeteta dlaka je gusta sa mekom i gustom podlakom. Dozvoljene su različite boje, ali bela boja ne sme da dominira.

Slika 33. Border koli

KUVAS

Zemlja porekla – Mađarska; originalni naziv – Kuvasz; datim objavljivanja važećeg standarda broj 54 – 6.4.2000. Kuvas je korišćen kao pas čuvar, ali i kao lovački pas. Kuvas je snažan, veliki pas sa gustom, talasastom, belom dlakom. Glava, uši i šape su prekrivene kratkom dlakom. Zadnja strana nogu je bogatije odlakana, kao i vrat. Visina mužjaka: 71 – 76 cm, a ženki: 66 – 70 cm.

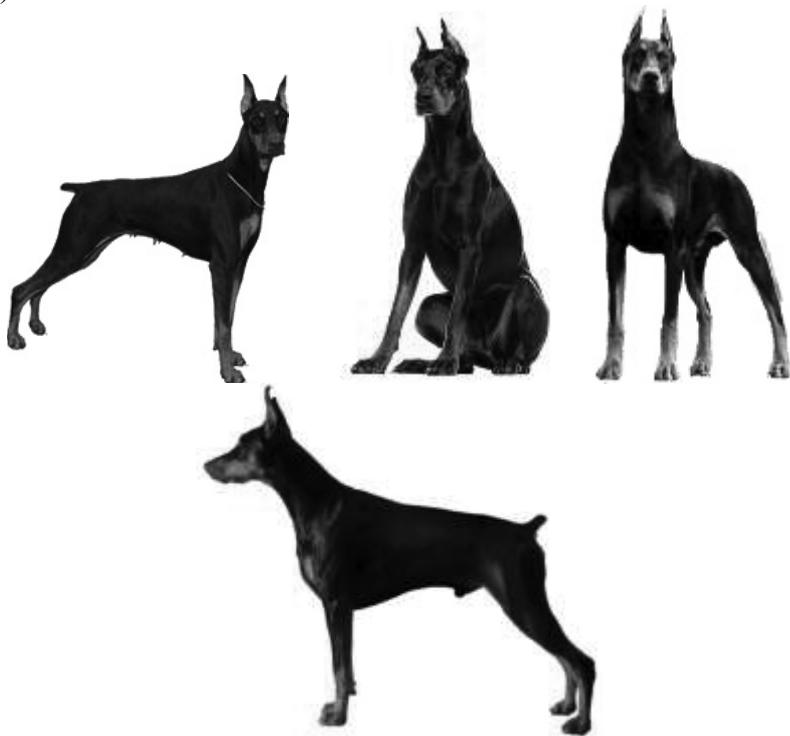

Slika 34. Kuvas

- II FCI GRUPA -

DOBERMAN -

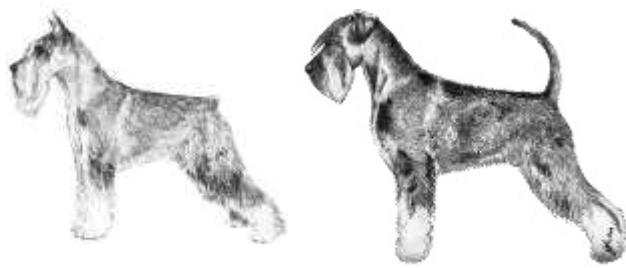
Zemlja porekla – Nemačka; originalni naziv – Dobermann; datim objavljivanja važećeg standarda broj 143 – 14.2.1994. Doberman je pas srednje veličine, snažan i mišićav. Svojim elegantnim linijama, ponosnim držanjem i izrazom, predstavlja idealnu sliku psa. Telo doberman skoro da je kvadratično, naročito kod mužjaka. Druželjubiv je i smiren, voli decu i odan je porodici. Lako se obučava, jer ima dobre radne sposobnosti. Dlaka je kratka, tvrda, debela i ravnomerne raspoređena po celom telu. Nema podlake. Boja je crna ili braon, sa jasnim crvenim paležom (oznakama na njušci, obrazima, obrvama, grlu, predgrudima, nogama, šapama i repu. Visina mužjaka je 68-72cm, a ženke 63-68cm (FCI Standard, 143).

Slika 35. Doberman

ŠNAUCER

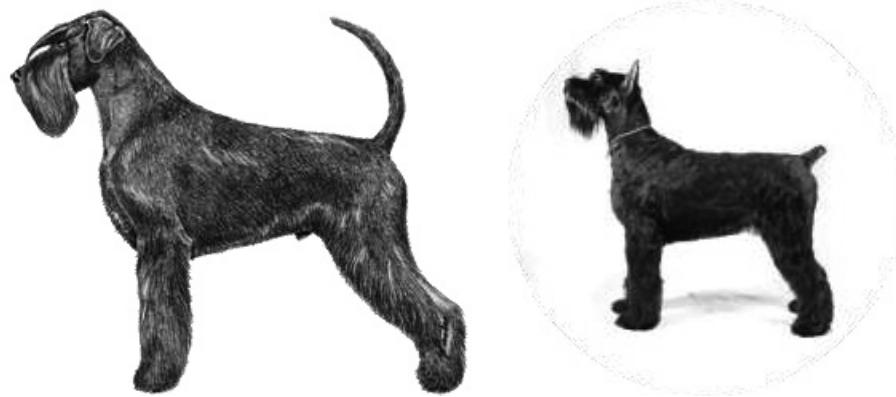
Zemlja porekla – Nemačka; originalni naziv – Schnauzer; datim objavljivanja važećeg standarda broj 182 – 6.3.2007. Prvobitno je šnaucer korišćen u regionu južne Nemačke kao rasa psa pogodna za život u društvu konja. On je konje čuvao od svih glodara koje je ubijao u trenu. Šnaucer je pas srednje veličine, kvadratičnog tela, snažan, više zdepast nego vitak, grube i oštре dlake. Tipične karakteristike su mu živahan temperament, razigranost i njegova odanost svom gospodaru. Dlaka bi trebalo da bude čvrsta, oštra i gusta. Sastoje se od guste podlake i ne tako kratke dlake, koji se nalazi na telu. Završni sloj je gruba, ali ne čekinjava ni talasasta dlaka. Dlaka je kratka na čelu i ušima. Tipične karakteristike su brada na njušci i žbunaste obrve. Boja: čisto crna sa crnom podlakom i biber i so. Visina grebena: 45 do 50 cm (FCI Standard, 182).

Slika 36. Šnaucer

VELIKI ŠNAUCER

Zemlja porekla – Nemačka; originalni naziv – Riesenschnauzer; datim objavljivanja važećeg standarda broj 181 – 6.3.2007. Prvobitno se ova rasa koristila kao gonič stoke u južnim krajevima Nemačke. Kasnije su određeni odgajivači shvatili da ovo psi imaju izvanredne radne sposobnosti i vrlo vredne karakterne osobine. Psi ove rase se upisuju u Rodovnu knjigu od 1913, a od 1925. se Veliki šnaucer prepoznaje kao radni pas. Veliki, snažan, više zdepast nego vitak. Uvećana, moćna slika srednjeg šnaucera. Hladnokrvan pas, pripremljen za odbranu, čiji je izgled pun poštovanja. Tipične karakteristike ovog psa jesu dobra narav, ujednačen temperament i nepotkuljiva lojalnost svom gospodaru. On je visoko razvijena čula, inteligencija, trainabiliti, snaga, izdržljivost, brzinu i otpornost na vremenske i bolesti. Njegova urođena sposobnost da se nosi sa različitim opterećenjima i njegovo samopouzdanje ga čine odličnim sportskim, službenim, radnim psom, kao i psom za pratnju. Dlaka bi trebalo da bude čvrsta, oštra i gusta. Sastoji se od guste podlake i ne tako kratke dlake. Dlaka je kratka na čelu i ušima, nešto duža na telu i nogama. Tipične karakteristike su brada na njušci i žbunaste obrve koje pomalo zaklanjavaju oči. Boja: čisto crna sa crnom podlakom i biber i so. Visina grebena: 60 do 70 cm (FCI Standard, 181).

Slika 37. Veliki šnaucer

CRNI RUSKI TERIJER

Zemlja porekla – Rusija; originalni naziv – Russkiy Tchiornyy Terrier; datim objavljivanja važećeg standarda broj 327 – 13.10.2010. Cilj u selekciji bio je stvaranje velikog, hrabrog, jakog radnog psa sa izraženim instinktima psa čuvara; psa koji može biti koristan za mnoge aktivnosti i koji se dobro prilagođava različitim klimatskim uslovima. Ova rasa je priznata od strane FCI 1984. godine. Ruski crni terijer je veliki pas sa nešto dužim, veoma atletskim

i snažnim telom. Rasa ima kvalitete kao što su masivne kosti i snažni mišići. Osobenistu mi takođe velika glava i kompaktno telo i obiman i dubok grudni koš. Razlike među polovima su jasno definisane. Kada okolnosti zahtevaju, odmah postavlja aktivni odbrambeni stav, međutim, brzo se smiruje nakon nestanka pretnji. Dlaka: gruba i debela dupla dlaka. Sastavljena od grube, debele, blago talasaste dlake i meke, kratke i gусте podlake. Spoljašnji sloj pokriva celo telo. Prirodna dužina dlake (netretirane) je između 5-15 cm. Glava se odlikuje veoma dobro razvijenim obrvama, brkovima i bradom. Noge su pokriveni dugom, gustom dlakom. Boja: crna ili crna sa neznatnim mešanjem sive dlake. Visina grebena: mužjaci 72 - 76 cm, ženke 68 - 72 cm (FCI Standard, 327).

Slika 38. Ruski crni terijer

KANE KORSO

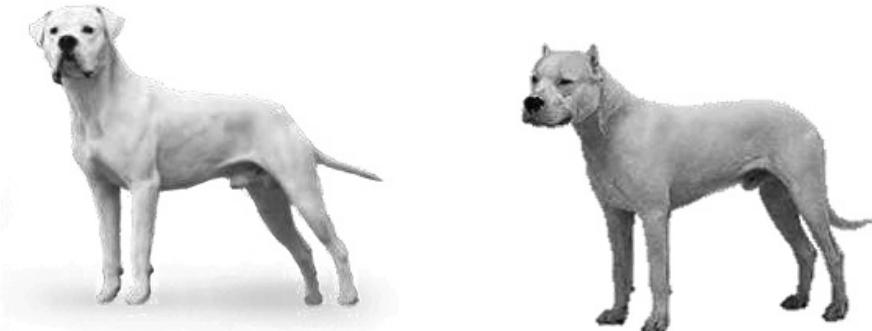
Zemlja porekla – Italija; originalni naziv – Cane Corso Italiano; datim objavljuvanja važećeg standarda broj 343 – 13.11.2015. Pas srednje do velike veličine. Robustan i snažan, ipak sa određenom elegancijom. Suvih i snažnih mišića. Pas je pravougaonog oblika i nešto duži od visine. Veliki i tipičan molosoid. Čuvar imovine, porodice i stoke; izuzetno agilan. U prošlosti, psi ove rase koristili su se čuvanje i vođenje stada stoke, ali i za lov na krupnu divljač. Dlaka kratka, sjajna, veoma gusta sa slabom podlakom. Boja: crna, olovno siva, škriljac-siva, svetlo siva, svetlo srneća; tamno srneća i jelenje crveno; tamna boja pšenice (pruge različitih nijansi žućkasto-smeđe ili sive). Mala bela fleka na grudima, na vrhu prstiju i na mostu nosa je prihvatljiva. Visina grebena: mužjaci: 64 sm - 68 sm, ženke: 60 cm - 64 cm (FCI Standard, 343).

Slika 39. Kane Korso

ARGENTINSKA DOGA

Zemlja porekla – Argentina; originalni naziv – Dogo Argentino; datim objavljivanja važećeg standarda broj 292 – 10.11.2011. Njen tvorac je dr Antonio Nores Martinez, istaknuti hirurg (1907 - 1956). On je stvorio potpuno belog psa, sa teškom glavom i dugom njuškom. To je atletski pas, skladnih proporcija. Okretan je, sa snažnim mišićima i njegova pojava odaje utisak energije i snage. Potpuno je beo; može imati jednu tamnu mrlju na lobanji. Dlaka: kratka, glatka, sa prosečnom dužinom od 1,5 do 2 cm. Gustina i debljina varira u zavisnosti od klimatskih uslova. Boja: Potpuno bela. Samo jedna crna ili tamna fleka na lobanji, ali koja može da se nalazi i na jednom uhu ili oko jednog oka. Veličina fleke na licu mora biti u сразмери sa veličinom glave, ne sme prelaziti 10% veličine glave. Visina na grebenu: mužjaci 60 do 68 sm, ženke 60 do 65 cm (FCI Standard, 292).

Slika 40. Dogo argentino

ŠAR PEJ

Zemlja porekla – Kina; originalni naziv – Shar Pei; datim objavljivanja važećeg standarda broj 309 – 14.04.1999. Ova kineska rasa postoji već stotinama godina u provincijama koje se graniče sa Južnim kineskim morem. Aktivan pas, kompaktnog, kvadratičnog tela, srednje veličine. Karakteristični su nabori preko lobanje i grebena, male usi i njuška “nilskog konja”. Visina od grebena do zemlje je približno jednaka dužini tela, od vrha ramena do tačke zadnjice, posebno kod mužjaka. Dlaka: vrlo karakteristična za rasu, kratka, oštra i stršeća. Dlaka je ravna i odstojeća, ali ravnija na ekstremitetima. Nema podlake. Dlaka može da varira u dužini od 1 cm do 2,5 cm. Boja: sve boje za prihvatljive osim bele. Rep i zadnji deo butina često su svetlijе boje od osnovne. Tamnije senčenje niz leđa i na usima dozvoljene. Visina: 44 - 51 cm na grebenu (FCI Standard, 309).

Slika 41. Šar pej

NEMAČKI BOKSER

Zemlja porekla – Nemačka; originalni naziv – Deutscher Boxer; datim objavljivanja važećeg standarda broj 144 – 1.04.2008. Bokser je pas srednje veličine, kompaktnog, kvadratičnog tela i jakih kostiju. Njegovi mišići su zategnuti i snažno razvijeni. Njegov pokret je živahan, snažan i plemenit. Bokser ne sme biti ni glomazan ni težak, ali ni lagane građe. Kvadratično telo, grudi dostižu do laktova. Dubina grudi iznosi polovinu visine grebena. Dlaka: kratka, tvrda, sjajna i priležuća. Boja: žuta ili tigrasta. Žuta dolazi u različitim tonovima, od svetlo žute do tamno jelenje crvene sa crnom maskom. Tigrasta: srnača u osnovi sa tamnim ili crnim prugama u pravcu rebara. Pruge moraju da se jasno razlikuju od osnovne boje. Visina na grebenu: mužjaci 57-63 cm, ženke 53-59 cm (FCI Standard, 144).

Slika 42. Nemački bokser

NEMAČKA DOGA

Zemlja porekla – Nemačka; originalni naziv – Deutsche Dogge; datim objavljivanja važećeg standarda broj 235 – 8.10.2012. Doga u svojoj plemenitoj pojavi kombinuje

veliko, moćno i snažno izgrađeno telo sa ponosom, snagom i elegancijom. Savršena u ravnoteži i uvek sa jasno definisanim polnim karakteristikama. Skoro kvadratične u građe, naročito kod mužjaka. Dlaka: veoma kratka, gusta, glatka i priležuća, sjajna. Nemačka doga se gaji u tri varijeteta: 1) žuta i tigrasta, 2) harlekin i crna i 3) plava. Visina mužjaka najmanje 80 cm, a ženke najmanje 72 cm (FCI Standard, 235).

Slika 43. Nemačka doga

ROTVAJLER

Zemlja porekla – Nemačka; originalni naziv – Rottweiler; datim objavljuvanja važećeg standarda broj 147 – 6.4.2000. Rotvajler se smatra jednom od najstarijih rasa pasa. Njegovo poreklo seže u doba Rimljana. Ovi psi su držani kao čuvari stada. Marširali su preko Alpa sa rimskim legijama, štitili ljudе i vozili stoku. U regionu Rotvajl, ovi psi su se susreli i mešali sa izvornim psima. Tada je glavni zadatak rotvajlera bio čuvanje stada goveda i odbrana svojih gospodara i njihovog vlasništva. Ukrzo je postalo jasno da je ova rasa veoma pogodna za zadatke koje je postavila policijska služba i zbog toga su zvanično priznati kao policijski psi u 1910. Rotvajler je pas srednjih do velikih dimenzija, odlučan, ni težak ni lagan. Njegovo proporcionalno, kompaktno i moćno telo ostavlja utisak velike snage, spretnosti i izdržljivosti. Dlaka se sastoji od pokrovne dlake i podlake. Pokrovna dlaka je srednje dužine, gruba, gusta i ravna. Dlaka je malo duža na zadnjim nogama. Boja: crna sa jasno definisanim paležom na obrazima, njušci, grlu, grudima i nogama, kao i iznad očiju i ispod repa. Visina grebena: ženke je 56 - 63 cm, mužjaci 61 - 68 cm (FCI Standard, 147).

Slika 44. Rotvajler

BULDOG

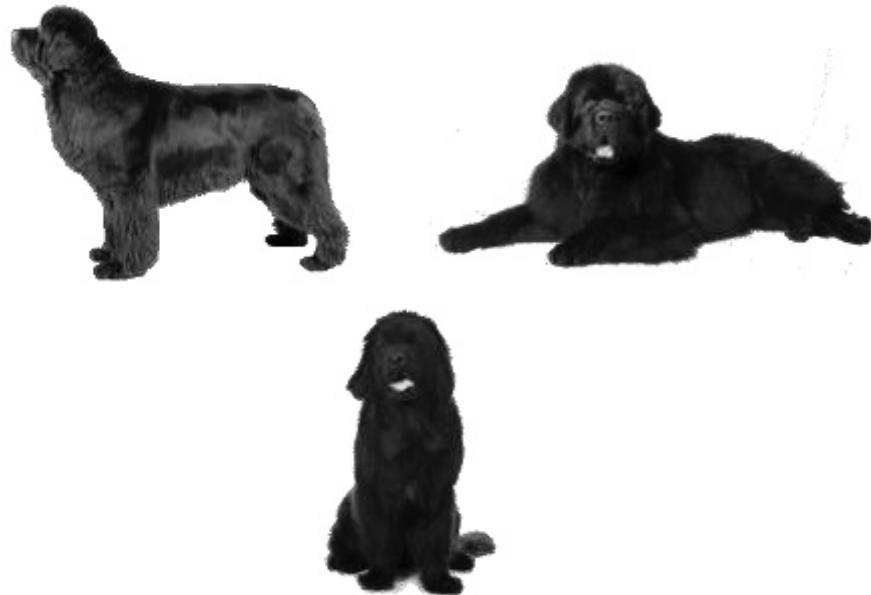
Zemlja porekla – Velika Britanija; originalni naziv – Bulldog; datim objavljinjanja važećeg standarda broj 149 – 13.10.2010. Buldog je prvi put prepoznat kao takav 1630. godine, iako se ranije pominju slični tipovi pasa. Prvi put je prikazan na izložbi 1860. Pas sa „bokserskim” izrazom, koji je nežne prirode i pun ljubavi za porodicu i prijatelje. Jedan od najstarijih autohtonih rasa, poznata kao nacionalni pas Velike Britanije. Glava mu je prilično velika u odnosu na veličinu, njuška široka i kratka. Telo relativno kratko, dobro povezano, dobro mišićavih udova i bez sklonosti ka gojaznosti. Zadnji deo visok i jak. Dlaka: fine teksture, kratka. Boja: jednobojna crvena, riđa, bledoriđa, bela i šarena ili „garava” (tj. jednobojna sa crnom maskom ili njuškom) Mužjaci 25 kg. Ženke 23 kg (FCI Standard, 149).

Slika 45. Engleski buldog

NJUFAUNDLENDER

Zemlja porekla – Kanada; originalni naziv – Newfoundland; datim objavljinjanja važećeg standarda broj 50 – 29.10.1996. Rasa nastala na ostrvu Njufaundlend od autohtonih pasa i psa tzv. velikog crnog medvedara. Sa pojavom evropskih ribara niz novih rasa je uključeno u stvaranje i ubličavanje rasu, ali su bitne karakteristike ostale. Njegova morfologija pomogla mu je da izdrži ekstremne klimatske uslove koji su mu se nametali kao radnom psu i psu za vodu. Njufaundlender je masivan, sa snažnim telom, dobro mišićav i dobro koordiniran u svojim pokretima. Dužina tela od tačke ramena do tačke zadnjice je veća od visine grebena. Telo je kompaktno. Telo kuje može biti malo duže i manje masovna nego kod mužjaka. Njufaundlend ima vodootpornu duplu dlaku. Pokrivna dlaka je umereno duga i ravna, bez uvijanja. Blagi talas je dozvoljen. Podlaka je meka i gusta, gušća zimi nego leti, ali uvek se nalazi u izvesnoj meri na sapima i prsimama. Boja: crna, belo-crna i braon. Visina odraslih mužjaka – 71 cm, a ženki – 66 cm. Prosečna težina je oko 68kg za mužjake, i oko 54kg za ženke (FCI Standard, 50).

Slika 46. Njufaundlender

ŠARLANINAC

Zemlja porekla – Srbija; originalni naziv – Šarplaninac; datim objavljinjanja važećeg standarda broj 41 – 24.11.1970.

Slika 47. Šarplaninac

Ovo je robusan, dobro proporcionalan pas debelom, dugom, a grubom dlakom. Čvrste konstitucije, dobre naravi, pouzdan, nepotkuljiv i odan svom gospodaru. Prosečna visina grebena je 62 cm za mužjaka i 58 cm za ženke. Težina: mužjaci 35-45 kg; ženke od 30-40 kg. Dužina tela je nešto duži od visine grebena. Dlaka: glava, uši i prednje strane nogu su prekrivene kratkom dlakom; oko vrata, na sapima, na zadnjoj strani nogu i na repu dlaka je duga, gotovo ravna i pomalo gruba. Podlaka je kratka, gusta i fine teksture. Sve boje su prihvatljive od bele do tamno braon koja izgleda gotovo crna. Poželjna je nijansa zelenkasto-siva i tamno siva. Fleke i bele oznake nisu dozvoljeni (FCI Standard, 41).

KAVKASKI OVČAR

Zemlja porekla – Rusija; originalni naziv – Kavkazskaia Ovtcharka; datim objavljinjanja važećeg standarda broj 328 – 13.10.2010. Kavkaskih ovčar je harmonično građen, veliki, snažan pas sa snažnim mišićnim sistemom; blago pravougaonog formata. Polni

dimorfizam je dobro izražen. Mužjaci su snažni, sa dobro razvijenim grebenom i većom glavom u odnosu na ženke. Oni su takođe masivni, veći i često kraći u telu nego ženke. Mužjaci varijeteta sa dužom dlakom imaju izrazito izraženu grivu. Ponašanje je stabilno; aktivan je, samouveren, neustrašiv i nezavisan. Kavkaski ovčar pokazuje odanu vezanost za svoga gospodara; to je odličan pas čuvar. Dlaka: ravna, gruba, odstojeca dlaka sa dobro razvijenom podlakom. Dužina pokrovne dlake, kao i podlaka, ne sme biti manja od 5 cm. Dlaka na glavi i nogama je kraća i deblja. Rep je potpuno prekrivena gustom dlakom. Boja: jednobojan, jednobojan sa belim oznakama ili flekav. Visina grebena: mužjaci 72-75 cm, ženke 67-70 cm. Mužjaci: minimalno 50 kg; ženke: minimalno: 45 kg (FCI Standard, 328).

Slika 48. Kavkaski ovčar (1 i 2) i Srednjeazijski ovčar (3)

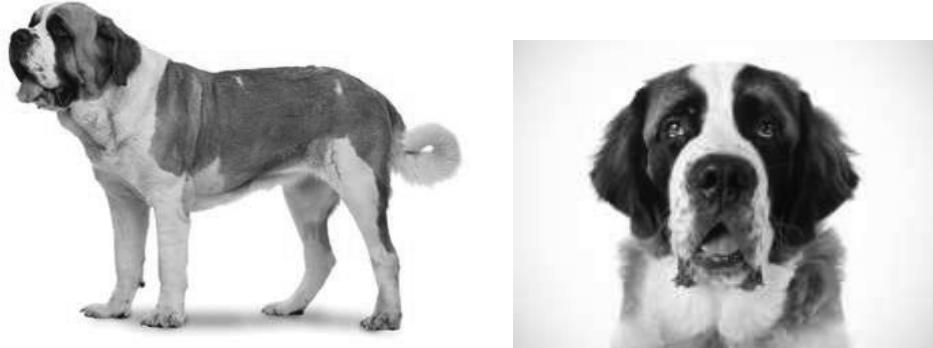
SREDNJEAZIJSKI OVČAR

Zemlja porekla – Rusija; originalni naziv – Sredneasiatskaya Ovtcharkaya; datim objavljuvanja važećeg standarda broj 335 – 13.10.2010. Uglavnom se koristi za zaštitu stoke i izloženi strogoj prirodnoj selekciji. Teški uslovi života i konstantna borba protiv predatora imali su uticaj na oblik, kao i karakter psa i to je stvorilo jakog, neustrašivog psa, koji zna da čuva svoju energiju. Ovaj ovčar je skladne građe i velikog rasta, umereno dugog tela. Robustan, mišićavog tela. Polni dimorfizam je jasno definisan. Mužjaci su masivni i hrabriji nego ženke sa izraženijim grebenom i većom glavom. Puna zrelost se postiže u starosti od 3 godine. Psi su veoma hrabri i imaju visok radni kapacitet, izdržljivost. Neustrašivost prema velikim predatora je glavna karakteristika. Dlaka: bogata, prava, gruba i sa dobro razvijenom podlakom. Dlaka na glavi i na prednjem delu udova je kratka i gusta. Dlaka na grebenu je često duža. U zavisnosti od dužine, dlaka može biti kraća (3-5 cm), koja pokriva celo telo, i duža (7-10 cm) koja formira grivu na vratu, i prekriva zadnje delovi ekstremiteta i rep. Boja: Svaka, osim plave i braon u bilo kojoj kombinaciji, i crnog plašta kod svetlosmeđih pasa. Visina grebena: mužjaci: minimum 70 cm, ženke: minimum 65 cm. Težina - mužjaci: minimum 50 kg, ženke: minimum 40 kg (FCI Standard, 335).

BERNARDINAC

Zemlja porekla – Švajcarska; originalni naziv – St. Bernhardshund; datum objavljuvanja važećeg standarda broj 61 – 29.10.2003. Na planinskom prevoju Velikog Sv.Bernarda, 2469 metara nadmorske visine, monasi su osnovali u 11. veku utočište za putnike i hodočasnike. Tu su se gajili veliki planinski psi od sredine 17. veka za čuvanje i zaštitu. Psi su uskoro počeli upotrebljavati kao psi za pratnju, a naročito za spasavanje putnika

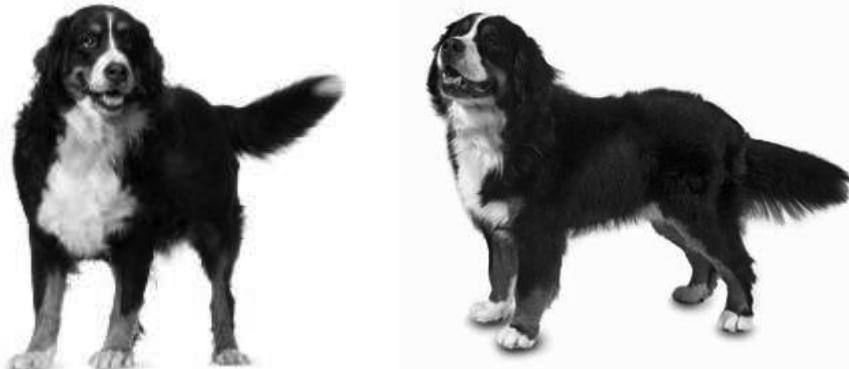
izgubljenih u snegu i magli. Postoje dve vrste Bernardinaca: kratkodlaki u dugodlaki. Obe vrste su velikih dimenzija i impresivne pojave. Oni imaju uravnoteženo, moćno, čvrsto, mišićavo telo sa impresivnom glavom. Prijateljski po prirodi. Temperament smiren do živahan. Lobanja je snažna, široka, iz profila i od napred blago zaobljena. Opšti izgled impozantan, uravnotežen, impresivan i dobro mišićav. Grudni koš srednje dubok sa dobro zaobljenim rebrima. Boja: osnovna boja bela sa manjim ili većim crvenkastobraonkastim flekama i crvenkastobraonkastim plaštrom preko leđa i slabina. Visina grebena: mužjaci minimum 70 cm, za ženke minimum 65 cm (FCI Standard, 61).

Slika 49. Bernardinac

BERNSKI PLANINSKI PAS

Zemlja porekla – Švajcarska; originalni naziv – Berner Sennenhund; datum objavlјivanja važećeg standarda broj 45 – 25.3.2003. Bernski planinski pas je farmerski pas poreklom od pasa koji su korišćeni kao stražari i terači stoke u regionima oko Berna, a danas je porodični pas i svestran radni pas.

Slika 50. Bernski planinski pas

Danas je Bernski planinski pas je dobro poznat i cenjen u celom svetu kao porodični pas zahvaljujući svojoj prepoznatljivoj obojenosti i svojoj velikoj prilagodljivosti. Dugodlaki, trobojni, jak i okretan radni pas, iznad srednje veličine, sa snažnim udovima; skladan i dobro izbalansiran. Dlaka: duga, sjajna, ravna ili blago talasasta. Boja: crna je osnovna boja sa paležom na obrazima, iznad očiju, na sve četiri noge i na grudima, i sa belim oznakama (bele simetrične oznakama na glavi: lisa koja se proteže ka nosu na obe strane njuške; srednje široka bela oznaka na grlu i grudima; bele noge i vrh repa). Visina grebena za mužjake je 64-70 cm, idealna, a za ženke 58-66 cm (FCI Standard, 45).

- III FCI GRUPA - TERIJERI

NEMAČKI LOVAČKI TERIJER

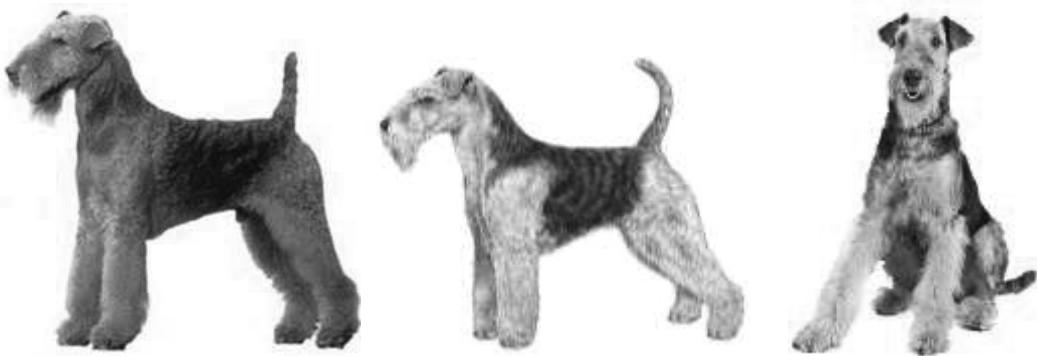
Broj FCI Standarda 103, datum objavljivanja originalnog važećeg standarda: 05.02.1996. Originalni naziv rase: Deutscher Jagdterrier. Poreklo: Nemačka. Prati trag na zemlji i u vodi, kao i krvav trag, koristi se i za donošenje lakše divljači. Upotrebljava se za lov i iznad i ispod zemlje i za glasno gonjenje divljači, uvek poštujući Zakon o dobrobiti životinja (*Sl. glasnik RS, broj: 41/09*), i Pravilnika o uslovima za dobrobit životinja (*Sl. glasnik RS, broj: 6/10*). Dlaka mu je debela, oštra, čekinjasta ili gruba. Osnovna boja je crna, crnosiva ili tamnobraon, sa braon crvenožutim svetlim oznakama na nadočnjacima, njušci i grudima, nogama i oko anusa. Svetla i tamna mesta ravnomerno su dozvoljena, kao i nešto belog na grudima i prsimu. Masa i visina: mužjaci 9-10 kg i visine od 33-40 cm a ženke 7,5-8,5 kg i visine od 33-40 cm. Nemački lovački terijer je izvanredan mali pas, upotrebijiv za lov na sitnu i krupnu divljač. Vrlo je podložan dresuri, tako da ga je relativno lako obučiti da uspešno izvršava bilo koji lovački zadatak. Sposoban je da na povodniku prati krvni trag i pronalazi ranjenu i ulovljenu krupnu divljač.

Slika 51. Nemački lovački terijer

ERDEL TERIJER

Broj FCI Standarda 7, datum objavljivanja originalnog važećeg standarda: 08.10.2012. Originalni naziv rase - Airedale Terrier, zemlja porekla - Velika Britanija. Najveći (engleski) terijer je mišićav, aktivan, prilično kompaktan pas, bez znakova visokonogosti ili neproporcionalne dužine tela. Odvažnog izraza, brz u kretanju, u svakom trenutku potpuno napetog očekivanja. Njegov karakter je prepoznatljiv i naglašen je izrazom očiju, načinom nošenja ušiju i uspravnim držanjem repa. Neprestano obazriv, nije agresivan ali ni strašljiv.

Slika 52. Erdel - erdelski terijer

Glava i lobanja: lobanja duga i ravna, nije široka između ušiju, a ka očima se blago sužava. Proporcionalna, bez jasne razlike u dužini između lobanje i ličnog dela. Bez čeonih nabora, sa jedva vidljivim stopom. Obrazi ravni, nisu izraženi. Lični deo dobro ispunjen (njuška), ispod očiju nije upala ili naglo sužena. Ipak treba da ima oblik fino oblikovanog klina, ne uklanjajući tipičan izraz. Gornja i donja vilica duboke, snažne, jake i mišićave, budući da je snaga ličnog dela poželjna. Naprotiv nepoželjna je preterana razvijenost viličnog luka, koja daje okrugao i ispuceni izgled obraza. Usne su dobro zatvorene. Nosna pečurka crna. Visina mužjaka: 58-61 cm. Visina ženke: 56-59 cm. Boja: žućkastosmeđa sa nijansama sive.

Foksterijeri – Klasifikacija FCI: III - Terijeri, Sekcija 1 - veliki i srednji terijeri. Rasa čiji predstavnici imaju gotovo kvadratično telo pretežno bele boje sa smeđim ili crnim oznakama, a mogu biti i trobojni. Postoje dva varijeteta - sa kratkom dlakom i sa oštom dlakom. Matična zemlja je Engleska. Koristio se ranije mnogo više kao lovni pas, prvenstveno na lisicu. Visina foksterijera je od 37 - 38 cm. Uši su im kraće i prekopljene u obliku obrnutog slova V. Rep je dužina od 12 - 15 cm, ili je prirodne dužine. Razlikuju se dve pasmine: kratkodlaki i oštrodlaci foksterijeri. Nedopustive su crvene, kestenjaste i šarene fleke. Masa mužjaka je 7,3 - 8,2 kg, a ženke 6,8 - 7,7 kg.

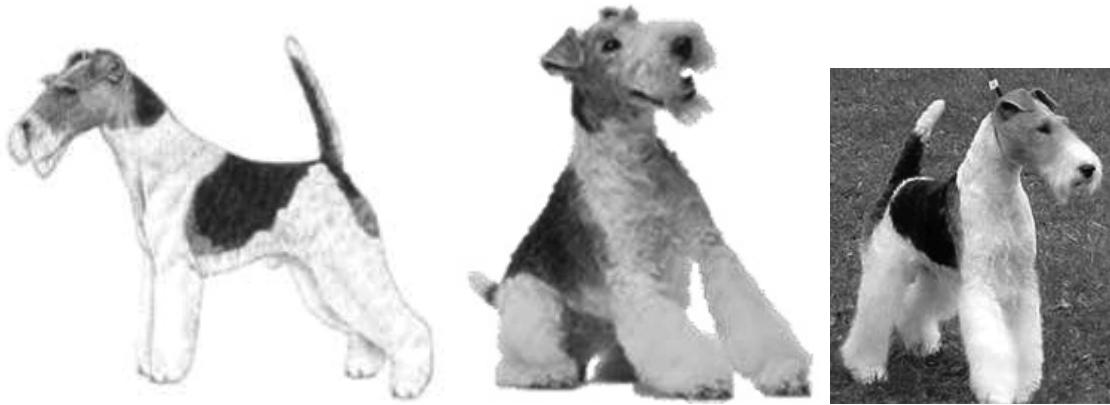

Slika 53. Kratkodlaci foksterijer

KRATKODLAKI FOXTERIJER

Broj FCI Standarda 12, datum objavljivanja originalnog važećeg standarda: 13.10.2010. Originalni naziv pasmine: Fox Terrier - Smooth, zemlja porekla: Engleska. Težina mužjaka 7-9 kg, težina ženki 6-8 kg, visina mužjaka 36-41 cm, visina ženke 33-38 cm. Aktivan pas, pun života, poseduje čvrstinu i snagu. Prijateljski je nastrojen, društven i neustrašiv.

Lobanja je ravna i umerene širine, koja se postepeno smanjuje prema očima. Dlaka mu je prava, ravna, glatka, čvrsta, gusta i obilna. Trbuš i unutrašnje strane butina su odlakane. Bela boja dominira. Potpuno bela, bela sa riđim flekama, crna i crnosiva (crna i vatrena).

Slika 54. Oštrodlaki foksterijer

OŠTRODLAKI FOXTERIJER

Broj FCI Standarda 169, datum objavljanja originalnog važećeg standarda 26.03.2009. Originalni naziv Fox Terrier-Wire. Zemlja porekla - Engleska. Aktivan je i preduzimljiv pas, snažnog kostura i građe. Dlaka je gusta, vrlo oštra, od 2 cm na ramenima do 4 cm na grebenu, leđima, stranama grudi, prednjem i zadnjem delu, sa kratkom i mekom poddlakom. Na leđima i šapama dlaka mu je grublja. U boji dlake dominira bela, sa crnim i plamenim oznakama. Tigrasta, crvena i plavičaste oznake su nepoželjne. Težina mužjaka: 7-9 kg, težina ženke: 6-8 kg, visina mužjaka: 36-41 cm, visina ženke: 33-38 cm. Bela boja mora da dominira.

DŽEK RASEL TERIJER

Zemlja porekla – Velika Britanija; originalni naziv – Jack Russell Terrier; datum objavljanja važećeg standarda broj 345 – 8.10.2012. Džek Rasel terijer je nastao u Engleskoj tokom 1800-tih zahvaljujući naporima velečasnog Džona Rasela. On je razvio vrstu foksterijera će odgovarati njegovim potrebama (da trči sa psima lisičarima i da ide pod zemlju i izvlači i donosi lisice i drugu divljač iz njihovih jazbina). Dve vrste evoluirale su, sa u osnovi sličnim standardima, osim razlika u visini i proporcijama. Viši, više kvadratični pas je sada poznat kao Parson Rasel terijer. A niži, nešto duži u telu, je poznat kao Džek Rasel terijer. Džek Rasel terijer je snažan, aktivan, okretan radni terijer snažnog karaktera, elastičnog tela srednje dužine. Dlaka može biti glatka, oštra ili gruba. Telo psa je nešto duže, tj pravougaonog oblika. Dubina tela od grebena do grudi treba da bude jednak dužini prednje noge od laktova do zemlje. Boja: bela mora da dominira sa crnim i/ili plamenim šarama. Plamene oznake mogu biti od najsvetlijе do najtamnije (kestenaste). Veličina i težina: idealna visina grebena je 25 cm do 30 cm, težina je ekvivalent od 1 kg do svakih 5 cm u visini, t.j. pas visok 25 cm treba da ima približno 5 kg (FCI Standard, 345).

Slika 55. Džek Rasel terijer

ŠKOTSKI TERIJER

Zemlja porekla – Velika Britanija; originalni naziv – Scottish Terrier; datum objavlјivanja važećeg standarda broj 73 – 13.10.2010. Škotski terijer klub je osnovan 1882. godine, godinu dana nakon što je prvi standard za rasu bio napisan. Zdepast pas, odgovarajuće veličine za rad pod zemljom, kratke noge. Glava daje utisak da je duga za veličinu tela. Veoma okretan i aktivan uprkos kratkim nogama. Odan i veran. Dostojanstven, nezavisan i rezervisan, ali hrabar i veoma inteligentan. Dlaka: priležuća, dupla dlaka; podlaka kratka, gusta i meka; pokrovna dlaka je tvrda, gusta i oštra. Boja: crna, pšenična ili tigrasta u svim nijansama. Veličina i težina: visina grebena: 25 - 28 cm, težina: 8,5 - 10,5 kg (FCI Standard, 73).

Slika 56. Škotski terijer

ZAPADNO ŠKOTSKI BELI TERIJER

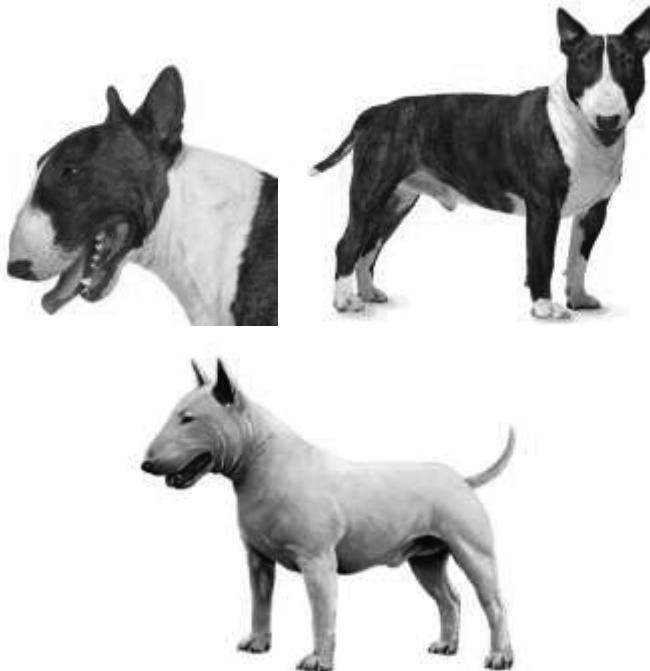
Zemlja porekla – Velika Britanija; originalni naziv – West Highland White Terrier; datum objavlјivanja važećeg standarda broj 85 – 13.10.2010. Snažno građen; dubokih grudi; ravna leđa i snažne mišićave noge. Mali, aktivan pas, hrabar, i prijateljski nastrojen. Dlaka: dupli dlaka – pokrovna dlaka je oštra, duge oko 5 cm, ravna. Podlaka, koja podseća na krvno, kratka i meka. Boja: Bela. Veličina: visina grebena - oko 28 cm (FCI Standard, 85).

Slika 57. Zapadno škotski beli terijer

BULTERIJER

Zemlja porekla – Velika Britanija; originalni naziv – Bull Terrier; datum objavljuvanja važećeg standarda broj 11 – 5.07.2011. Džejms Hinks je prvi standardizovao rasu 1850. godine, ističući glavu u obliku jaja. Ova rasa je prvi put prikazana u svom sadašnjem obliku u Birmingemu u 1862. „Bulterijer Klub“ je osnovan u 1887. u standardu se navodi da „ne postoje granice u težini i visini, ali pas treba ostavljati utisak maksimalne supstance za svoju veličinu. Pas treba u svakom trenutku biti uravnotežen“. Minijaturni bulterijerom je poznat još od početka 19. veka, ali je pao u nemilost pre Prvog svetskog rata i bio je uklonjen iz registra kluba u 1918. U 1938, oživljavanje rase je predvodio pukovnik Ričard Glin i grupa entuzijasta koji su formirali Minijaturni Bulterijer Klub. Standard je isti kao i za Bulterijera sa izuzetkom granice visine. Snažno građen, mišićav, dobro balansiran i aktivan pas, s odvažnim, odlučnim i inteligentnim izrazom. Jedinstvena osobina je padajuća linija glave (jajaste glava). Hrabar, pun duha, ujednačenog temperamenta i podložan disciplini. Dlaka kratka, ravna, tvrda, sa podlakom u zimskom periodu. Boja: jednobojno beli; crnotigrasti; crveni; riđa; trobojni (FCI Standard, 11).

Slika 58. Bulterijer

AMERIČKI STAFORDSKI TERIJER

Zemlja porekla – SAD; originalni naziv – American Staffordshire Terrier; datum objavljuvanja važećeg standarda broj 286 – 3.09.1996. Američki stafordski terijer treba da odaje utisak velike snage, mišićav, ali okretan i graciozan, veoma budno prati okolinu. Treba da je čvrst, ne dugonog. Leđa prilično kratka, blago padajuća od grebena ka sapima. Dubok i širok grudni koš sa dobro zaobljenim rebrima. Dlaka: kratka, polegla, kruta i sjajna. Boja: sve boje, jednobojan, višebojan, ili sa flekama. Visina i težina bi trebalo da budu u сразмери. Visine od oko 46 - 48 cm za mužjake i 43 - 46 cm za ženke (FCI Standard, 286).

Slika 59. Američki stafordski terijer

JORKŠIRSKI TERIJER

Zemlja porekla – Velika Britanija; originalni naziv – Yorkshire Terrier; datum objavljivanja važećeg standarda broj 86 – 10.11.2011. Jorkširski terijer potiče iz istih predela kao i Erdel terijer. Stari crni terijer sa paležom je predak Jorkširskog terijera, zajedno sa drugim rasama kao što su Maltezer i Skaj terijer. Sadašnji naziv je prihvaćen je 1870. godine. Jorkširski terijer ima izražen lovački instinkt, bilo da se radi o igrački u kući ili glodaru u bašti. Dugodlaki, sa prilično ravnom dlakom koja visi sa obe strane tela. Na telu dlaka srednje dužine, potpuno ravna (ne talasasta), sjajna; dobro svilenkasta, ne vunasta, nikada ne sme ometati kretanje. Boja: tamno čelik plava (ne srebro plava), proteže od potiljka do korena repa, nikada pomešano sa žućkasto-smeđom, bronzanom ili tamnom dlakom. Glava i prsa obojena u svetlo plamenu. Težina: do 3,2 kg (FCI Standard, 86).

Slika 60. Jorkširski terijer

- IV FCI GRUPA – JAZAVIČARI

Originalni naziv: Dachshund (Tackel). Broj FCI Standarda 148, datum objavlјivanja originalnog važećeg standarda: 13.03.2001. Zemlja porekla – Nemačka. Smatra se da je ovaj pas nastao u Nemačkoj ukrštanjem niskonogog švajcarskog goniča sa pinčerom. Prvi varijetet koji je tako nastao je kratkodlaki, a kasnije su nastali i dugodlaki i oštrodлaki. Dugodlaki je nastao ukrštanjem kratkodlakog sa španskim i nemačkim epanjelima, takođe u Nemačkoj, negde u XVI veku. Tek u XIX veku je nastao oštrodлaki koji se pokazao veoma dobro prilagođen za lov, zbog guste dlake koja ga štiti od vremenskih uslova. U Nemačkoj i Velikoj Britaniji se još uvek gaje kao lovački psi. U lov su hrabri, izdržljivi i istančanog njuha i pogodni su za rad na krvnom tragu.

Psi kratkih nogu, pravougaonog tela, kompaktne građe veoma mišićavi, klinaste glave. Postoje tri varijeteta po veličini: normalne - standardne veličine, patuljasti - minijaturni i kuničar i tri varijeteta po teksturi dlake: kratkodlaki, oštrodлaki i dugodlaki jazavičar. Boja kod kratkodlakog i dugodlakog može biti jednobojna od crvene do crvenožute, dvobojna - crna ili braon sa paležom i tigrasti. Kod oštrodлakih preovlađuje boja „divlje svinje“.

Slika 61. Jazavičari (kratkodlaki, dugodlaki i oštrodлaki)

Kratkodlaki jazavičar - dlaka kratka, gusta, sjajna, ravno priležuća, sa poddlakom. Rep potpuno odlakan.

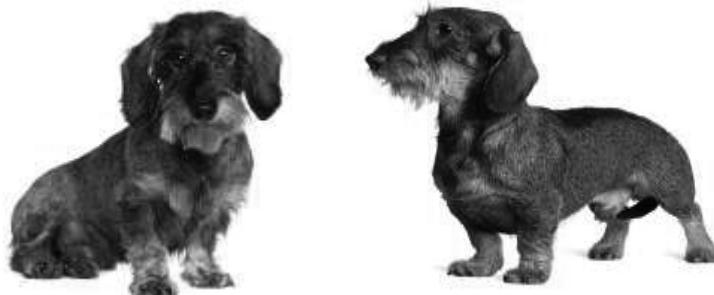
Boja:

- Jednobojni - crven, crvenožut, žut**, sve sa ili bez crne prošaranosti. Čista boja je prednost, a crvena je vrednija od crvenožute i žute. Bela boja nije poželjna, ali sa nekoliko manjih fleka može. Nos i nokti su crni, crvena je dozvoljena, ali nije poželjna.
- Dvobojni - duboko crna ili braon sa paležom**. Nos i nokti su kod crnih pasa crni, kod braon pasa su braon ili crni. Bela boja dlake nije poželjna, ali u nekoliko manjih fleka nije isključujuća. Nepoželjan je jako raširen palež.
- Flekavi (tigrasti)** - osnovna boja uvek je tamna (crna, crvena ili siva). Poželjne su nepravilno bele fleke (nisu poželjne velike ploče). Boja tigrastih jazavičara je crvena ili žuta sa tamnjom prošaranošću.

Slika 62. Jednobojni, dvobojni i flekavi kratkodlaki jazavičar

Oštrodlaki jazavičar - Potpuno ravnomerno priležuća, gusta, oštra, pokrivna dlaka. Na njušci je jasno izražena brada. Obrve su žbunaste. Rep ravnomerno i dobro odlakan. Preovladuje boja divlje svinje.

Slika 63. Oštrodlaki jazavičar

Dugodlaki jazavičar - podlakom snabdevena ravna sjajna dlaka, priležuća po telu, produžava se ispod vrata i na donjim stranama tela, prevazilazi dužinu ušiju, a na zadnjim stranama nogu pravi jasnú dužu odlakanost (rese). Najveću dužinu dostiže na donjoj strani repa i tu gradi potpunu zastavu. Boja dlake kao kod kratkodlakog jazavičara. Veličine: obim grudi iznad 35 cm u starosti od najmanje 15 meseci, težine do 9 kg. Kod patuljastih jazavičara obim grudi je 30 - 35 cm u uzrastu od najmanje 15 meseci, a kod jazavičara kunićara je obim grudi do 30 cm u uzrastu od najmanje 15 meseci.

Slika 64. Dugodlaci jazavičar

ALJASKI MALAMUT

Zemlja porekla – SAD; originalni naziv – Alaskan Malamute; datum objavljivanja važećeg standarda broj 243 – 14.08.1996. Aljaski Malamut, jedan od najstarijih artičkih vučnih pasa, je pas čvrste građe sa dubokim grudima i jakim, dobro mišićavim telom. Glava je široka. Uši su trouglaste i uspravne kada je u pozornosti. Njuška je glomazna, nije špicasta ili duga. Dlaka je gusta sa grubom pokrovnom dlakom dovoljne dužine da zaštiti vunenu podlaku. Malamuti su različitih boja. Oznake na glavi su vrlo karakteristične za rasu. One se sastoje od tzv. tamnije kape preko glave, belog lica ili lica sa određenom maskom. Rep je dobro odlakan, nošen preko leđa, i ima izgled perjanice. Malamut mora biti teških kostiju, snažnim nogama, dubokim grudima i moćnim ramenima, i da ima sve ostale fizičke atribute neophodne za efikasno obavljanje svog posla. I kretanje mora biti stabilno, uravnoteženo, neumorno i potpuno efikasno. On nije namenjen za trkanje sankama, već za snagu i izdržljivost. Malamut ima gustu, grubu dlaku, nikada dugu i meku. Podlaka je gusta, masna i vunasta. Dlaka je relativno kratka do srednje dužine sa strane tela. Dužina dlake se povećava oko ramena i vrata, niz leđa, preko sapi i na repu. Malamuti obično imaju kraću i manje gustu dlaku tokom letnjih meseci. Boja: ubičajene boje kreću se od svetlo sive do određenih nijansu crne, ali i određene nijanse ka crvenoj. Poželjna veličina malamuta je za mužjake 63,5 cm - 38 kg, a za ženke 58,5 cm - 34 kg (FCI Standard, 86).

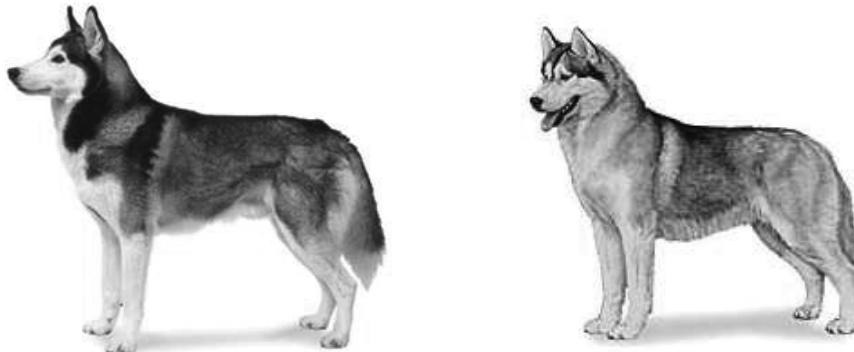

Slika 65. Aljaski malamut

SIBIRSKI HASKI

Zemlja porekla – SAD; originalni naziv – Siberian Husky; datum objavljivanja važećeg standarda broj 270 – 2.2.1995. Sibirski haski je radni pas srednje veličine, brz i lagan na nogama i slobodan i graciozan u akciji. Njegovo umereno kompaktno i dobro odlakano telo, uspravne uši i četkast rep ukazuju na njegovo nordijsko poreklo. Njegovo karakteristično kretanje je glatko i naizgled bez napora. On obavlja svoju prvobitnu funkciju vrlo sposobno, nosi lakše terete umerenom brzinom na velikim udaljenostima. Mužjaci Sibirskog haskija su muževni, ali nikad grubi; su ženke su ženstvene, ali bez nežne građe. Dlaka Sibirskog haskija je dvostruka i srednje dužine, ali nikad nije toliko duga da prikrije linije tela psa. Podlaka je meka i gusta i dovoljne dužine da podrži pokrovnu dlaku.

Pokrovna dlaka je ravna i donekle glatka, nikad grub niti odstojeća od tela. Boja: sve boje od crne do čisto bela su dozvoljene. Mnoštvo oznaka na glavi je uobičajeno, uključujući i mnoge upadljive oznake koje se ne mogu naći u drugim rasama. Visina grebena mužjaka je 53,5 - 60 cm, a ženke 50,5 - 56 cm. Težina: 20,5 - 28 kg mužjaci, ženke 15,5 - 23 kg (FCI Standard, 270).

Slika 66. Sibirski haski

LAJKE

Postoje tri različite rase lajki. One predstavljaju stare ruske lovačke rase pasa. To su psi srednjih dimenzija, jakog kostura. Nešto dužeg tela, snažne glave. Telo im je prekriveno duplom dlakom umerene dužine. Pokrovna dlaka je oštra i ravna, a podlaka je gusta, meka i vunasta. Dlaka na glavi i ušima je kratka i gusta, a na ramenima i vratu nešto duža formirajući okovratnik. Rep je bogato pokriven sa pravom i oštom dlakom koja je tek nešto duže na donjoj strani.

ISTOČNO SIBIRSKA LAJKA - Zemlja porekla – Rusija; originalni naziv – Vostotchno-Sibirskaia Laika; datum objavlјivanja važećeg standarda broj 305 – 13.10.2010. Ova rasa je jedna od glavnih lovačkih rasa pasa u tajga regionima, kao i planinskim oblastima u Centralnom i Istočnom Sibiru. Postoji ogromna populacija pasa ove rase u evropskom delu Rusije, posebno u regionima Sankt Petersburga, Smolenska, Tvera i u delu moskovske oblasti. Istočnosibirska lajka je takođe cenjena u Skandinaviji. Boja: najčešće boje su crna sa paležom, crna, crno-bela, bela i bela sa flekama – šaren pas. Visina grebena: mužjaci 57 - 64 cm, ženke 53 - 60 cm (FCI Standard, 305).

Slika 67. Istočnosibirska lajka

RUSKO EVROPSKA LAJKA – Zemlja porekla – Rusija; originalni naziv – Russko-Evropeiskaia Laika; datum objavljanja važećeg standarda broj 304 – 13.10.2010. Pas srednjih dimenzija; kvadratičnog tela. Mišići su vitki i dobro razvijeni. Snažne kosti. Boja: Najčešće boje su crna sa belim ili belo sa crnim. Visina grebena: mužjaci 52 - 58 cm, ženke 48 - 54 cm (FCI Standard, 304).

Slika 68. Ruskoevropska lajka

ZAPADNO SIBIRSKA LAJKA – Zemlja porekla – Rusija; originalni naziv – Zapadno-Sibirskaia Laika; datum objavljanja važećeg standarda broj 306 – 13.10.2010. Ova lovačka rasa potiče sa Urala, zapadnog i istočnog Sibira. Danas zapadno-sibirskla lajka je najčešća lovačka rasa u Rusiji i široko rasprostranjena u svim šumskim područjima zemlje iz Karelike do Kamčatke. Rasa je posebno popularna u oblastima gde je nastala. Ovo je pas srednjih do malo većih dimenzija; nešto dužeg tela. Boja: siva sa crvenkasto-braonkastom, crvena sa crveno-braon, siva, crvena, žućkasto-smeđe i crveno-braon u svim nijansama. Čisto bela ili dvobojna odnosno beli sa flekama od bilo koje boje pomenute boje. Visina grebena: mužjaci 55 - 62 cm, ženke 51 - 58 cm (FCI Standard, 306).

Slika 69. Zapadnoosibirska lajka

NEMAČKI ŠPIC

Zemlja porekla – Nemačka; originalni naziv – Deutscher Spitz; datum objavljanja važećeg standarda broj 97 – 17.1.2013. Nemački špic vodi poreklo čak iz kamenog doba i predstavlja najstariju rasu pasa u centralnoj Evropi. Brojne druge rase su proizvedene od nemačkog špica. Van nemačkog govornog područja Vučiji špic poznat je kao Keeshonds, a patuljasti špic kao Pomeranac. Odnos između visine grebena i dužine tela je 1: 1, odnosno telo je kvadratično. Nemački špic je uvek pažljiv, živahan i izuzetno odan svom vlasniku. On je veoma brzo uči i lako se trenira. Njegovo nepoverenje prema strancima i nedostatka lovačkog instikta čine ga idealnim čuvarem kuća u gradu i na farmama. Posebno je impresivna gust okovratnik i bogato odlakan rep koga gordo nosi iznad leđa. Glava sa živahnim očima, male šiljaste uši i njuška kao u lisice, daju špicu karakterističan, drzak izgled. Nemački špic ima duplu dlaku: duga, prava i odstojeća pokrivna dlaka i kratka, gusta podlaka. Glava, uši, prednje strane prednjih i zadnjih nogu i stopala su pokriveni kratkom i gustom dlakom. Ostatak tela ima dugu bogatu dlaku cm (FCI Standard, 97).

Varijeteti:

1. Vučji špic (sive nijanse) - 49 cm +/- 6 cm,
2. veliki špic (crna, smeđa, bela) - 46 cm +/- 4 cm,
3. srednji špic (crna, smeđa, bela, oranž, siva, druge boje) - 34 cm +/- 4 cm,
4. mali špic (crna, smeđa, bela, oranž, siva, druge boje) - 26 cm +/- 3 cm,
5. pomeranac (crna, smeđa, bela, oranž, siva, druge boje) - 20 cm +/- 2 cm.

Slika 70. Nemački špicevi

ČAU ČAU

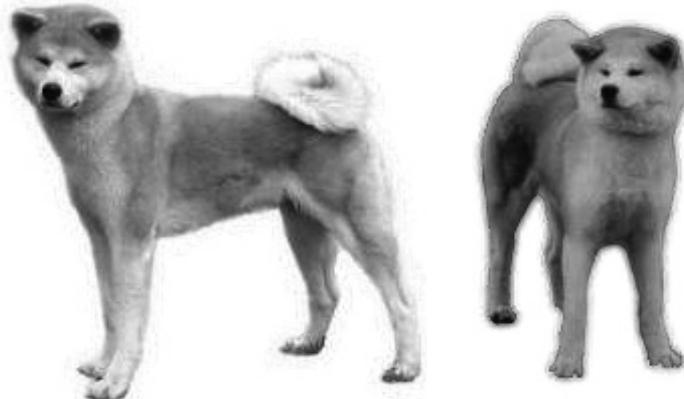
Zemlja porekla – Kina; originalni naziv – Chow chow; datum objavljivanja važećeg standarda broj 205 – 13.10.2010. Čau je poznat u Kini više od 2.000 godina, a povezan je sa špic tipom pasa nordijskog porekla, kao i sa mastifom. Zbog kineske politike "zatvorenih vrata" prema ostatku sveta, čau čau je počeo da se pojavljuje u drugim zemljama tek nakon 1800. godine i nije bio primećen značajnije, bar u Britaniji, sve do 1920. godine. Aktivan, kompaktan pas, kratkog tela, dobro izbalansiran, lavovskog izgleda, ponosnog, dostojanstvenog držanja, rep nosi preko leđa. Plavičasto-crni jezik je karakteristika rase. Usne: Jednobojna crna usta i nepce, sa plavkasto crnim jezikom. Karakterističan je kratak hod. Dlaka je gruba i glatka. Gruba: bogata, gusta, ravna i odstojeća. Posebno se oko vrata formira griva. Glatka: dlaka je kratka, gusta, ravna. Boja: jednobojna crna, crvena, plava, smeđa, krem ili bela, često nijansirana, ali nikada u flekama. Visina u grebenu: mužjaci 48 - 56 cm, ženke 46 - 51 cm (FCI Standard, 205).

Slika 71. Čau čau

AKITA INU

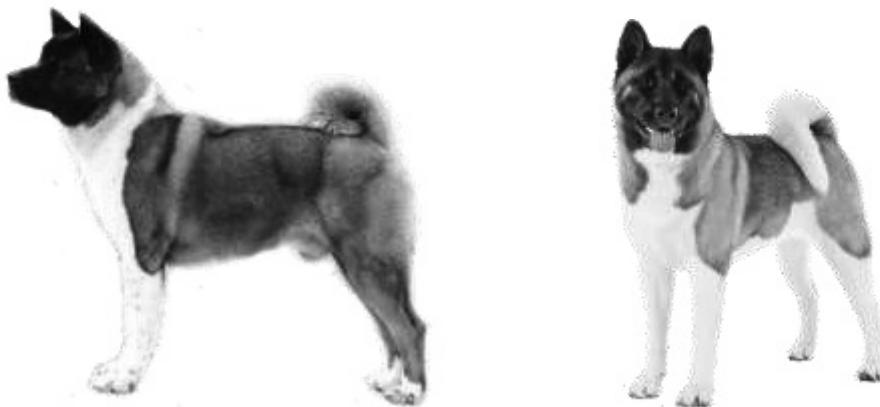
Zemlja porekla – Japan; originalni naziv – Akita; datum objavljivanja važećeg standarda broj 255 – 13.3.2001. Veliki pas, snažne građe, dobro izbalansiran i sa mnogo supstance. Odnos između visine grebena i dužine tela iznosi 10: 11, ali je neznatno duže telo ženke nego kod mužjaka. Veran je i poslušan. Pokrovna dlaka je tvrda i ravna, podlaka meka i gusta; greben i sapi su prekriveni malo dužom dlakom; a i dlaka repa je duža nego na ostalim delovima tela. Boja: crvenkasto-riđa, susam (crvenkasto-riđa dlaka sa crnim tačkama), šarena i bela. Sve navedene boje, izuzev bele, treba da imaju «Urajiro». (Urajiro = beličaste dlake na bočnim stranama njuške, na obrazima, na donjoj strani vilice, vrata, grudnog koša, repa i na unutrašnjim delovima udova). Visina grebena: mužjaci 67 cm, ženke 61 cm (FCI Standard, 255).

Slika 72. Akita Inu

AMERIČKA AKITA

Zemlja porekla – Japan/SAD; originalni naziv – American akita; datum objavljivanja važećeg standarda broj 344 – 6.1.2015. Veliki pas, snažne građe, skladan, sa velikom mišićnom masom i teškim kostima. Široka glava, obrazuje tup trougao, duga njuška i relativno male oči i uspravne uši ka napred ukošene (gotovo u istoj ravni sa zadnjim delom vrata) predstavljaju glavne karakteristike rase. Odnos između visine grebena i dužine tela je 9 do 10 kod mužjaka, i 9 do 11 kod ženki. Dlaka je dupla: podlaka debela, meka, gusta i kraća od pokrovne dlake koja je ravna, oštra i donekle odstojeća od tela. Dlaka na glavi i ušima kratka. Dužina dlake na grebenu i sapi oko 5 cm, što je nešto duže od dlake na ostatku tela, osim repa gde je dlaka najduža i najbuđnija. Dozvoljene su sve boje poput crvene, žućkasto-smeđe, bele itd; ili čak sa krupnim mrljama nekoliko noja. Boje su sjajan i jasan, a oznake su dobro odvojene, sa ili bez maske ili paleža. Beli psi (jednobojni) nemaju masku. Pinto imaju u osnovi bele boje sa velikim, podjednako raspoređenim mrljama koje pokrivaju glavu i više od jedne trećine tela. Visina grebena: mužjaci od 66 do 71 cm, ženke 61 do 66 cm (FCI Standard, 344).

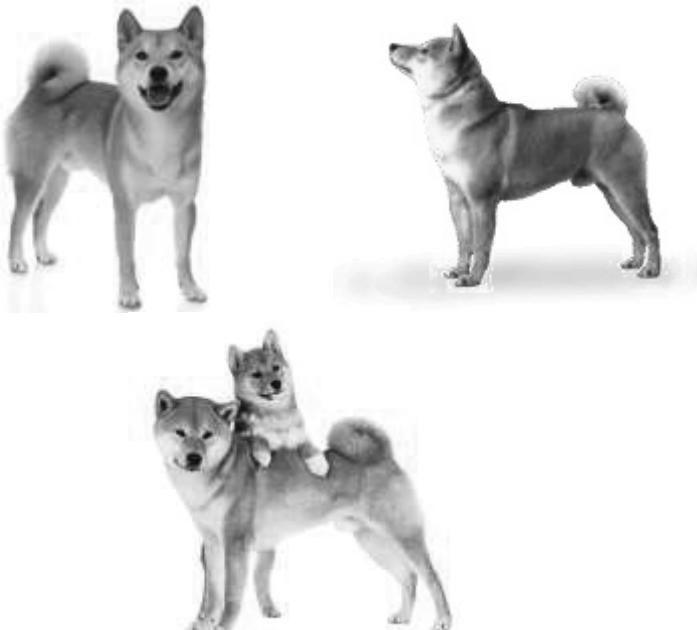

Slika 73. Američka akita

ŠIBA

Zemlja porekla – Japan; originalni naziv – Shiba; datum objavljivanja važećeg standarda broj 257 – 15.6.1992.

Prvobitna upotreba bila mu je lov ptica i malih životinja, a danas je pas za pratnju. Reč «Šiba» se odnosi na nešto «malo», odnosno «mali pas». Prva staništa šibe bila su u planinskoj oblasti Japana okrenutoj ka moru gde se i koristila kao lovački pas za male životinje i ptice. Šiba je mali pas, dobro izbalansiran, sa dobrim kostima sa dobro razvijenim mišićima. Odnos između visine grebena i dužine tela je 10:11. Zaštitna dlaka je tvrda i ravna, a podlaka je meka i gusta; dlaka na repu nešto duža i odstojeća. Boja: crvena, crna sa paležom, susam (podjednaka mešavina belih i crnih dlaka), crna susam (mešavina nešto više crnih dlaka sa manje belih), crveno susam (osnovna boja je crvena sa mešavinom crnih dlaka). Sve ove navedene boje moraju imati «Urajiro» (beličastu dlaku na bočnim stranama njuške i na obrazima, sa donje vilice i vrata, na grudima i stomaku i donjoj strani repa i na unutrašnjim delovima udova). Visina na grebenu: mužjaci 40 cm, ženke 37 cm (FCI Standard, 257).

Slika 74. Šiba

BASENJI

Zemlja porekla – Centralna Afrika/Vel.Britanija; originalni naziv – Basenji; datum objavljivanja važećeg standarda broj 43 – 25.11.1999. Lagane građe, aristokratskog izgleda, visok na nogama u poređenju sa dužinom, uvek uravnotežen, oprezan i inteligentan. Blago naborana glava, sa uspravnim ušima, ponosno nošenik i blago povijenim vratom. Duboke grudi, rep čvrsto uvijene. Pas koji ne laje, ali nije mutav, oglašava se svojim specifičnim glasovima. Intelligentan, nezavisan, ali nežan i oprezan rasa. Može biti rezervisan prema strancima. Dlaka: Kratka, glatka i polegla. Boja: crno-bela; riđe-bela; crna sa paležom i bela sa tačkastim žućkastim oznakama na njušci i obrazima; crn; tigrasta: crvena osnovna boja sa crnim prugama. Bela obojenost bi trebalo da bude na nogama, grudima i repu. Idealna visina: mužjaci 43 cm, ženke 40 cm. Idealna težina: mužjaci 11 kg, kuje 9,5 kg (FCI Standard, 43).

Slika 75. Basenji

MEKSIČKI GOLOKOŽI PAS

Zemlja porekla – Meksiko; originalni naziv – Xoloitzcuintle; datum objavljuvanja važećeg standarda broj 234 – 08.10.2012. Njihovo poreklo datira daleko u prošlost. Meso ovih pasa nekada je smatrano poslasticom, a jeli su ga autohtonih stanovnici starog Meksika u specijalnim ceremonijama i ritualima i tretiran je kao predstavnik boga "Xolotl", od kojeg njegovo ime očigledno potiče. Njegov zadatak je bio da vodi duše mrtvih u svoju večnu destinaciju. Stoga je pas postao redak i pred izumiranjem. Kinološki savez Meksika je spasao ovu rasu i njegova slika se nalazi na logu saveza od 1940. To je veoma atraktivna, vitaka i elegantna pasmina, umerena u svim aspektima, snažan ali bez grubosti. Ima dobro proporcionalno telo, široke grudi, rebra dobro zaobljena, udovi i rep su dugi. Postoje dva varijeteta u rasi: golokoži i odlakani. Oba su podjednaka u građi, osim u odlakanosti i broju zuba. Najvažnija karakteristika golokožog varijeteta je potpuno ili skoro potpuno odsustvo bilo kakve dlake na telu. Posebna karakteristika je da je zubalo je skoro uvek nepotpuno. Kod odlakanih pasa, zubalo je potpuno, a dlaka treba da je ravna i glatka bez podlake. Boja: jednobojna tamna. Golokoži su tamne boje kože od crne, crno-sive, tamnosive, crvenkaste, bronzane i zlatnožute. Odlakani imaju istu obojenost dlake.

Postoje tri veličine:

1. standardni (46 do 60 cm),
2. srednji (36 do 45 cm) i
3. minijaturni (od 25 do 35 cm).

Slika 76. Meksički golokoži pas

- VI FCI GRUPA – GONIČI, TRAGAČI PO KRVU I SRODNE RASE

Istorijat rase goniča - prva ozbiljnija proučavanja goniča na Balkanu obavio je australijski oficir Franc Laska (*Franc B. Laska, 1905*) za vreme svog boravka u Bosni i Hercegovini. Rezultate tih istraživanja objavio je u svojoj knjizi o lovu u Bosni i Hercegovini („*Weidwerk in Bosnien und Hercegovina*”, *Klagenfurt, 1905*). Na osnovu podataka, koje je ovaj zaljubljenik u goniče i strastveni lovac ostavio, u mogućnosti smo da sagledamo put nastanka naših goniča. Franc Laska je tvrdio da je Balkan rasadnik goniča, odnosno da su goniči sa Balkana poslužili kao osnova za stvaranje mnogih rasa na zapadu Evrope. Kako on navodi, sa tim mišljenjem su bili saglasni i tadašnji kinološki autoriteti. Tokom boravka u Bosni, Laska je uradio prva zootehnička ispitivanja goniča. On je uzeo telesne mere od 1.036 goniča i to 443 ravnodlaka, 307 dugodlakih i 386 oštrodлаких. Osim telesnih mera Laska je dao opis za svaku grupu goniča, što praktično predstavlja prvi pisani standard za goniče na Balkanu. Njegov opis ravnodlakih (kratkodlakih) goniča se u mnogo čemu poklapa sa današnjim standardima naših autohtonih rasa. Navedeno je i to da su najčešće boje ovih pasa bile jako slično raspoređene kao kod današnjeg srpskog i planinskog goniča, ali i to da su kod velikog broja pasa bile prisutne oznake bele boje na grudima, vratu, nogama, šapama, na vrhu repa ili na glavi u obliku lise. Dakle, još krajem XIX veka je na ovim prostorima bilo trobojnih goniča.

Goniči su jako velika grupa lovačkih pasa. Raniji naziv koji se koristio za goniče kod nas su brakirci, zečari ili zagari. Po FCI klasifikaciji svrstani su u VI grupi koja ima tri sekcije (sekcija 1 – Goniči, sekcija 2 – Tragači po krvi, sekcija 3 – Srodne rase), svaka od sekcija ima više podsekcija.

Ukupno do sada je priznato 76 rasa od strane FCI. Predstavnici ove grupe su autohtone rase koje su vezane za određeni lokalitet, a to su: srpski gonič, srpski trobojni gonič, srpski žuti gonič, posavski gonič, istarski kratkodlaki i oštrodлaki gonič, bosanski oštrodлaki gonič - barak, planinski gonič, slovački kopov.

SEKCIJA 1 – GONIČI

PAS SVETOG HUBERTA (BLODHUND)

Originalni naziv: Chien De Saint Hubert. FCI Standard (No: 84), datum objavlјivanja važećeg standarda -13.03.2001. Zemlja porekla: Belgija. Njegov najstariji predak je možda bio crni pas svetog Huberta, o kome postoje dokumenti koji datiraju iz osmog veka. Vilijam Osvajač je zaslužan za dovođenje ovih pasa u Englesku 1066. godine. Ovi psi su tako dosledno i čisto uzgajani da su postali poznati kao „Psi svetog huberta“, što se odnosilo na njihovu čistu krv i plemenit uzgoj. Krvoslednici su postali poznati u Americi sredinom XIX veka.

Slika 77. Pas Svetog Huberta

Težak i grub pas. Hod mu je spor i dostojanstven. Odličan pas da pronađe i pokrene divljač. Najkarakterističnija rasna odlika. Glava treba da je dobro građena i velika u svim dimenzijama, sem u širini. Vrlo je duboka i šiljata, a potiljna kost vrlo istaknuta. Vrat mu je dug tako, da pas može nisko (do zemlje spuštenim nosem da prati trag), ne usporavajući svoje kretanje. Vrlo mišićav i ima preterano razvijen podgušnjak. Dlaka po telu mu je kratka i dosta oštra, dok je na ušima i lobanji meka i svilasta. Boje je crne sa paležom ili jednobojno vatreno crven. Crna boja treba da se prostire po leđima u obliku sedla, po slabinama, na potiljku i vrhu glave. Prosečna visina mužjaka je 63-69 cm, težina 41-50 kg, visina ženke je 58-63 cm, a težina 36-45 kg.

BOSANSKI OŠTRODLAKI GONIČ – BARAK

Broj FCI Standarda 155, datum objavlјivanja važećeg standarda - 15.01.1973. Poreklo: Bosna i Hercegovina.

Snažan pas sa dugom i čekinjastom dlakom, duge i srednje široke glave sa izraženim obrvama. Osnovna boja je žutocrvena ili zemljano siva sa manjim belim površinama na donjim delovima tela. Visine grebena od 46 - 56 cm. Poželjna visina mužjaka je 52 cm, dok je ženka nešto niža. Težine je od 16 do 24 kg, a poželjna težina je 20 kg. Dužina tela treba da je 10% veća od visine. Dobar je, istrajan i uporan gonič, sa srednje visokim do dubokim glasom. Crna i braon boja nisu poželjne.

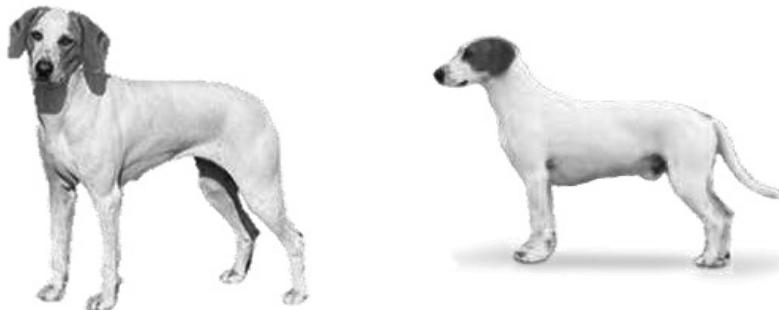

Slika 78. Bosanski oštrodlaki gonič

ISTARSKI KRATKODLAKI GONIČ

Broj FCI Standarda 151, datum objavljivanja najnovijeg standarda - 03.11.2014. Smatra se najstarijom pasminom u Hrvatskoj i na balkanskem poluostrvu, a veliki značaj ovoj pasmini dao je Franc B. Laska, koji je objavio podatke da je Balkansko poluostrvo domovina svih goniča. Zahtevi za standardizacijom su još iz 1924. i 1949., kad ga je priznao FCI, a standard je objavljen tek 1973. godine. Najraširenija je od svih hrvatskih pasmina. Najviše je rasprostranjen u hrvatskom krškom priobalju i bližem gorskom zaleđu, od Savudrijske vale do Prevlake. Pasmina je popularna među lovcima i u severnoj Italiji i u Sloveniji.

Pas dugačke suve i uzane glave plemenitog izgleda, srednjeg rasta, snežno bele boje sa narandžastim oznakama na glavi i ušima, kratke dlake. Dobar gonič na zeca i lisicu, koristi se za rad i na krvnom tragu. Vitko telo sa tankim repom, blago povijenim naviše. Glas mu je u većini slučajeva visok, zvonak i istrajan. Visina grebena od 44 - 56 cm. Najpoželjnija visina grebena mužjaka je 50 cm, a ženke 48 cm. Težina od 18 kg (14 - 20). Najpoželjnija težina mužjaka je 18 kg, a dužina tela najviše 10% da je duže od visine. Izvanredan gonič, posebno na zeca i lisicu. Upotrebljava se i za rad po krvnom tragu.

Slika 79. Istarski kratkodlaki gonič

ISTARSKI OŠTRODLAKI GONIČ

Broj FCI Standarda 152, datum objavljivanja važećeg standarda - 3.11.2014. Istorijat: najstariji opis istarskog oštrodlačkog goniča može se naći u hronikama đakovačkog biskupa, Petra Bakića, koji je zabeležio da je ovu pasminu prvi put opisao đakovački kanon, Petar,

1374. godine. Prvi put su izloženi 1910., a prvi put su upisani u hrvatsku rodovnu knjigu 1924. FCI je priznao pasminu 1948., a prvi standard je objavljen 1969. Njegovo telo je čvrste građe i snažnog kostura. Snežnobele je boje sa žutim i narandžastim oznakama, dlaka mu je duga i oštra. Duga glava s bujnim obrvama koje naglašavaju njegov ozbiljan, čak mrki izraz, u njegovim očima može se primetiti mnogo odanosti. Rep je debeo i blago zavijen prema gore. Njegov intenzivan glas je srednje visine, ali često dubok. Visina u grebenu je 46 - 58 cm. Težina normalno uhranjenog odraslog psa od 16 do 24 kg. Preporučuje se da bude oko 20 kg kao najbolja težina. Žuta boja ne sme da preovlađuje.

Slika 80. Istarski oštrodlaki gonič

POSAVSKI GONIČ

Broj FCI Standarda 154, datum objavljivanja važećeg standarda: 3.11.2014. Zemlja porekla: Hrvatska. Pas čvrste građe i srednje veličine, pšenično riđe boje sa belim oznakama na grudima, glavi, nogama i repu.

Slika 81. Posavski gonič

Posavski gonič pripada hrvatskoj autohtonoj rasi lovačkog psa. Uzgaja se još od XVI veka i to posebno na prostoru sisačke Posavine. Najstariji pisani dokumenti o toj rasi potiču iz XIV veka i čuvaju se u Đakovačkoj biskupiji. Dobar, vrlo otporan gonič, naročito za lov na zeca i lisicu. Može se upotrebljavati i kao krvoslednik. Njegova čvrsta konstitucija pogodna je za lov u prostranim šumskim područjima Posavine s mnogo šiblja.

Posavski gonič ima smiren temperament, ali još uvek dovoljno „živ“ da ne bude previše trom pri gonjenju. Radi nešto sporije od istarskog kratkodlakog goniča. Pri radu ne gubi kontakt sa lovcem iako goni dosta daleko od divljači. Vrlo je poslušan i sam se nakon gonjenja vraća lovcu. Javlja se srednjevisokim glasom.

Kako služi za lov kao gonič, ne sme biti previsok niti pretežak. Mužjak je visok od 46 do 58 cm, sa idealnom visinom za mužjake od 50 cm, a za ženke od 48 cm.

Dužina tela treba da mu je za 11 do 13% duža od visine grebena. Čvrstog je tela i guste i čvrste dlake. Osnovna boja mu je pšenično-žuta, a može se kretati do pšenično-rumene. Bela boja javlja se na glavi u obliku lise, na grlu, na šapama i vrhu repa. Nos i oči su mu tamni, a ima i odličnu pokretljivost i brzinu, glasanje zvonkim, jasnim i visokim glasom. Naziv Posavski gonič dobio je 1959. g. standard mu je priznat 1948. i 1955., (važeći iz 1969), a potvrđen 2002. godine.

SRPSKI TROBOJNI GONIČ

Broj FCI Standarda 229, datum objavlјivanja važećeg standarda: 26.11.2002. Zemlja porekla: Srbija. Sličan je po svojoj građi srpskom goniču.. Srednje velik, snažan pas, živahnog temperamenta. Naša je autohtona rasa. Boje je tamno crvene sa belim oznakama na grudima, nogama, glavi i repu i sa crnim plaštrom. Poreklo srpskog trobojnog goniča je slično drugim goničima na Balkanu. Tokom 1946. je diskutovano da li je ovo samostalna rasa ili se radi samo o varijetu Srpskog goniča. Zaključeno je da se radi o samostalnoj rasi i napravljen je prvi standard. Na međunarodnoj izložbi pasa u Beogradu 7. i 8. juna 1950. zvanično su prikazani ovi psi.

Boju dlake ovom goniču opisao je Franc Laska 1905. godine (*Weidwerk in Bosnien und Herzegovina, Klagenfurt, 1905*), u objavljenoj studiji o goničima. Komisija za autohtone pse Kinološkog udruženja FNRJ na sastanku od 13.08.1955. godine donosi odluku da treba izraditi standard za ovu rasu pasa pod imenom „Balkanski trobojni gonič“. Izrada standarda poverena je istaknutim kinolozima toga vremena Ing. Ljubi Obradoviću i Miloradu Mijatoviću. U časopisu „Lovački list“ iz 1957. godine član ove Komisije Milorad Mijatović objavljuje članak pod nazivom „Trobojni balkanac ili trobojni gonič“, u kojem autor daje i predloženi standard. Posle stvaranja predloga standarda rad na standardizaciji trobojnog goniča dobio je jako ozbiljan tok, a postojala je i rešenost Kinološkog saveza da se ova rasa zvanično prizna. Na 2. Međunarodnoj izložbi pasa svih rasa u Beogradu 7. i 8. juna 1958. godine prikazani su trobojni goniči široj javnosti. Privedene pse pregledala je Komisija za autohtone pse u sastavu: dr Emanuil Lapčević, ing. Ljuba Obradović i Krešimir Došen. Ova komisija je prihvatile predloženi standard tako da je trobojni gonič postao priznata autohtona rasa u Jugoslaviji.

Na Plenumu JKS-a, petom po redu, održanom u Beogradu 12. oktobra 1958. godine, ova rasa je zvanično priznata u Jugoslaviji. FCI je 25.07.1961., pod brojem 229 zvanično priznao rasu i objavio standard.

Slika 82. Srpski trobojni gonič, sve prisutnija rasa lovačkih pasa kod nas

Nije poznato ko je pokrenuo inicijativu za izmenu standarda, ali je važno istaći da je priznat od FCI, od 19. februara 1969. godine, pod novim standardom 229a. Odmah sledeće godine od 27. novembra 1970. godine FCI objavljuje standard ove rase, ali taj tekst, osim nekih jezičkih formulacija, u potpunosti je identičan sa standardom iz 1969. Novi standardi od strane FCI usvojeni su 1. januara 1981. godine, i nakon toga 1987. godine. Takođe pripada grupi srednjih goniča, i vrlo je sličan srpskom goniču. Pas srednje veličine, snažne građe i izdržljivosti. Boje je plameno crvene sa belim plaštrom i crnim oznakama, pa se zato i zove trobojni.

Zbog potrebe da se unapredi uzgoj autohtonih goniča Klub imaoca goniča iz Valjeva organizuje 30.4.1988., „Prvo jugoslovensko savetovanje o domaćim rasam goniča“. Za tu priliku dr Milivoje Urošević i saradnici uradili su studiju pod nazivom „Komparativna ispitivanja osnovnih karakteristika telesne razvijenosti balkanskog, jugoslovenskog trobojnog i jugoslovenskog planinskog goniča“. Studija je obuhvatila 775 goniča u periodu od 1978. do 1988. Od tog broja bilo je 302 trobojna goniča, i to 175 mužjaka i 127 ženki. Na osnovu rezultata ove studije tadašnja Komisija za autohtone rase uradila je predlog novog standarda jugoslovenskog trobojnog goniča usaglašenog sa modelom standarda koji je FCI usvojio na Godišnjoj skupštini u Jerusalimu 1987. godine. Standard je urađen, ali odgovarajuća tela JKS-a nisu imala vremena da ga razmotre sve do 8.4.1994., kada Predsedništvo JKS-a zaključuje da se ovaj standard (zajedno sa standardima balkanskog i planinskog goniča) još jednom razmotre i upute Skupštini JKS-a. Iste godine 17.12.1994. Skupština JKS-a održana u Temerini donosi odluku da se Balkanski gonič i Jugoslovenski trobojni gonič preimenuju u ispravne nazive – Srpski gonič i Srpski trobojni gonič i da se standardi upute FCI-u.

Tako su naši autohtoni goniči, posle dugo godina, dobila prava imena. Standardi su februaru 1995., upućeni FCI-u, a Međunarodna kinološka federacija je 24.6.1998. priznala ova imena. Veoma je živahan i temperamentan, snažan i izdržljiv. Izraste u visinu od 45 - 55 cm, dok dužina trupa treba da je najviše 10% veća od visine grebena. Veoma živahan i temperamentan pas, koristi se u lovnu na divlje svinje.

SRPSKI GONIČ

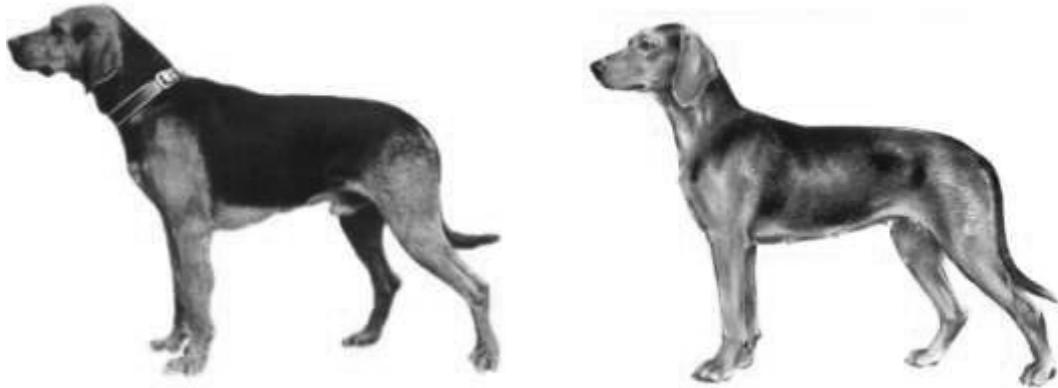
Broj FCI Standarda 150, datum objavljivanja važećeg standarda: 25.03.2003. Srpski gonič, raniji naziv Balkanski gonič, je naša autohtona rasa koja je najrasprostranjenija kod naših lovaca. To je kratkodlaki pas, pravougaonog formata tela, rđastosmeđe boje sa crnim plaštrom od vrata do repa. Duge je glave i srednje veličine. Ima ga u svim Balkanskim zemljama, i pogodan je za lov u brdsko-planinskim lovištima.

Rasa pripada grupi goniča koji su bili rasprostranjeni po celom Balkanu. Smatra se da su goniči iz Male Azije imali značajnu ulogu u razvoju ove rase. Prvi opis, pod imenom "Balkanski gonič" potiče iz 1905. i dao ga je Franz Laska, koji je pored ostalih goniča opisao i ovu rasu. Prvi standard napisan je 1924., ali FCI je 13. i 14. 09.1948. na sastanku na Bledu prihvatio standard najavljen 1939. u Stokholmu. U periodu od 1948.-1957. u Srbiji je održano oko 200 ocenskih smotri gde su posebno praćeni goniči. Rezultati proučavanja eksterijera pasa ove rase objavljeni su u zootehničkoj studiji o balkanskom goniču, koju su 1954. objavili profesor dr Slobodan Pavlović i profesor dr Svetislav Antić. Na osnovu tih rezultata prepravljen je i dopunjeno standard balkanskog goniča iz 1948. i prijavljen FCI, koji ga je verifikovao 08.04.1955.godine.

U to vreme postavljalo se i pitanje adekvatnog imena ove rase. Predlagano je da se ime rase promeni u "Srpski gonič", jer je najzastupljeniji upravo na terenu Srbije, a i Franz Laska je

1905. godine napisao da je najbrojniji upravo u Srbiji. O potrebi promene imena ove pasmine govoreno je i na Prvom (I) Jugoslovenskom simpozijumu o goničima (Valjevo, 1988). Skupština Jugoslovenskog kinološkog saveza održana 17.12.1994., koja je održana u Temerinu, odlučila je da ime Balkanskog goniča promeni u Srpski gonič. Izmene i dopune standarda urađene su na osnovu studije i zootehničkog proučavanja, ranije Balkanskog, a nakon 1994. (17. decembar), Srpskog goniča, istraživanjima sprovedenim na teritoriji Srbije u desetogodišnjem periodu (dr Milivoje Urošević i saradnici, 1988).

Psi ove rase posebno su rasprostranjeni u Srbiji i FCI je 12.11.1996. na sastanku Generalnog komiteta u Kopenhagenu prihvatio objašnjenje tadašnjeg JKS i rasi dao današnji naziv. Novo ime i novi standard od strane FCI usvojeni su 24. juna 1998. godine. Rasa je priznata od FCI, a Kinološki savez Srbije uneo je u svoj amblem i pečat glavu ovog psa. Snažan je, srednje veličine, duge glave i jakih kostiju. Mužjak izraste u visinu 46 - 54 cm, a ženka od 44 - 52 cm i težine do 20 kg.

Slika 83. Srpski gonič

CRNOGORSKI PLANINSKI GONIČ

Broj FCI Standarda 279, datum objavljivanja važećeg standarda: 19.12.2014. Ranije nazivan „alpinac“ je pas snažne građe srednje veličine, duguljaste glave i kratke dlake. Boje je crne sa paležom na glavi i nogama.

Prvi standard datira iz 1924. FCI je službeno priznao ovu rasu (standard br. 279), 08. maja 1969., na zasedanju u Varšavi, u grupi goniča sa Balkana, pod imenom jugoslovenski planinski gonič. Standard od strane JKS-a usvojen u Slovenskoj Bistrici 16-17. marta 1968. godine, a JKS ga je potvrdio na sastanku održanom 1-2. juna 1968. u Beogradu, a FCI je standard verifikovao 5. februara 1969. pod brojem 279, a zvanično priznanje je od 7-8. maja 1969. na Skupštini FCI u Varšavi. Na srpskom je standard objavljen 23. juna 1969, a na engleskom je objavljen 1. januara 1981. godine.

Pod imenom crnogorski gonič, kako navodi Urošević (2002), krije se nakadašnji jugoslovenski planinski gonič - standard FCI 279. Jugoslovenski planinski gonič postojao je pod tim imenom do 1. jula 1994. godine, kada je FCI objavio sistematiku pasa, i prema navodima Uroševića (2002), promenio ime u planinski gonič, a nakon toga u crnogorski. Tada je ova rasa dodeljena prvo, Sloveniji, što znači da je Slovenija domovina ovoj rasi. FCI je 15. jula 1997. godine promenio standard, a Crna Gora se registrovala kao postojbina ove rase.

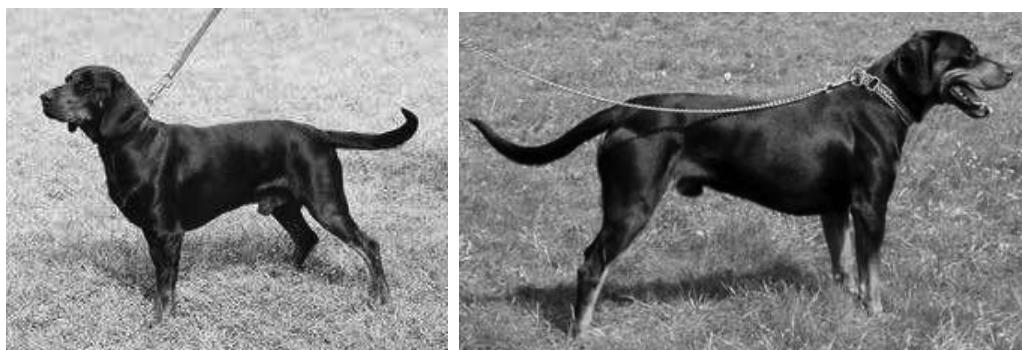
Osnovna boja mu je crna sa paležnim oznakama nadočnjaka na njušci i donjem delu nogu. Dozvoljena je neznatna bela oznaka na grudima, ograničena na prosedo polje od najviše 5 cm u prečniku. Visine je 44 do 54 cm - idealno za mužjaka je 49 - 50, a za ženku 48 - 49 cm. Sve manje se uzbaja, brojno stanje im je veoma malo, po čemu bi se moglo zaključili da je radno nešto slabiji od srpskog trobojnog goniča. Ima nešto jaču i gušću dlaku i poddlaku što ga čini nešto otpornijim na hladnoću od ostalih goniča. Inače, dovoljno je pokretljiv, izdržljiv i snažan i pogodan za planinski lov.

Slika 848. Crnogorski planinski gonič

SLOVAČKI GONIČ

Originalni naziv: Slovenský Kopov, broj FCI Standarda 244, datum objavljinjanja važećeg standarda: 16.04.1963. Zemlja porekla: Slovačka. Snažan pas srednje veličine, crne boje sa žutim paležom na nogama i glavi. Vrednuje se kao gonič koji je najbolji za divlu svinju, a koristi se i kao tragač po krvnom tragu. Slovački kopov se u Evropi vrednuje kao najbolji pas za lov na divlje svinje.

Slika 85. Slovački gonič

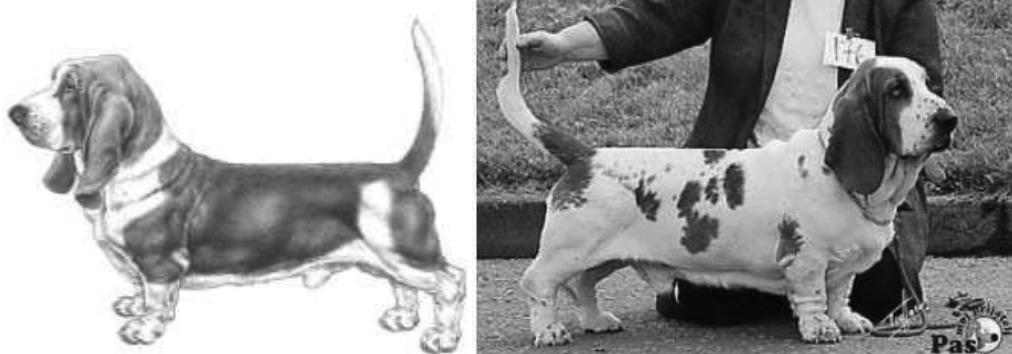
Ovaj pas je verovatno jedan od najuspešnijih u lovu na divlje svinje. On u tome ima i bogato nasleđe. Međutim, zahvaljujući njegovoj podložnosti obuci, on uspešno radi i na konopcu sa vodičem na pronalaženju krupne ranjene divljači po krvi, pa ga sa pravom ubrajaju i u grupu krvoslednika. Kada se pred njim podigne ranjena divljač, on je, čim ga vodič osloboди, uspešno prati u stopu, hrabro je zadržava, uz snažno oblajavanje i veštoto izbegavanje sudara do dolaska lovca. Ženka je 40 - 45 cm visine, a mužjak 45 - 50 cm. Boje je crne sa žutim na nogama i glavi.

BASET

Broj FCI Standarda 163, datum objavljivanja važećeg standarda: 13.10.2010. Baset je stara pasmina, direktni je potomak psa sv. Huberta (Bloodhound) i ima skoro nepogrešiv njuh. Ime potiče od francuske reči „bas“ što znači nizak. Njegove duge uši je opevao Šekspir kao „uši koje čiste jutarnju rosu“. Rasa je prvi put prikazana na pariskoj izložbi 1863. godine i od tada raste njena popularnost. Ovaj pas je sposoban za samostalan lov isto kao i za lov u čoporu, jednako u jamama i na otvorenom. Dobri su lovci na lisice, zečeve, fazane. Iako su mu refleksi spori, ima izuzetan njuh. Zbog kratkih nogu, ne trče brzo, pa su pouzdani za lovce koji pešače.

Baset je niskonogi pas sa znatnom masom, izbalansiran, punog kvaliteta. Poželjna je značajna količina slobodne kože. Dlaka mu je ravna, kratka i gusta. Duga meka dlaka sa zastavicama je veoma nepoželjna.

Boja: uobičajena crna - bela - braon (trobojan) ili limun belo (dvobojan). Dozvoljena je svaka druga boja goniča. Visina grebena je 33-38 cm.

Slika 86. Baset ima različitu obojenost dlake, a danas se najviše uzgaja kao kućni ljubimac

BIGL

Originalni naziv - Beagle, zemlja porekla: Engleska - Velika Britanija, datum objavljivanja važećeg standarda: 13.10.2010. Njegovo poreklo seže u doba stare Grčke (430. godina p.n.e.). Donešen je u Englesku Normanima iz Skandinavije - njihovi psi zvani „norterhunds“ bili su ukrštani sa grejhundima od kojih su verovatno nasledili brzinu i izdržljivost.

Slika 87. Bigl

Bigl je nastao otprilike u XIV veku. Najverovatnije je potomak staroengleskih goniča i harijera. Od godine 1300. postojali su mali goniči koji su peške pratili lovce većinom u lovnu na zečeve, ali sam naziv bigl se pojavljuje tek 1475. godine. Veselo pas, čija je narav

okrenuta ka lovu, pre svega zeca, čiji trag prati. Odvažan, živahan, sa ustrajnošću i dolaženjem do cilja. Bistar i intelligentan i uravnotežene naravi. Dlaka je kratka, gusta i otporna na vremenske uslove. Dozvoljavaju se sve priznate boje pasa goniča, osim jetreno smeđe boje. Vrh repa mora biti beo. Bigl je temperamantan pas i zahteva pokrete i zaposlenost. Poželjna minimalna visina grebena 33 cm, poželjan maksimum 40 cm. Težina: 10-11 kg.

SEKCIJA 2 – TRAGAČI PO KRVI

Krvoslednici predstavljaju grupu lovačkih pasa čija je uloga da po krvnom tragu slede ranjenu divljač, pronađu je i oblajavaju i na taj način obaveste lovca. Ovi psi krvni trag mogu slediti slobodno pušteni ili na povodcu. Po FCI klasifikaciji spadaju u grupu VI, sekciju 2 – tragači po krvi predstavnici ove grupe su bavarski i hanoverski krvoslednik.

Slika 88. Bavarski i hanoverski krvoslednici, pre nekoliko godina najuspešniji psi u pronalaženju ranjene divljači u lovištima Mađarske (godišnje se ranjava preko 2.000 grla krupne divljači)

BAVARSKI KRVOSLEDNIK

Broj FCI Standarda 217, datum objavlјivanja važećeg standarda 01.04.1996. Originalni naziv - Bayerischer gebirgsschweiss Hund. Svi krvoslednici potiču od goniča, preteča lovačkih pasa. Svi čisti goniči imaju fin nos na tragu sitne i krupne divljači, najveću sigurnost na tragu, veoma izraženu želju za traganjem i sledoglasnosti pri lovu. Prvobitno su iz čopora uzimani najpouzdaniji i najsigurniji goniči i sa njima, vođenim na povodniku, tražena je izgubljena, ranjena divljač. Potom su od ovakvih, najmirnijih i najvodljivijih goniča, nastali kasnije psi koji su radili na povodniku (samo za prirođan, hladan, zdrav trag) i krvoslednici (vođeni i na veštački trag).

Slika 89. Bavarski planinski krvoslednik

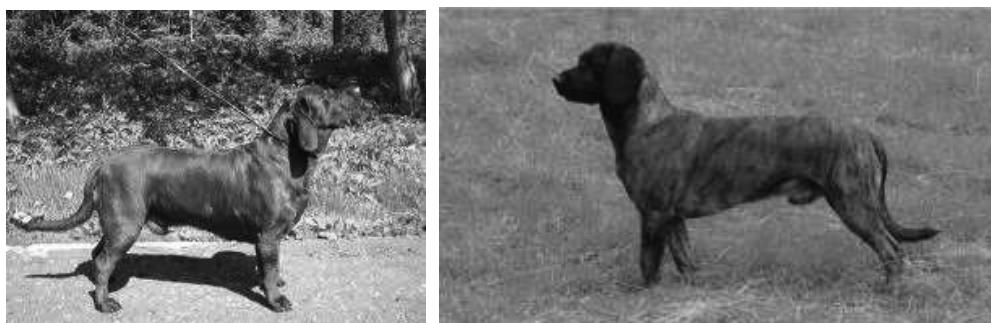
Srednje velik snažan pas, boje tamnocrvene, crvenobraon ili crvenožute. Upotrebljava se kao krvoslednik na krupnu dlakavu divljač. Telo je nešto duže od visine, pozadi nešto uzdignutije. Glava je nasađena vodoravno ili nešto više. Rep drži vodoravno ili koso u stranu. Dlaka mu je gusta, ravno prilegla, srednje oštra, sa malo sjaja. Finija na glavi i ušima, oštira i duža na stomaku, nogama i repu. Boje: tamnocrvena, crvenobraon, crvenožuta, bledožuta i crvenosiva. Težina mužjaka 20-25 kg, visina mužjaka 47-52 cm, visina ženke 44-48 cm.

HANOVERSKI KRVOSLEDNIK

Broj FCI Standarda 213, datum objavlјivanja važećeg standarda - 19.03.2015. Originalni naziv: Hannoverscher Schweißhund. Hanoverski krvoslednik nastao je u XIX veku a stvorili su ga lovočuvari Nemačkog grada Hanovera ukrštanjem starog nemačkog goniča sa goničem iz Harca koji se više ne uzgaja.

Srednje velik pas proporcionalno građen. Dlaka je kratka i gusta, oštra, boja je svetlo do tamnocrvena, manje više tigrasta sa ili bez maske sa dozvoljenim manjim belim tačkama na grudima. Dlaka je jedino na zadnjoj ivici buta nešto duža i grublja. Na repu je debela i oštra, a na donjoj strani repa je nešto grublja.

Visina mužjaka je od 50 - 55 cm, a ženke 48 - 53 cm.

Slika 90. Hanoverski krvoslednik

ALPSKI BRAK JAZAVIČAR

Alpski brak jazavičar (*Alpenländische Dachsbracke*) - Alpski brak jazavičar spada u 6. FCI grupu, odnosno u goniče, i razvrstan je u treću sekciju, tačnije u tragače po krvi, zajedno sa hanoverskim i bavarskim krvoslednikom. On je prelazni oblik od čistog jazavičara ka goniču sa visokim nogama (FCI -standard br.254 / 10.10.1995.). Vrlo je izdržljiv lovački pas. Visina u grebenu je od 34 cm do 42 cm. Dlaka mu je kratka, oštra i vrlo gusta, a boja dlake je različita – crno-crvena; tamno crna sa flekama boje rđe; smeđa; braon sa svetlijim flekama; crvena; jelenje crvena; žućkasto-crvena sa svetlijim flekama; belo šarena, svi dopušteni tonovi crvene boje sa svetlijim flekama.

Slika 91. Alpski brak jazavičar

SEKCIJA 3 – SRODNE RASE

DALMATINSKI PAS

Broj FCI Standarda 153, datum objavljivanja važećeg standarda: 13.10.2010. Veoma je stara rasa, prepoznatljiva po beloj dlaci s karakterističnim crnim mrljama ili mrljama boje

jetre. Pasmina je dobila ime po hrvatskoj pokrajini, Dalmaciji, za koju se veruje da je izvorno mesto dalmatinskog psa.

U srednjem veku, dalmatinac je bio lovački pas. U XIX veku bio je popularan kao pas koji je kaskao za konjima i kočijama u kojima su njihovi gospodari. Kao veoma izdržljiv pas, mogao je da prati gospodara bilo da ide pešice, na konju ili u kočiji. Dalmatinac je svestran pas koji je kroz istoriju imao mnogostruku primenu: cirkuski izvođač, pratilac vatrogasnih kola, lovački pas, lovac na štetočine, retriever, ptičar, pas tragač, pastirski pas, čuvar. Idealna visina za mužjaka je 56-61 cm, a za ženke 54-59 cm.

Slika 92. Dalmatinski pas

- VII FCI GRUPA – PTIČARI

Rase iz ove grupe su psi koji se prvenstveno koriste za lov pernate divljači u polju. Njihova uloga je da pronađu i markiraju pernatu divljač prilikom lova. Teren obično pretražuju podignute glave koristeći strujanje veta. Koriste se kako za rad na suvom tako i za rad u vodi. Osnovna podela je na kontinentalne i ostrvske (britanske ptičare).

SEKCIJA 1 – KONTINENTALNI PTIČARI

NEMAČKI KRATKODLAKI PTIČAR

Datum objavlјivanja originalnog važećeg standarda: 25.10.2000. Originalni naziv rase - *Deutsch Kurzhaar* - Ovo je veoma stara lovačka rasa. Još 1897. se pojavljuje "Knjiga o uzgoju kratkodlakog nemca" (Binić, Ognjanović, 2008). U početku je ovo bio pas čija je osnovna osobina bila markiranje. Međutim, daljom selekcijom stvorena je mnogostruko upotrebljiva lovačka rasa. Nemački kratkodlaki ptičar je najčešće korišćena rasa ptičara u našim lovištima. Kao i kod svih ptičara osnovna osobina mu je markiranje. Dakle, on lovcu pokazuje na vrlo specifičan način gde se divljač nalazi. Međutim, ovaj ptičar je veoma interesantan lovcima upravo iz razloga što pri pretraživanju terena ima nešto kraći radijus kretanja (u odnosu na britanske rase ptičara), pogoden je za sve vrste terena, a i može se obučiti za gotovo sve radnje koje su lovcu potrebne. Nemački kratkodlaki ptičar, dobrom obukom, može postati i odličan aporter, krvoslednik. Dakle, univerzalna rasa koja, u rukama dobrog lovca, predstavlja spoj različitih lovačkih rasa. Visina grebena nemačkog kratkodlakog ptičara se kreće od 62 do 66 cm kod mužjaka, a od 58 do 63 cm kod ženki. Glava je suva i markantna, sa dugom i širokom njuškom sa lakom izbočinom koja je rasna odlika. Uši su srednje dužine i vise tesno uz glavu bez uvrtanja. Dlaka mu je kratka i gusta, a boja dlake može biti jednobojna braon, braon sa malim beležima na grudima i nogama, braon melirana sa braon glavom i flekama, bela sa braon oznakama na glavi i crna u istim nijansama kao i braon (jednobojan i meliran). Rep je za lovnu upotrebu skraćen za oko polovinu (Binić, Ognjanović, 2008).

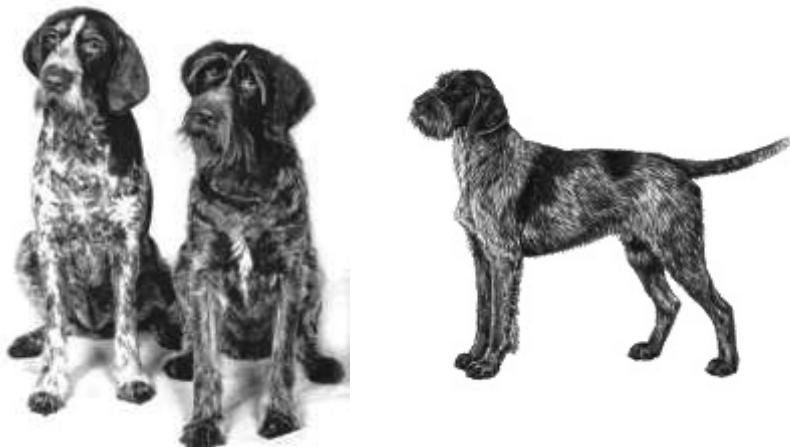

Slika 93. Nemački kratkodlaki ptičar

NEMAČKI OŠTRODLAKI PTIČAR

Nemački oštrodлaki ptičar (*Deutsch Drahthaar*) - Nemački oštrodлaki ptičar je izuzetno snažan pas, čija je osnovna karakteristika vrlo oštra i otporna dlaka koja mu omogućava da i u zimskim vremenskim uslovima aportira iz vode. Kako se i u samom standardu nemačkog oštrodлakog ptičara navodi, to je „lovački upotrebljiv pas koji pokazuje

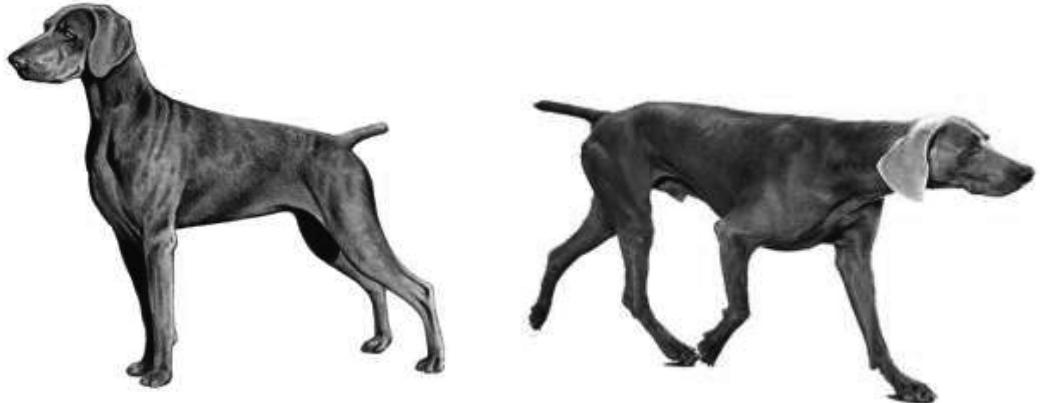
svestranu upotrebljivost u svim oblastima lova, a odlikuje se odlakanošću otpornom na različite uslove“ (*FCI-standard br.98, 25.10.2000.*). Visina grebena nemačkog oštrodnlakog ptičara se kreće od 61 do 68 cm kod mužjaka, a od 57 do 64 cm kod ženki. Snažan, ali plamenit ptičar oštrelje dlake. Obrve su mu naglašene dlaka što sa „snažnom ali ne predugom i po mogućnosti oštom bradom“ daje specifičan energičan izraz (*FCI -standard br.98, 25.10.2000*). Boja dlake može biti braon melirana, crno melirana, sa ili bez fleka; jednobojno braon sa ili bez fleke na grudima i svetlo melirana. Rep je za lovnu upotrebu skraćen za oko polovinu (Binić, Ognjanović, 2008).

Slika 94. Nemački oštrodlnaki ptičar

VAJMARSKI PTIČAR

Broj FCI Standarda 99 (Nemačka), datum objavljivanja originalnog važećeg standarda 19.03.2015. Vajmarski ptičar potiče iz Francuske i potomak je sivih pasa Svetog Julija koji su sačinjavali kraljevske čopore lovačkih pasa do 1450. godine. U XVII veku očarao je velike vojvode od Saks-Vajmara, koji su počeli da se bave njihovim uzgojem i pomoću izuzetno stroge selekcije učvrstili njihovu čudnu srebrnkastu boju dlake. Sa padom Austro-Ugarskog carstva prestao je uzgoj ove rase koja je postala veoma retka. Prvobitno gonič ovaj pas je postao ptičar u XIX veku. Potraga za divljači i markiranje predstavljaju njegove urođene karakteristike. Vajmarski ptičar je lep, snažan pas, jake muskulature. Ima srednje dugačku glavu, sa udubljenjem na sredini čela. Uši su mu široke i blago okrenute ka napred. Tamna boja nosa postepeno prelazi u sivu ka zadnjem delu njuške. Oči su okrugle, boje čilibara. Dlaka može biti bilo veoma kratka i zgasnuta, bez ili sa malo podlake, bilo ravna, kompaktna, srednje duga i zgasnuta sa gustom podlkom, ili, duga i svilenasta od 3 do 5 cm dužine na leđima i bokovima, sa ili bez podlake. Dlaka je srebrnosive boje i može biti u svim nijansama. Veličina i težina: mužjaci 59 do 70 cm (idealno 62 do 67 cm), ženke 57 do 65 cm (idealno 59 do 63 cm). Težina mužjaka je 30 do 40 kg, ženki 25 do 35 kg.

Slika 95. Vajmarski ptičar

Slika 96. Vrhunski kvalitet mužjaka vajmarskog ptičara, vlasnik Marinović

Slika 97. Vajmarski ptičar dugodlaki

ITALIJANSKI PTIČAR

Originalni naziv: Bracco Italiano, broj FCI Standarda 202. Datum objavlјivanja originalnog važećeg standarda: 13.11.2015. Snažne i skladne građe, energičnog izgleda. To je pas starog italijanskog porekla korišćen je za lov na ptice i oblikovan je i razvijan tokom vekova; nekadašnji lov mrežom prilagođen je današnjem lovnu odstrelom.

Slika 98. Bracco italiano

Otporan i prilagodljiv svakoj vrsti lova, ozbiljan je, obdaren izvanrednim sklonostima, umiljat i lak za obučavanje. Dlaka je kratka, gusta i sjajna, tanja i kraća na glavi, ušima, prednjim delovima nogu i šapama.

Boja: bela, bela sa svetlijem ili tamnije oranž ili cibar flekama različite veličine; bela sa manjim ili većim flekama kestenjaste boje; bela opevana bledooranž, bela prošarana kesten - jastom (čilasto-kestenjasta); u ovoj, poslednjoj kombinaciji, poželjan je metalni odsjaj i više se ceni toplica nijansa kestenjaste, tzv. „tamnooranž boja kaluđerske mantije“. Visina grebena između 55 i 67 cm. Masa između 25 i 40 kg u skladu sa visinom.

MAĐARSKI OŠTRODLAKI PTIČAR – VIŽLA

Originalni naziv rase: Drotzoru Magyar Vizsla, broj FCI Standarda 239. Datum objavljivanja originalnog važećeg standarda: 06.04.2000. Pas srednje veličine snažan i temperamentan, energičnog i skladnog kretanja. Boje pšenično žute, postoje dva varijeteta sa kratkom i sa oštrom dlakom koja na glavi obrazuje brkove i bradu. Zahvaljujući strukturi svoje dlake koja je otporna na hladnoću i vodu oštrodlačka mađarska vižla je cenjen lovački pas za teške terene šikare i močvare. Ima izvanredan njuh, veoma voli rad u vodi; vrlo je dobar apoter divljači i svojim stilom, poterom i vrebanjem jednaka je bilo kom kontinentalnom ptičaru.

Slika 99. Mađarska vižla oštrodlaka

MAĐARSKI KRATKODLAKI PTIČAR – VIŽLA

Originalni naziv rase: Rovidszoru Magyar Vizsla, broj FCI Standarda 239. Datum objavljivanja originalnog važećeg standarda: 06.04.2000. Pas srednje veličine snažan i temperamentan, energičnog i skladnog kretanja. Boje pšenično žute. Prvenstveno su lovački psi, ali ih odlikuje univerzalnost uzgoja, jer prate i krvni trag. Odnosno, psi su obučavani da vrebaju, pronađu, pokažu i poteraju divljač, ali i da prate trag ranjene divljači. Imaju istančano čulo njuha, pa se koriste i u traženju podzemnih gljiva, tartufa. Vižla obožava da pliva, voli da aportira iz vode. Rado aportira i na močvarnim terenima. U lovnikad ne nestaje iz vidnog polja svog gospodara. Veličina: idealna visina za mužjake iznosi 56-61 cm, a za ženke 52-57 cm. Težina: od 22 do 35 kg.

Slika 100. Mađarska vižla kratkodlaka

MALI MINSTERLANDER

Originalni naziv - *Kleiner Munsterlander Vorstehhund*, FCI standard br. 102 - Nemačka. Datum objavljivanja originalnog važećeg standarda: 09.11.2004. Mali minsterlender, je stara nemačka rasa, koja je tokom poslednjeg veka ponovo dobila veću vrednost zbog svojih specifičnih sposobnosti. Smatraju ga za bližeg rođaka holandskog drentskog prepeličara, a pretpostavlja se da u sebi ima i krvi španijela i nemačkog dugodlakog ptičara. Elegantan je, srednje velik, čvrst pas. Glava je duga i vitka, stop je samo malo izraženo. Ima jak nosni deo lobanje, njuška mora biti smeđe boje. Uši su visoko postavljene, jake sa kovrdžama. Prednji udovi imaju dlaku koja je sa zadnje strane oblikovana u uvojke, zadnji udovi imaju više dlake. Rep ima zastavicu, srednje je dug i postavljen je ravno. Nije kupiran. Boja je belo-smeđa s većim oznakama i plaštrom smeđe boje. Dlaka je srednje duga, ravna ili lagano talasasta. Visina grebena mužjaka iznosi oko 50 - 56 cm, ženki 48 - 54 cm.

Slika 101. Mali minsterlender - Odličan lovni pas

VELIKI MINSTERLANDER

Originalni naziv - *Grosser Munsterlander Vorstehhund*, FCI standard br. 118 - Nemačka. Datum objavljivanja originalnog važećeg standarda: 29.10.2013. Pas snažne, mišićave građe tela, pri tome odsečna ukupna slika, izraz inteligencije i plemenitosti. Najzanačajnije larakterne osobine su vodljivost, laka shvatljivost i pouzdana upotrebljivost za lov, naročito posle pucnja. Živahne naravi bez nervoze. Dlaka je duga i gusta, jednostavna, ni uvijena, ni odstojeća što ometa upotrebu u lovnu. Tipična duga dlaka. Kod mužjaka, ali i kod ženki, dlaka mora biti posebno duga. Najduža dlaka na repu treba da je približno na njegovoj sredini. Dlaka na ušima treba da je duga (dobre rase) i treba da jasno prelazi donju ivicu uva. Na glavi je dlaka kratka i priležuća. Boja: bela sa crnim pločama i tačkama ili crno melirano. Glava je crna, eventualno sa belom lisom. Veličina: visina grebena mužjaka je 58 do 62 cm, ženka od 56 do 60 cm. Težina oko 30 (od 25 do 30) kg.

Slika 102. Veliki minsterlender

EPANJEL BRETON

Epanjel breton (*Epagneul Breton*) - Epanjel breton je vekovima bio poznat, ali je priznat kao rasa tek 1907. godine (Riddell, 1997, preuzeto od Pedersen et al, 2013). Iako je cenjena po svojim dobro očuvanim radnim karakteristikama, ova rasa je vrlo popularna i na eksterijernim takmičnjima u svetu. Snažan pas, kvadratičnog tela manjih dimenzija, pun energije i sposoban da u galopu pokrije veliku površinu lovnog terena. Rasna odlika je vrlo kratak rep ili urođena bezrepost. Idealna visina u grebenu za mužjaka je od 49 do 50 cm, a idealna visina u grebenu za ženke je od 48 do 49 cm (FCI -standard br. 95, 05. 05. 2003). Kako navodi Šurbatović, zbog specifične grade tela, epanjel breton se može koristiti na svim terenima, ravnim, brdovitim, obraslim i sl. Ovo je pas koji objedinjuje mnoge osobine kontinentalnih i engleskih ptičara (Šurbatović, 1991).

Slika 103. Epanjel breton

ITALIJANSKI OŠTRODLAKI PTIČAR – SPINON

Originalni naziv - Spinone Italiano, broj FCI Standarda 165. Datum objavljuvanja originalnog važećeg standarda: 13.11.2015. Zemlja porekla: Italija. Snažno građen, otporan i odvažan pas, jakog skeleta, dobro razvijene muskulature i oštре dlake. Druželjubiv, umiljat i strpljiv, italijanski oštrodlaki ptičar je sposoban za lov na svim terenima; veoma otporan na umor, lako se upušta u šikare i baca u hladnu vodu. Ima neverovatne sposobnosti za dug i brz kas; po prirodi je odličan aporter. Dlaka je duga od 4 do 6 cm na telu, kraća je na ličnom delu, glavi, ušima, sa prednjih strana nogu i na šapama. Na zadnjim delovima dlaka je kao četka, uvek sa resama. Duga i oštra dlaka prekriva nadočne arkade i usne formirajući obrve, brkove i bogatu bradu. Dlaka je kruta, oštra, gusta i radije polegla; nema podlake. Boja: čisto bela, bela sa oranž flekama, bela opevana oranž, bela sa kestenjastim flekama, čilasta ili čilasto-kestenjasta. Poželjnija nijansa kestenjaste je „tamnooranž boja kaluđerske mantije“. Boje koje nisu dozvoljene su: trobojna, oznake boje plamena, crna u svim nijansama i kombinacijama. Visina i masa: visina grebena: mužjaci od 60 do 70 cm, ženke od 58 do 65 cm.

Slika 104. Italijanski spinon

SEKCIJA 2 – BRITANSKI I IRSKI PTIČARI

ENGLESKI POENTER

Poenter (English Pointer) - Poenter je ptičar koji je najpogodniji za ravničarske terene. Pri pretraživanju terena ima veoma širok radius kretanja, ali je vrlo siguran i čvrst u markiranju. Glava poentera je aristokratska sa vrlo karakterističnom konkavnom gornjom linijom njuške, koja stvara utisak „prćastog nosa“ što je i rasna karakteristika engleskog poentera (FCI-standard br.1/ 28.10.2009.). Snažne i harmonične građe. Visina u grebenu je od 63 do 69 cm za mužjake, odnosno 61 do 66 cm za ženke. Rep se ne skraćuje, debeo je u korenu, a zatim se sužava ka vrhu. Dlaka je kratka i čvrsta, bez podlake, što ga čini osjetljivim na nepogodne vremenske uslove u lovnu. Boja dlake može biti limun-bela, oranž-bela, braon-bela, crno-bela, jednobojna i trobojna.

Slika 105. Poenter je veoma zastupljen pas u našim lovištima

ENGLESKI SETER

Engleski seter (English setter) - Engleski seter je vrlo elegantan ptičar, kako u izgledu, tako i u kretanju. Kreće se brzim galopom kao i poenter, ali, kako navodi Šurbatović, zbog uglovanosti i drugačije građe engleskog setera njegov galop bliži zemlji, što odaje utisak da pas „lebdi iznad zemlje“ (Šurbatović, 2001). Prema Pedersenu i saradnicima (2013) izložbeni i radni engleski seteri se već više od 75 godina uzgajaju odvojeno, i razlikuju se i u funkciji i u izgledu. Visina u grebenu je od 65 do 68 cm za mužjake, a od 61 do 65 cm za ženke. Duga, suva i plemenita glava, ovalnih izražajnih i tamnih očiju i srednje dugih, pripojenih ušiju daje mu vrlo elegantan izgled. Vrat je dug, snažan. Telo srednje dugo, ravnih leđa, snažnih i mišićavih nogu. Rep je srednje dug, vrlo odlakan dugom, sjajnom i mekom, blago talasastom dlakom. Boja dlake može biti crno-bela, oranž-bela, limunžuta-bela, braon-bela ili trobojna (crno-belo-žuta; braon-belo-žuta).

Slika 106. Engleski seter

GORDON SETER

Originalni naziv - Gordon Setter, broj FCI Standarda 6. Datum objavlјivanja originalnog važećeg standarda: 28.07.2009. Dlaka: kratka i tanka na glavi, prednjim delovima nogu, vrhovima ušiju, srednje ravna bez kovrdža ili talasa, na ostalim delovima tela. Dlaka na gornjim delovima ušiju je duža i svilenkastija. Na postranim delovima leđa i nogu duga, tanka, ravna i prava. Zavesice na stomaku mogu se produžiti do grudi i vrata i pri tome su koliko je moguće bez kovrdža i talasa. Boja: ugljeno crna i veoma sjajna, bez rđastog

preliva, sa kestenjasto crvenim, odnosno svetlećim paležom. Veličina: visina grebena mužjaka 66 cm, a ženke 62 cm.

Slika 107. Gordon seter

IRSKI CRVENI SETER

Originalni naziv – Irish Red Setter, standard br. 120 - Irska. Datum objavlјivanja originalnog standarda: 13.03.2001. Plemenit, atletski građen pas, dlaka na glavi, prednjim stranama nogu i vrhovima ušiju kratka i fina, na drugim delovima tela i nogama srednje dužine ravna po mogućству bez uvojaka i talasa. Boja tamno kestenjasta.

Slika 108. Irski seter

IRSKI CRVENO BELI SETER

Standard br. 330 – Irska, datum objavlјivanja originalnog standarda: 19.04.2005. Irski crveno beli seter je pas pun snage, vrlo uravnotežen, i dobro proporcionalan bez ikakvog znaka otežalosti, pre atleta nego prefirjen.

Karakteriše ga duga svilenkasta dlaka, kao zastavice na stranama leđa, prednjim i zadnjim nogama kao i na spoljnoj strani ušiju. Istovremeno se nalazi puno dlake na slabinama koja se produžava na grudi i vrat i tu čini jednu vrstu poruba. Dlaka je u osnovi prava, ravna i

nije bujna. Rep treba da je dobro odlakan. Na glavi, na prednjim stranama nogu, kao i na ostalim delovima tela dlaka treba da je ravna bez ikakvog uvijanja, pri čemu je dozvoljena neznatna talasasta dlaka. Osnovna boja je bela sa crvenim poljima, pri čemu obe boje imaju maksimalni intenzitet, a i sjaj. Veličina: poželjna veličina mužjaka 62-6 cm, a ženki 57-61 cm.

Slika 109. Irska crveno beli seter

- VIII FCI GRUPA - RETRIVERI, CUNJAVCI I PSI ZA VODU

U ovoj grupi se nalaze psi čija je prevashodna namena lov i aportiranje odstreljenje divljači kao i pronalaženje odstreljene pernate divljači. U novije vreme to su uglavnom psi za pratnju i za društvo. Podeljeni su u tri sekcije. Kod nas se najviše uzgajaju labrador retriever i zlatni retriever.

ČIZOPIK RETRIVER

Orginalni naziv: Chesapeake Bay Retriever, standard br. 263 - SAD, datum objavlјivanja originalnog važećeg standarda: 14.02.1995. To je jedini retriever koji potiče iz Amerike, svi ostali su poreklom iz Engleske. Podjednako dobro radi na zemlji i u vodi. Čizopik retriever se razvio duž zaliva Čizopik, loveći vodene ptice pod najnepovoljnijim vremenskim i vodenim uslovima. To je izuzetno snažan i izdržljiv pas koji sa lakoćom lovi i nosi lovinu. Dupla dlaka sastavljena od kratke, oštре, talasaste spoljne dlake i guste, fine, vunaste podlake, koja sadrži u sebi obilje prirodnih ulja, što ga štiti od nepovoljnih vremenskih uslova u kojima čizopik lovi. Boja može biti u svim nijansama od tamno smeđe do boje sena. Visina: mužjaci trebaju biti visoki od 58,42-66,04 cm. Ženke trebaju biti visoke od 53,34-60,96 cm.

Slika 110. Čizopik retriever

RETRIVER KOVRDŽAVE DLAKE

Originalni naziv: Curly-Coated Retriever, broj FCI Standarda 110, datum objavlјivanja originalnog važećeg standarda: 28.07.2009. Nastao je 1800. godine ukrštanjem irskog španjела za vodu, labradora i pudle. To je lovački pas, prilagođen za rad i po najtežim terenima i u vodi. Okretan je i otporan pas, dlaka je sva u kovrdžama, može biti crna ili boje džigerice.

Slika 111. Kovrdžavi retriever

RAVNODLAKI RETRIVER

Orginalni naziv - Flat-Coated Retriever, broj FCI Standarda 121, datum objavlјivanja originalnog važećeg standarda: 28.07.2009. To je snažan lovački pas, ima snažan instinkt i izvanredan njuh. Služi pre svega za aportiranje po gusto obraslim terenima. A pogodan je i za lov po močvarama jer je odličan plivač. Dlaka je gusta, prava, fina, a boja može biti crna ili boje džigerica. Preferirana visina: mužjaci 58 do 61 cm, a ženke 56 do 59 cm.

Slika 112. Ravnodlaki retriever

LABRADOR RETRIVER

Labrador retriever (*Labrador Retriever*) - Labrador retriever je rasa koja se među retriverima najviše koristi u našim lovištima. Odličan je plivač, a gusta kratka dlaka sa gustom i nepromočivom podlogom potpuno ga štiti od vode i hladnoće. Retriveri su gajeni upravo za aport iz hladne, duboke vode usred zime i najčešće se koristi u zimskom lovnu na patke. Osnovni zadatak mu je aport, odnosno da nakon pucnja pronađe i donese odstreljenu ili ranjenu divljač lovecu. Odličnog je nosa i mekih usta što ga upravo i čini odličnim apoterom. Labrador retriever se češće koristi u lovnu u odnosu na zlatnog retrievera, iako imaju isti način rada na terenu. Osnovni razlog je što zlatni retriever ima nešto dužu dlaku na koju se, tokom rada na našim terenima, zakači mnogo čička i trave, pa je teško i mučno psa očistiti. Veoma dobra osetljivost nosa labradora, dovela je do toga da se ova rasa veoma često koristi za pretraživanje terena, objekata i stvari radi pronalaženje droge, eksploziva i drugih opasnih materija. Često se uspešno obučava i koristi kao vodič slepih. Sve ove njegove radne osobine, a najviše karakter ovog psa, doprineli su da ova rasa pasa postane jedna od najpopularnijih rasa na svetu.

Slika 113. Labrador retriever

Visina grebena labrador retrievera je od 56 do 57 cm kod mužjaka, a od 54 do 56 cm kod ženki. Lobanja je široka, stop jasan, a uši visoko i unazad usaćene i dobro priležu uz glavu. Leđna linija je ravna. Grudi i rebra duboki i dobro zaobljeni. Širok je i snažan u slabinskom delu. Rasna karakteristika mu je rep koji je veoma debeo u korenu i ravnomerne se sužava ka vrhu, srednje je dužine i celom površinom je odlakan kratkom i gustom dlakom koja ga čini okruglim. Ovakav rep se naziva vidrin rep. Karakter labrador retrievera je veoma značajan i predstavlja rasnu karakteristiku pasmine kao i "vidrin" rep. Naime, svaka agresivnost prema ljudima ili životinjama jednak je i plašljivost teške su mane. Labrador retriever se javlja kao jednoboјno crn, jednoboјno žut ili jednoboјno čokoladno braon (Binić, Ognjanović, 2008).

ZLATNI RETRIVER

Originalni naziv je Golden retriever. Broj FCI Standarda 111, datum objavlјivanja originalnog važećeg standarda: 28.07.2009. Zlatni retriever je, zajedno sa labrador retrieverom, jedna od najpopularnijih rasa pasa u svetu. Visina grebena zlatnog retrievera je od 56 cm do 61 cm kod mužjaka, a od 51 cm do 56 cm kod ženki. Glava je proporcionalna, sa širokom i dubokom njuškom. Telo je proporcionalno, snažan grudni koš sa dobro zaobljenim rebrima. Dlaka je ravna ili talasasta sa gustom podlakom otpornom na vodu. Boja dlake je svaka nijansa od zlatne ili krem (FCI Standard, 111).

Slika 114. Zlatni retriever

SEKCIJA 2 – CUNJAVCI

Psi koji pred lovcom neumorno traže divljač, švrljajući i šunjajući se po najgušćem trnju i gustišu. Kada nađu divljač gone je glasno ali ne dugo zbog svojih kratkih nogu. Uporno rade i na suvom i po močvarnim terenima, a mnogi su i dobri aporteri. Predstavnici ove grupe su engleski koker španijel, špringer španijel i prepeličar.

NEMAČKI PREPELIČAR

Originalni naziv - Deutscher Wachtelhund, broj FCI Standarda 104, datum objavlјivanja originalnog važećeg standarda: 24.07.1996. Nemački prepeličar (Deutsch Wachtelhund) treba da ima pri plemenitom izgledu, dobre kosti i mišice, nije niti visokonog ni hrtast, niti težak i nizak. Kao veličina prihvaćeno je 45-54 cm, i to 45-54 cm, mereno čvrstim metrom, za ženku i 48-54 cm za mužjake. Odlakanost: čvrsta, gusta, talasasta, duga dlaka, ne preduga, a još manje prekratka ili gotovo svilasta. Dlaka treba daje blago talasasta (kao astragan) ili ravna i gusto priležuća. Boja: užgaja se u dva varijeteta (jednobojno tamno braon i braon melirano).

Slika 115. Nemački prepeličar

ENGLESKI KOKER ŠPANIJEL

Originalni naziv - English Cocker Spaniel, broj FCI Standarda 5, datum objavlјivanja originalnog važećeg standarda: 08.10.2012. Danas, engleski koker španijel se češće koristi kao pas za druženje, zbog prirodno dobrog karaktera. Engleski koker španijel je pas srednje veličine sa dugim ušima koje sežu do vrha nosa. Pas je snažan i fino izbalansiranog tela, ali nikako nije grub. Boja dlake može biti crna, boja jetre, crvena, višebojna kombinacija (boja mermera), kao i bela sa crnim flekama.

Slika 116. Englaski koker španijel

ENGLESKI ŠPRINGER ŠPANIJEL

Engleski springer španijel (*English Springer Spaniel*) - Rasa je stara i čistog porekla, najstarija rasa lovačkih pasa. Broj FCI Standarda 125, datum objavlјivanja originalnog važećeg standarda: 28.07.2009. Prvobitni zadatak bio je pronalaženje i izjurivanje divljači kod lova hajkom, lova sokolom ili hrтовima. Sada se upotrebljava za pronalaženje divljači i aportiranje posle pucnja. Špringer španijel se može koristiti za lov svih vrsta sitne divljači, od prepelica leti do zimskih čekanja divljih pataka. Ovo je snažan i aktivan pas, približne visina grebena 51 cm. Telo mu je snažno sa dubokim grudnim košem. Dlaka je gusta, ravna i otporna na vremenske neprilike. Boja dlake je braon (bela, crna), bela ili svaka ova boja sa paležnim oznakama (Binić, Ognjanović, 2008).

Slika 117. Špringer španijel

AMERIČKI KOKER ŠPANIJEL

Originalni naziv - American Cocker Spaniel, broj FCI Standarda 167, datum objavlјivanja originalnog važećeg standarda: 17.05.1993. To je španijel sa dugim, obešenim ušima, zaobljenom glavom i obilnom svilenom dlakom srednje dužine. Boja krvna može biti bleda mrkožuta, crna ili u nekoj drugoj jednobojnoj varijanti, zatim crna sa paležom i višebojna. Veličina: idealna visina mereno na grebenu, za odraslog mužjaka je 38,10 cm, a za odraslu ženku 35,56 cm.

Slika 118. Američki koker španijel

- IX FCI GRUPA – PSI ZA PRATNJU I RAZONODU

KOVRDŽAVI BIŠON

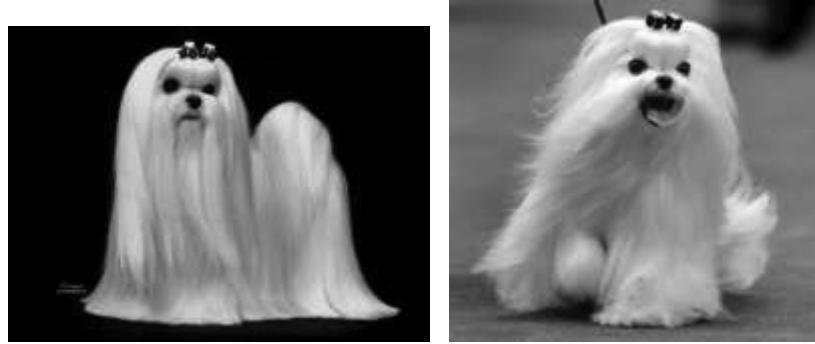
Zemlja porekla – Francuska/Belgija; originalni naziv – Bichon a Poil Frise; datum objavljivanja važećeg standarda broj 215 – 10.01.1972. Veselo i razigran mali pas, sa njuškom srednje dužine, dugom kovrdžavom dlakom, poput dlake mongolske koze. Glavu nosi ponosno i visoko. Oči tamne, živahnog izraza. Usi viseće, dobro odlakane finom kovrdžavom dlakom. Grudi dobro razvijene, prilično duboke. Rep je nošen uzdignuto i graciozno povijen iznad leđa, ali nije urolan. Dlaka: svilenkasta, lagano kovrdžava, dug od 7 do 10 cm. Boja: Čisto bela. Visina grebena ne bi trebalo da prelazi 30 cm (FCI Standard, 215).

Slika 119. Kovrdžavi bišon

MALTEZER

Zemlja porekla – Srednjemediteranska oblast/Italija; originalni naziv – Maltese; datum objavljivanja važećeg standarda broj 65 – 13.11.2015. Ime Malteški pas ne znači da ova rasa potiče sa ostrva Malta, jer pridev «Malteški» potiče od reči semitske reči «màlat» što znači utočište ili luka, te se koren ove reči nalazi u čitavom nizu imena pomorskih mesta. Preci ovog malog psa živeli su u lukama i morskim gradovima u centralnom Mediteranu, gde su lovili miševe i pacove koje su pronašli u izobilju u skladištima luke i na brodovima. U listi pasa koje su postojale u vreme Aristotela (384-322 g. p.n.e.) pominje se rasa malih pasa latinskog naziva “*canes melitenses*”. Taj pas je bio poznat u starom Rimu. Opšti izgled: malih dimenzija, dužeg tela, pokrivenog veoma dugom belom dlakom, veoma elegantan sa ponosno nošenom glavom. Živahan, nežan i veoma inteligentan. Rep je debeo u korenu i tanak na vrhu, formira jedinstvenu veliku krivu, čiji vrh pada i dodiruju sapi. Dlaka je gusta, sjajna, teško padajuća i od svilenkaste teksture, veoma duga na celom telu i prava celom dužinom, bez tragova talasa ili kovrdža. Nema podlake. Na glavi je dlaka takođe veoma duga, na njušci se meša sa bradom. Boja: čisto bela, trag blede slonovače je dozvoljen. Visina grebena: mužjaci od 21-25 cm, ženke od 20-23 cm. Težina: 3-4 kg (FCI Standard, 65).

Slika 120. Maltezer

PUDLA

Zemlja porekla – Francuska; originalni naziv – Caniche; datum objavljivanja važećeg standarda broj 172 – 3.11.2014. Etimološki, francuska reč "caniche" (Pudla) dolazi iz "cane", francuske reči za ženku patke. U drugim zemljama, naziv rase je povezan sa rečima u vezi sa pljuskanjem po vodi. Naime, prvobitno je ovaj pas korišćen za lov ptica na vodi. Pudla vodi poreklo od Barbeta (francuske rase pasa za vodu) od kojih je sačuvala mnoge karakteristike. U 1743, ženka Barbeta počela se nazivati "caniche" na francuskom. Nakon toga, barbet i pudla su se postepeno odvojali. Pudla je postala veoma popularan rasa kućnih pasa zbog svoje prijateljske, radosne naravi, kao i zbog svoje četiri veličine i različite boje koju svako može izabrati prema želji.

Opšti izgled: pas srednjih dimenzija, sa karakterističnom dlakom koji je ili kovrdžava ili uvijena. Pudla je skladno građena i odaje utisak elegancije i ponosa. Ovo je rasa poznata po lojalnosti, inteligenciji, koji se lako obučava što je čini posebno prijatnim kućnim psom. Dlaka: kovrdžava dlaka je bogate, fine, vunaste strukture; uvijena dlaka je bogate fine, vunaste strukture i gusta, formira karakteristične uvojke koji trebaju biti dugi najmanje 20 cm. Boja: jednobojno crna, bela, braon, siva, aprikot (FCI Standard, 172). Postoji nekoliko varijeteta u zavisnosti od visine:

1. standardna pudla (46 cm do 60 cm),
2. srednja pudla (36 cm do 45 cm),
3. minijaturna pudla (28 cm do 35 cm),
4. toj pudla (preko 24 cm).

Slika 121. Pudle

ŠI CU

Zemlja porekla – Tibet/Velika Britanija; originalni naziv – Shih tzu; datum objavljinjanja važećeg standarda broj 208 – 18.3.2015. Koreni ove rase su na Tibetu, ali je razvijen u Kini, gde su psi poput ovih živeli u carskim palatama. Kina je postala republika u 1912. nakon čega su određene jedinke ove rase prenešeno na Zapad, iako prvi zabeleženi uvoz ove rase u Britaniju bilo tek 1931.godine.

Slika 122. Ši cu

Glava ši-cua je vrlo karakteristična, jer ima izgled hrizanteme i arogantan izraz, što je prouzrokovano dlakom koja raste naviše nosniku. To je robustan pas, obilno odlakan, sa vrlo arogantnim držanjem. Glava je široka, okrugla, široka između očiju, sa dobrom bradom i brkovima, i dlakom koja na njušci raste prema gore, ali ne utiče na sposobnost psa da vidi. Telo je duže od visine grebena. Ši-cu je inteligentan, aktivan, prijateljski nastrojen i nezavisan. Pokrovna dlaka je duga, gusta, ne kovrdžava, sa umerenom podlakom. Blagi talasi su dozvoljeni. Boja: sve boje su dozvoljene. Visina grebena: ne više od 27 cm. Težina: 4,5 do 8 kg (FCI Standard, 208).

PEKINEZER

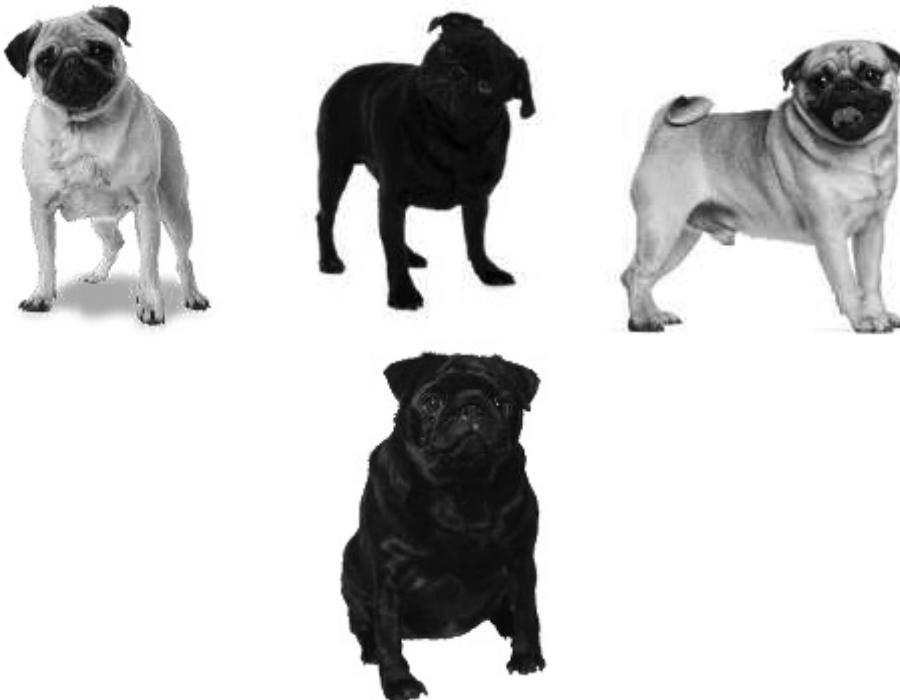
Zemlja porekla – Kina/Velika Britanije; originalni naziv – Pekingese; datum objavljinjanja važećeg standarda broj 207 – 26.3.2009. Pas lavljeg izgleda sa inteligentnim izrazom. Mali, dobro izbalansiran, sa velikim dostojanstvom. Nije preterano odlakan. Pekinezer je veran, rezervisan, nije plašljiv ili agresivan. Prilično velike glave, proporcionalno šire nego duge. Telo je relativno kratko, leđa ravna, grudi široke i dobro zaobljena rebra. Dlaka je srednje duga, ravna sa okovratnikom koji se ne produžava preko ramena. Pokrovna dlaka je gruba sa debelom, mekšom podlakom. Dužina i obim dlake ne treba ugroziti aktivnost psa, niti prikrivati linije tela. Boja: sve boje i oznake su dozvoljene i jednakе, izuzev albina ili boje jetre. Idealna težina ne prelazi 5 kg za mužjake (FCI Standard, 207).

Slika 123. Pekinezer

MOPS

Zemlja porekla – Kina/Velika Britanije; originalni naziv – Pug; datum objavljenja važećeg standarda broj 253 – 13.10.2010. Pekinezer je iz Kine našao svoj put u Evropu sa trgovcima kompanije „Dutch East India Company” i još davne 1500. godine su mu se divili u Holandiji. Mops je stigao u Englesku kada Vilijam III došao na presto. Do 1877. ova rasa je u Engleskoj postojala samo u žućkasto-smeđoj boji, ali u toj godini uvezan je i crni par sa Orijenta. Mops je kvadratičan i zdepast pas, ali nikad ne izgleda nisko na nogama, ni mršav i visok na nogama. Glava relativno velika u odnosu na telo, okrugla, ali ne jabučasta. Bore na čelu jasno su definisane bez preterivanja. Rep je čvrsto savijen preko kuka, a poželjno je da bude dvostruko uvijen. Dlaka: glatka, ravna, kratka i sjajna, ni grub ni vunasta. Boja: Srebrna, boja kajsije, srneća ili crna. Njuška ili maska, uši, mladeži na obrazima i oznaka u obliku dijamantata na čelu trebaju biti što više crne. Idealna težina je 6.3 - 8.1 kg (FCI Standard, 253).

Slika 124. Mops

FRANCUSKI BULDOG

Zemlja porekla – Francuska; originalni naziv – Bouledogue Francais; datum objavljenja važećeg standarda broj 101 – 3.11.2014. Francuski buldog kakvog znamo proizvod je različitih ukrštanja u Parizu 1880-tih godina. Tokom tog perioda, njega su gajili pariskih nosači, mesari, kočijaši, a svojim neobičnim izgledom i karakterom uskoro je pridobio i članove visokog društva i ljudi iz umetničkog miljea. Prvi klub osnovan je 1880. godine u Parizu, a prvi standard je objavljen 1898. godine u kojoj je Francuski kinološki savez priznao Francuskog Bulldoga kao zvaničnu rasu. Prvi pas ove rase je prikazan na izložbi već 1887.

Francuski buldog je molos malih dimenzija. Snažan za svoju veličinu, kratak, zdepast, kratkodlaki pas, sa tupim nosem, uspravnih ušiju i prirodno kratakim repom. Glava mora

biti jaka, široka i četvrtasta pokrivena kožom koja čini simetrične nabore i bore, ali ne preterano. Rep je prirodno kratak, ali dovoljno dugo da pokrije anus, usađen je nisko, debeo u korenu i širi se ka vrhu. Kratka dlaka, sjajna i meka, bez podlake. Boja: žuta, tigrasta ili ne, sa ili bez belog mrlja. Druželjubiv je, živahan, razigran, posesivan (FCI Standard, 101).

Slika 125. Francuski bulldog

ČIVAVA

Zemlja porekla – Meksiko; originalni naziv – Chihuahueno; datum objavlјivanja važećeg standarda broj 218 – 28.07.2009. Čivava se smatra najmanjim rasnim psom na svetu, a nosi ime najveće države republike Meksiko (Chihuahua). Postoji teorija da su ovi psi živeli u divljini, a u vreme Toltek civilizacije su zarobljeni i pripitomljeni od strane domorodaca. Ovaj pas ima kompaktno telo, jabučastu lobanju, umereno dug rep koji nosi vrlo visoku, i koji je zavijen i formira polukrug sa vrhom usmeren prema krstima. Dužina tela je nešto veća od visine grebena, ali je poželjno gotovo kvadratnično telo, posebno kod mužjaka. Ženke, zbog funkcije reprodukcije, mogu imati nešto duže telo. Ovaj pas je oprezan, živahan i veoma hrabar. Postoje dva varijeteta čivave prema dužini dlake: kratkodlaka i dugodlaka. Dozvoljene su sve boje u svim mogućim nijansama i kombinacijama. Idealna težina: između 1,5 i 3 kg (FCI Standard, 218).

Slika 126. Čivava

- X FCI GRUPA - HRTOVI

Karakteristika pasa iz ove grupe je prvenstveno njihov izgled zbog tankih i vretenastih mišića i duge i uske glave. Druga bitna karakteristika je njihova brzina. To su psi koji su korišćeni za lov i to na taj način što su jurili i hvatali divljač. Danas je to sve redi slučaj da se koriste, međutim rase iz ove grupe se u današnje vreme uzgajaju i koriste za trke pasa. U grupi je trinaest zvanično priznatih rasa podeljenih u tri sekcije.

SEKCIJA 1 – HRTOVI DUGE DLAKE ILI SA RESAMA

AVGANISTANSKI HRT

Standard br. 228 - Avganistan/Velika Britanija. Datum objavlјivanja originalnog važećeg standarda: 13.10.2010. Opšti izgled: Posredni utisak snage i plemenitosti pri čemu su sjedinjeni brzina i snaga. Glava je ponosno uzvišeno nošena. Dlaka: na rebrima, prednjem i zadnjem delu i na slabinama duga i veoma fine teksture. Kod odraslih pasa od plećki unazad i duž sedla kratka i gusta, od ličnog dela unazad duga sa markantnim svilenkastim čuperkom („top-knot“). Dlaka na ličnom delu (njuška) kratka. Uši i noge dobro odlakane. Došaplja smeju biti gola. Dlaka mora biti prirodno razvijena. Boja: dozvoljene su sve boje. Veličina: idealno za mužjaka je 68-74, a za ženke 63-69 cm.

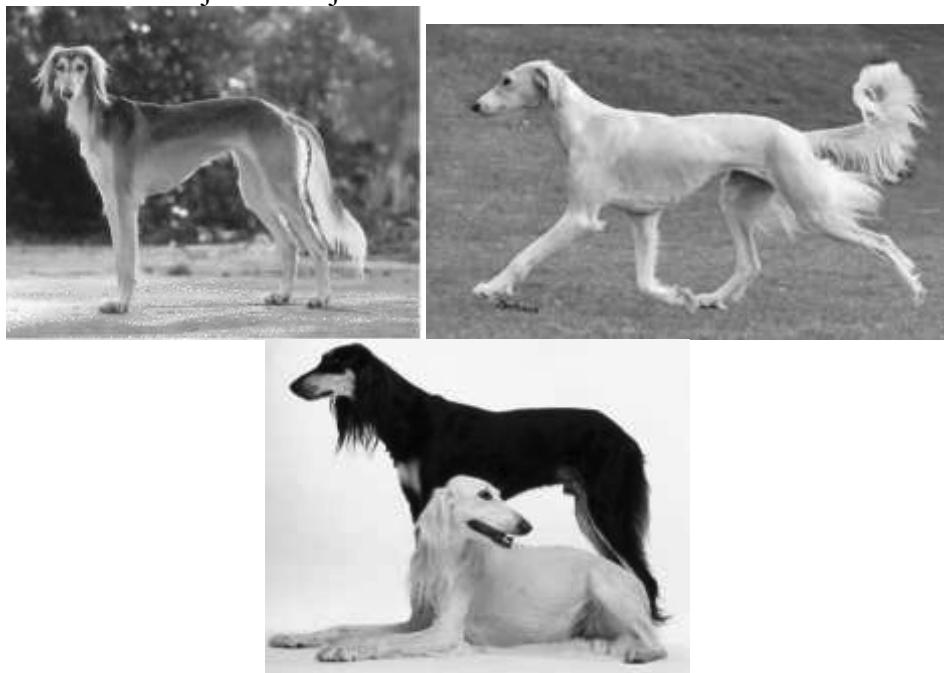

Slika 127. Avganistanski hrt

PERSIJSKI HRT – SALUKI

Broj FCI Standarda 269, datum objavlјivanja originalnog važećeg standarda: 25.10.2000. Težina mužjaka: 13-30 kg, dok je ženka nešto lakša od mužjaka. Visina mužjaka: 58,4-71 cm, a ženka je nešto manja od mužjaka. Boja: bela, krem, žućkastocrna. Odaje utisak velike brzine i izdržljivosti, sjedinjeno sa snagom i aktivnošću. Glava je duga i uska. Lobanja je između ušiju srednje široka, nije zaobljena. Stop nije izražen, sveukupno iskazuje veliki kvalitet. Nos crn ili boje jetre. Dlaka: kratka, polegla, svilasta. na nogama, na butinama i na zadnjem došaplju duža dlaka. Boja: bela, krem, srnasta, zlatnocrvena, grizli, srebrno

grizli, jelenje crveno grizli, trobojna (bela, crna sa plamenom bojom), crna sa plamenom bojom, kao i kombinacija ovih boja.

Slika 128. Saluki

RUSKI HRT – BARZOJ

Originalni naziv - Russkaya Psovaya Borzaya, broj FCI Standarda 193, datum objavlјivanja originalnog važećeg standarda: 25.10.2006. Elegantan pas, visok, harmonično graden, bujne dlake koja se kovrdža. Boje je zlatna u svim nijansama, pepeljasto siva, tamna, tigrasta. Matična zemlja je Rusija. Visina grebena mužjaka 70-82 cm i više. Ženke su oko 5 cm niže. Visina je posebno cenjena, sve dok ne utiče na opštu harmoničnost i ne smanjuje brzinu. Blagi pravougaonik, odnosno dužina tela je za 1-2 cm veća od visine grebena.

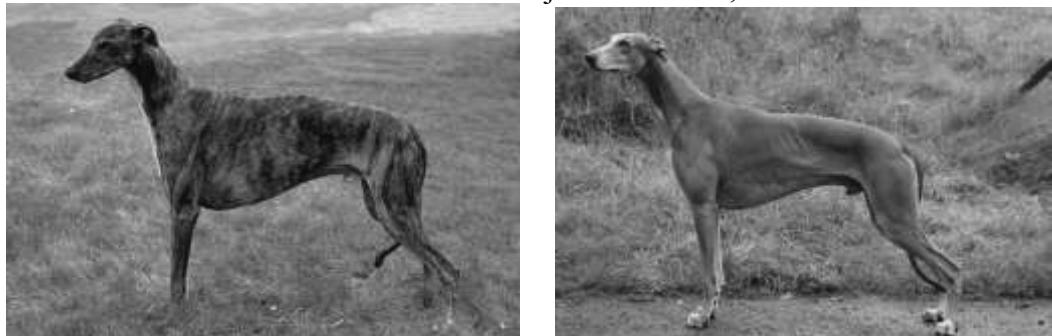

Slika 129. Ruski hrt Barzoy

VELIKI ENGLESKI HRT

Originalni naziv - Greyhound, broj FCI Standarda 158, datum objavlјivanja originalnog važećeg standarda: 13.10.2010. Matična zemlja je Engleska. Veliki pas elegantnog izgleda, kratke dlake, istrajan i izdržljiv, boje crne, plava, belo crvena, tigrasta. Dlaka: fina i gusta. Boja: crna, bela, crvena, plava, braonkasto crveno-žuta, boja peska, tigrasta ili svaka ova boja sa belom. Veličina: idealna visina za mužjaka 71-76 cm, a za ženke 68-71 cm.

Slika 130. Veliki engleski hrt

ARAPSKI HRT – SLUGI

Broj FCI Standarda 188, datum objavlјivanja originalnog važećeg standarda: 08.01.1998. Pas fine građe, elegantnog izgleda, plemenitog i ponosnog stava. Matična zemlja je Maroko. Boje je peska sa ili bez maske. Veličina: visina grebena mužjaka 66-72 cm, idealno 70 cm. Visina grebena ženki 61-68 cm, idealno 65 cm.

Slika 131. Arapski hrt – Slugi

STANDARD I EVIDENCIJA RASNIH PASA

Da bi jedna rasa bila zvanično priznata u svetu potrebno je izvršiti niz administrativnih radnji kao i naučnih ispitivanja. Svaka zemlja na čijoj teritoriji se nalazi određena grupa pasa sličnih morfoloških karakteristika treba najpre da formira komisiju od kinoloških radnika koja će izvršiti ocenu rasnih karakteristika kao i eksterijerna merenja pasa. Pse koji imaju određene rasne karakteristike treba umatičiti i uvesti u rodovnu knjigu i takvim jedinkama izdati uslovni rodovnik. Eksterijerni parametari koji se mere daju dobru osnovu za pisanje adekvatnog standarda za tu rasu. Stanadard i rasu treba priznati najpre na nivou nacionalane kinološke organizacije, a potom se zahtev upućuje Međunarodnoj kinološkoj federaciji. Taj zahtev treba da bude potkrepljen što čvršćim argumentima vezanim za nastanak i morfološke karakteristike za tu rasu. FCI priznaje ili odbaciće takav zahtev. Ako se rasa prizna od FCI onda je narednih deset godina uslovno priznata. Za to vreme se prati populacija pasa njihova brojnost nakon čega se donosi odluka o konačnom priznavanju.

Standardom rase treba da se definiše idealan tip psa te rase, koji služi za poređenje pasa na izložbama. Ukoliko se primeti da postoji veliki broj pasa koji su jako bliski standardnom tipu, kriterijumi se povećavaju, odnosno standard se menja. Pravo izmene standarda ima samo matična zemlja koja je standardizovala rasu.

Evidencije pasa su knjige u kojoj se unose podaci o rasnoj pripadnosti psa, poreklu, urođenoj i odgajivačkoj vrednosti. Osnovni dokument o evidenciji i čistokrvnosti porekla psa jeste rodovnik ili pedigree. U rodovnik su upisani preci jedinke do treće generacije unazad. Evidencije koje se vode u našem kinološkom savezu su sledeće:

- ~ Evidencija prijave parenja – čine je prijave parenja,
- ~ Evidencija prijave legala – čine je prijave legla koja sadrže podatke o roditelju i broj štenaca u leglu.
- ~ Rodovna knjiga (JR) – matična evidencija pasa koju čine kopije rodovnika pasa koji su pozitivno ocenjeni.
- ~ Evidencija pasa u radu – psi koji su položili ispit u radu,
- ~ Evidencija mlađih i zrelih šampiona u lepoti,
- ~ Evidencija zaštićenih odgajivačnica – zaštićena imena odgajivačnica kod FCI,
- ~ Evidencija pasa sa UR – naše autohtone rase koji nemaju poznate predke do treće generacije i psi koji su uvezeni iz zemalja koje nisu članice FCI.

KONSTITUCIJA

Konstitucija predstavlja skup osobina jedne jedinke koje su u osnovi urođene -**nasledne**. Ove osobine dolaze do izražaja u spoljašnjoj građi, obliku tela, u građi organa - tkiva, u biološkim i biohemiskim osobinama telesnih tečnosti. One se manifestuju u načinu reagovanja na različita delovanja spoljašnje sredine (štetna ili korisna), kao i u manjoj ili većoj predispoziciji prema pojedinim bolestima. Konstitucija je u osnovi nasledna osobina, a da bi nasledna osobina bila ispoljena, ona mora biti genetski dominantna. Za razvoj konstitucijskih osobina potrebni su već navedeni paragenetski - spoljašnji faktori.

Celovitu definiciju konstitucije dao je prof. dr Z. Tucak koja glasi: "Konstitucija predstavlja genetsku baštinu - nasleđe jedinke (psa) izraženu u anatomsко morfoloшком izgledу (eksterijerу) i psihofizioloшком metabolizmu (temperament, ћud, prehrana, reprodukcija, bolest i dr.). Ona je izrazito individualna, pa je i konstitucija rase karakteristična za određenu rasu. Procena konstitucije je izuzetno značajna, jer je ova osobina nasledna, te se kao takva prenosi na potomstvo. Konstitucija se procenjuje na osnovu eksterijera, temperamenta i upotrebe vrednosti. Na osnovu građe tela može se govoriti o četiri tipa konstitucija".

Stoga je konstitucija kondicionalno nasledna osobina, uslovljena sa puno faktora.

Svaka rasa i jedinka u okviru rase ima svoju specifičnu konstituciju. Konstitucija izrazito individualna osobina, pa je i konstitucija neke rase karakteristična samo za rasu.

Konstitucija, iako u osnovi nasledna, može da se menja ako su neophodni uslov - razvoj organizma nepotpuni ili bitno promenjeni. Za pravilan odgoj neophodne je dobro zdravlje, odnosno skladno funkcionisanje organizma. Konstitucija je rezultat delovanja i sklada svih organa i tkiva, pa shodno tome i građa treba da je skladna.

I tip - gruba konstitucija

II tip - snažna konstitucija

III tip - fina konstitucija (sa podtipom - prefinjena, nežna konstitucija)

IV tip - limfatična konstitucija

Gruba konstitucija

Gruba konstitucija odlikuje se: **grubim i teškim kosturom** što se najbolje vidi na šaplju, došaplju, repu i glavi, koja je prvenstveno pokazatelj težine i razvijenosti kostura. **Glava** je u odnosu na trup teška, velika, široka, slabo muskulozna. Karakteristična je za velike rase (šarplaninac, bernardinac i dr.). **Zglobovi** su razvijeni, **šape** su krupne. **Muskulatura** je oskudna, što je karakteristično za grubu konstituciju. Mišici su pljosnati, ali jaki. Tetive su jake i lako pipljive. Pored grebena oseća se ulegnuće. **Koža** je gruba, neelastična, deluje kao "uštavljenja". **Dlaka** je gruba, debela, a često i oštra. **Otpornost** je visoka, dobro podnose zimu, skromni u ishrani i nezi, mirnog temperamenta, nisu nervozni, mogu biti oštri.

Snažna konstitucija

Snažnu konstituciju karakteriše vrlo skladna građa, a nju karakteriše kvadratičan, ili blago pravougaoni format tela (doberman, ptičari, cunjavci, retriveri, i mnoge druge rase). Osobine: kostur nije prejak, ni težak ni prelak - to se najbolje vidi na šaplju, došaplju,

repu i glavi. Dužina glave skoro je jednaka dužini plećke. Glava ni preteška, ni prelaka, čija je dužina oko 2/3 dužine vrata. Zglobovi razvijeni, jaki, ali ne prekrupni.

Muskulatura - sa tetivama je razvijena, ali ni preteška, ni prelaka. Mišici su jedri obli ali ne odaju utisak debljine. Muskulatura se procenjuje na regiji butina i sapi, plećke i vrata. Vrat je blago zaobljen, skoro okrugao, ili kruškolik, uži na donjoj strani. Greben je zaobljen prema vratu i prema grudima. Grudi su zaobljene i duboke, a tetine nisu ni grubе ni tanke. Koža je relativno tanka, elastična, obrasla gustom, ali ne grubom dlakom srednje debljine. Otpornost visoka, ne zahtevaju neku posebnu negu, živahnog su temperamenta, nisu nervozni, mogu biti oštiri. Karakteriše ih dobra radna sposobnost.

Nežna konstitucija

Nežna konstitucija odlika je pojedinih rasa koje su jednostranom selekcijom postale nežnije (hrtovi). Ovaj tip se odlikuje sledećim osobinama: **kostur** nežan, tanko došaplje, laki zglobovi, male šape; **glava** laka, uzana; **muskulatura** oskudna, tetine prefinjene, butine su pljosnate, vrat tanak, obrazi suvi; **koža** vrlo tanka, elastična, a dlaka je fina, proređena, naročito oko očiju i na usnama; **otpornost** slaba, podložne su raznim bolestima. Temperament je vrlo živahan, i nervozan (što je nepoželjno).

Kao podtip **fine konstitucije** javlja se i podtip - **prefinjene konstitucije**.

Neke od osobina ovog podtipa su: vrlo proređena fina dlaka ili bezdlačnost, nervози temperamaenta i vrlo krhka građa i slaba otpornost na spoljašnje uticaje.

Tipičan predstavnik ovog podtipa jeste čivava ali i jednostrano selekcionisani poenter koji je gajen za njuh i brzinu.

Limfatična konstitucija

Za **limfatičnu konstituciju** karakteristični su kožni nabori i veoma razvijeno potkožno tkivo, **kostur** je sličan konstitucijskom snažnom tipu, **muskulatura** veoma karakteristična, bujni mišici, na sapima i butinama, **koža** i **potkožno tkivo** veoma razvijeno, koža zbog toga deluje naborana i prevelika. Nabori su izraženi na glavi i vratu, mogu biti jednostruki ili dvostruki i da se pružaju od brade do grudne kosti. **Otpornost** - sklonost ka gojenju, često su tromi, a temperament ovih pasa je "umoran" flegmatičan.

Limfatična građa je rasna odlika kod nekih rasa (napuljski mastif), dok je pojava takvih osobina nepoželjna kod drugih rasa.

KONDICIJA

Kondicija je stanje uhranjenosti psa u odnosu na cilj držanja i iskorišćavanja. Prema prof. Z. Tucaku: "Kondicija predstavlja promenjivi morfološki izgled psa koji je zavistan od konstitucije, hrane, nege i vežbi. Kondicija se menja i zavisi od spoljašnjih činioča". Mora se imati u vidu da ona nije nasledna i da se menja u zavisnosti od načina držanja i pravilnog hranjenja. Postoji tovna, priplodna, izložbena (kao varijetete priplodne), radna, trkačka (kao varijetet radne) i izgladnela kondicija.

Kondicija je trenutno stanje uhranjenosti i utreniranosti psa s obzirom na namenu, odnosno cilj gajenja i iskorišćavanja. Kondicija je stečena osobina, koja se može menjati sezonski, fiziološki, ali i po potrebi. Veliki je uticaj paragenetskih faktora na kondiciju. Jedinka može biti u različitim stanjima kondicije i razlikuju se:

- 1. Tovna kondicija;**
- 2. Priplodna kondicija,** sa varijantom izložbena kondicija;
- 3. Radna kondicija,** sa varijantom **trkačka kondicija**;
- 4. Izgladnela kondicija.**

Tovna kondicija je nepoželjno stanje uhranjenosti za svaku rasu pasa. Osim očiglednih estetskih problema i zdravstveno stanje psa je ugroženo. Reproduktivna sposobnost je znatno umanjena, ako ne i potpuno nestala. Naime, telesna mast se nagomilava osim ni trupu i u trbušnoj duplji, a isto tako i oko organa - srca, bubrega, polnih žlezda (jajnika i semenika). Trup psa je zaobljen, pa pas izgleda tromo i debelo. Mlečnost dojnih kući je loša, a samim tim i odgoj štenadi. Ovo stanje može biti rezultat: proždrljivosti, preobilne ishrane ili neke teške konstitucijske mane - morfološke ili fiziološke.

Priplodna kondicija je stanje uhranjenosti u kojoj pas ima dobre rezerve masnog tkiva, pa deluje zaobljeno. Ovo stanje nije nužno loše, jer su rezerve energije neophodne priplodnoj i dojnoj kuji za dobru reprodukciju i kvalitetan odgoj štenadi.

Varijanta priplodne kondicije jeste izložbena kondicija. Nagomilavanjem masti dobijaju se obline, kojima se nekada mogu prikriti odredene lake eksterijerne mane. To mogu biti blago ulegnuti leđa, slabije izražene butine ili vrat zbog manje razvijenosti mišića u tim regijama. Teške mane ne mogu se prikriti na ovaj način.

Psi u **priplodnoj - rasplodnoj kondiciji** karakteriše ih ni mršavost ni debljina. Ovakav izgled postiže se odgovarajućom prehranom koja osigurava uspešnu oplodnju pri parenju. Na drugoj strani predebele ženke teško ostaju gravidne, teško se štene i imaju manji broj štenadi. Takođe i predebeli mužjaci po pravilu nemaju izraženu volju za parenjem.

Izložbena kondicija je varijetet priplodne, kod koje su telesne obline više izražene. Pas u ovoj kondiciji ima sve atribute koji su neophodni da ostavi odličan utisak na sudije koje ga ocenjuju da je u dobroj kondiciji i sa zaobljenim mišićima, odnosno da je u „top formi“ radi dobijanja najviših ocena u eksterijeru.

Radna kondicija je praktično idealno stanje uhranjenosti, kao i celokupnog stanja životinje a takođe i odraz dobrog zdravlja. Zavisno od njihove namene, psi mogu da budu izloženi fizičkim naporima. S toga moraju da poseduju određene rezerve masti, dok im se obrok koriguje prema stepenu napornosti rada. Osnovna karakteristika **radne kondicije** je zaobljena muskulatura koja se jasno uočava, kao i koštane izbočine. Njen varijetet je trkačka kondicija, koju odlikuje velika mišićavost i odsustvo i najmanjih količina masnog tkiva. Radna kondicija omogućava lovačkom psu da izvrši zadate radnje i utiče na oblikovanje njegovog izgleda i rada u lovnu. Zglobovi, tetine i mišići su dobro razvijeni.

Varijanta radne kondicije jeste **trkačka kondicija**. Karakteriše je znatna mišičavost, bez rezervi masti. Takvi psi imaju veoma bogate obroke, posebno spravljene da zadovolje potrebe intezivnog rada. Osim ishranom, ovakva kondicija postiže se i dugotrajnim i napornim treninzima. Psi izgledaju mršavi, ali su muskulozni.

Izgladnela kondicija je teško stanje uhranjenosti. Uzroci mogu biti višestruki - gladovanje (izgladnjivanje), bolest, period ozdravljenja posle preležane bolesti. Životinja izgleda kao "živi kostur". Kod pasa u **izgladneloj kondiciji** masnog tkiva nema, ali su mišići atrofirali. Do ovakvog stanja dovodi gladovanje i bolest. Ovakav pas ima izgled sasvim mršave jedinke sa kosturom koji je obavijen kožom, dok su mu mišići atrofirali. Ovakav pas se ne upotrebljava u lovnu jer se brzo umara i nema želju i strast da učestvuje.

KARAKTER PSA

Karakter psa jeste kompleksna osobina nervnog sistema. Odlikuje se psihološkom percepcijom okoline, kao i emocionalnom i racionalnom reakcijom na spoljne podražaje iz te okoline. Brojni su faktori koji uslovljavaju karakter psa, kako urođeni, tako i stečeni. Na psihološki razvoj psa mnogi faktori mogu imati uticaja: pol, starost, hormonski status, doba godine, vaspitanje (obuka), zdravstveno stanje, traume, bol... Od naslednih odlika koje čine karakter psa jesu: **temperament i čud**.

Temperament predstavlja **odraz stepena nadražljivosti centralnog nervnog sistema**. Ovo je nasledna osobina a razlikuju se živahan ili sangviničan i miran ili flegmatičan temperament. Kod prefinjenih rasa javlja se varijetet živahnog temperamenta u formi nervoznog, koji je nepoželjan.

To je nasledna osobina. Postoje dve osnovne vrste temperamenta:

Čud ili narav predstavlja psihičko stanje psa, tj. **okvir njegovog ponašanja**. To je svojevrsni obrazac ponašanja, koji je u osnovi nasledno uslovljen, ali se verovatno i menja psihološkim razvojem jedinke. Kao posledicu ovakvog stanja psihe razlikuju se **dobroćudni i zloćudni psi**. **Može se reći da je čud ili narav psihičko stanje psa**. Dobroćudni gotovo nikad ne reaguju agresivno, dok je ujed osnovno odbrambeno sredstvo zloćudnih pasa. Ujedljivost se mora smatrati teškom manom i takve pse treba isključiti iz reprodukcije. Dobroćudni pas će na bolne nadražaje reagovati lavežom, eventualno režanjem. Uzmicaće pri ponovljenom nadražaju uz oštar lavež i samo u krajnjoj nuždi će upotrebiti zube. Zloćudan pas i pri najmanjem nagoveštaju ili pretnji kaznom (oštar, iznenadan pokret) reagovaće ujedom. Često takav pas ujeda i bez ikakvog razloga, pa se radi o **ujedljivom psu**. Postoji i varijanta naravi koja se naziva oštrom naravi. Oštar pas na napade nepoznatih uzvraća oštro, a po potrebi i ujedom.

Narav (čud) i temperament se nasleđuju, ali odvojeno. Moguće su njihove kombinacije: živahan i dobroćudan (većina pasa); oštar i dobroćudan (službeni psi); miran i dobroćudan (najčešće veliki psi); nervozan i dobroćudan (neke male rase); nervozan i zloćudan, ili oštar i zloćudan - kao najopasnija kombinacija (Drobnjak D., Matić V., Milijević D., 2010).

KINOLOŠKE MANIFESTACIJE

Kinološke manifestacije se organizuju u svrhu ocenjivanja i takmičenja pasa. Svrha ocenjivanja lovačkih pasa je da dobiju sva potrebna dokumenta koja su nepohodna po Zakonu o divljači i lovstvu i drugim propisima iz ove oblasti. Kinološke manifestacije organizuju kinološka društva. To su priredbe javnog karaktera koje imaju zaštitu i odobrenje KSRS, a međunarodnu zaštitu i odobrenje FCI. Po nameni kinološke manifestacije mogu da budu takmičanja u lepoti i u radu. Manifestacije po nameni mogu se podeliti i na:

- ~ **Smotre** – na kojoj se ocenjuje oblik psa, anatomska građa, karakter, stepen tipičnosti za dotičnu rasu.
- ~ **Uzgojne smotre** – na kojoj se ocenjuje uzgojna vrednost svakog psa ponaosob.
- ~ **Izložbe** – na kojima se na osnovu skladnosti telesne građe i karaktera psa sprovodi takmičenje za dodeljivanje kandidature u lepoti i eventualnih nagrada.

- ~ **Ispit urođenih osobina** – priredba za mlade pse na kojoj se proverava stepen radne sposobnosti na osnovu urođenih osobina psa, a prema odredbama posebnih pravilnika.
- ~ **Šampionati** – na kojima učestvuju predstavnici ekipno, a psi se ocenjuju u radu.
- ~ **Utakmice** – na kojima se pored ispitivanja urođenih osobina proverava sposobljenost i pripremljenost pasa za rad prema važećim pravilnicima.
- ~ **Propagandne priredbe** – održavaju se u cilju popularizacije kinologije.

Po značaju kinološke manifestacije se dele :

- ~ **Lokalne** – smotre, uzgojne smotre i ispite koje priređuju lokalne organizacije
- ~ **Nacionalne** – izložbe i utakmice koje odobrava KSRS.
- ~ **Međunarodne** – izložbe i utakmice koje odobrava FCI na predlog KSRS.

KINOLOŠKE SKRAĆENICE

Kada pogledamo u rodovnik prvo zapazimo ime psa,a zatim skracenicu “**JR**”.Ona označava rodovnu knjigu nase zemlje koju vodi KSRS (Kinoloski savez Republike Srbije),koji je član Medjunarodne kinoloske federacije “**FCI**”(Federation Cynologique Internationale).U rodovnu knjigu upisuju se stenci ostenjeni na teritoriji nase zemlje.

Iza oznake “JR”se nalaze jos neke skracenice No,P,S koja blize određuje pripadnost pasa u ovom slučaju nemacke ovcare, pticare, spanijele itd.

U samom rodovniku mogu se nalaziti i jos neke oznake koje su njegovi roditelji osvajali na raznim takmicenjima i izložbama:

PRM - Prima Junior / Prvak Razreda Mladih

BIS (*Best in Show*)- najlepši pas izložbe

RBIS - R - (*Reserve*) - rezerva, drugoplasirani pas izložbe

BOG / BIG - (*Best Of/In Group*) - najlepši pas svoje FCI grupe, prvak grupe

BOB - (*Best of breed*) – najlepši pas u rasi ili prvak rase,nevezano za pol

BOS - (*Best of Oposite Sex*) - najlepši pas rase suprotnog pola psa koji je dobio titulu BOB.

PRM – znaci da je pas podebio u razredu mladih (kategorija do 18 meseci)

CAC (*Le certificat d'aptitude au Championnat de beaute*) –sertifikat državnog (nacionalnog) sampiona (sampionata), tj. potvrda osvojene kandidature za nacionalnog sampiona.

R.CAC – drugi u razredu

CACIB – (*Certificat d'aptitude au Championnat International de Beaute*) – internacionalni sertifikat prvaka u lepoti, tj. potvrda osvojene kandidature za internacionalnog championa u lepoti.

RCACIB – drugoplasirani u lepoti

CACT – državni champion u radu

CACIT - (*Certificat d'aptitude au Championnat International de Travail*) - potvrda osvojene kandidature za internacionalnog championa u radu.

Kod službenih pasa možete naci oznake **Isp.** I, II ili III koji označavaju stepen ispita propisan Pravilnikom.

U poslednjih nekoliko godina u svim zemljama članovima FCI ispiti za službene pse polazu se po programu **IPO** (Internationale Prufung-sordnung) takodje u stepenu I, II i III.

IZLOŽBE PASA U LEPOTI (EKSTERIJERU)

Na izložbama pasa u lepoti (eksterijeru) procena vrednosti psa se vrši prema zvaničnom standardu rase uz poznavanje eksterijernih parametara. Pod eksterijerom se podrazumeva spoljašnji izgled životinja, odnosno razvijenost i povezanost pojedinih delova tela, zatim veličinu, tj. razvijenost čitavog tela i njegovu obrastlost dlakom, boju te dlake, kao i sve drugo što se na njima vidi i može izmeriti. (D. Nikolić i B. Simović, Opšte stočarstvo, Naučna knjiga, 1977. godina).

Značaj ocene eksterijera je naročit, kada se radi o odabiru priplodnih grla i grla za rad. Njihova upotrebljivost je usko vezana i zavisi od građe tela, tj. spoljnog izgleda. Poznato je da se i najvećim mogućim poboljšanjem spoljašnjih – paragenetskih faktora (ishrana, nega, smeštaj, vežbanje-rad) ne mogu nadomestiti neke eksterijerne mane (nepravilne uši, loše obojena nosna pečurka, problemi zubala, plitak i uzak grudni koš, nepravilni stavovi nogu i hodovi, loše nošen i usađen rep, netipična boja dlake i dr.) koje su čisto naslednog porekla genetski faktori.

Procenu eksterijera obavaljuju kinološke sudije. Uloga kinološkog sudije je da pregleda pse, onda proceni eksterijer i dodeljuje ocene ili nagrade u zavisnosti od toga koliko je izgled psa blizak opisu datom u zvaničnom standardu za tu rasu.

Prilikom procene eksterijera, mora se proceniti svaka regija tela psa kao što su: glava, vrat, greben, leđa, slabine, krsta, sapi, rep, prednje i zadnje noge, grudni koš, stomak, polni organi (testisi), koža, dlaka, kostur i mišići i opšti izgled.

Jedino se kompleksnom procenom svih regija može dati valjana ocena izloženog psa.

Na izložbama psi se grupišu i ocenjuju po razredima koji se obrazuju prema starosti pasa ili prema tituli. Razredi su odvojeni za mužjake i za ženke. Pas se može prijaviti u jedan od razreda. Pas koji se oceni nedovoljnom ocenom isključuje se iz daljeg uzgoja.

Na saveznim i međunarodnim izložbama dozvoljeni su sledeći razredi:

- ~ Bebi razred (od 3 do 6 meseci) – nije obavezan,
- ~ Razred najmladih (od 6 do 9 meseci) – nije obavezan,
- ~ Razred mlađih (od 9 do 18 meseci),
- ~ Razred intermedia (od 15 do 24 meseca),
- ~ Razred zrelih (preko 15 meseci),
- ~ Razred radnih (preko 15 meseci, za pse koji imaju sertifikat o radu po važećem pravilniku),
- ~ Razred šampiona (preko 15 meseci sa sertifikatom međunarodnog ili nacionalnog šampiona),
- ~ Razred veterana (preko 8 godina) – nije obavezan.

Revijalni razredi na nacionalnim i međunarodnim izložbama su:

- ~ Grupa parova,
- ~ Odgajivačka grupa,
- ~ Grupa potomaka.

PROCENA EKSTERIJERA

Procena eksterijera obavlja se na tri načina:

- ~ zootehničkim merenjem razvijenosti pojedinih delova tela, pomoću odgovarajućeg pomoćnog pribora (Litinov štap, šestar, uglomer, pantljika, vaga i sl.),
- ~ procenom od oka,
- ~ fotografisanjem, ali samo kao pomoćna metoda.

Zootehnički način procene - merenjem - ujedno je i najobjektivniji i primenjuje se uglavnom na uzgojnim smotrama i specijalizovanim izložbama. Procena od oka prilično je subjektivan način, koji puno zavisi od znanja, stručne osposobljenosti, a posebno iskustva procenjivača. Međutim, ne treba potcenjivati ovaj način, jer je to najčešći vid procene oblika pasa u kinologiji (Drobnjak D., Matić V., Milijević D., 2010).

Zootehnička merenja

Merenja, u zootehničkom smislu reči, precizno su definisani metod rada. Radi eliminacije nedoumica, precizno je određeno šta i gde se meri na određenim regijama tela - njihova dužina, širina, visina i obim, kao i međusobni odnos njihovih dimenzija (Drobnjak D., Matić V., Milijević D., 2010)..

- Visina grebena - mereno od tla, vertikalno preko lakatnog zgoba, do najviše i grebena.
Ta tačka se nalazi napijanjem prednjih (kranijalnih) rubova lopatičastih hrskavica.
- Visina leđa - vertikalno od podlage do najviše tačke poslednjeg grudnog (torakalnog) pršljena.
- Visina slabina - vertikalno od tla do najviše tačke na slabinama, koja se nalazi u preseku zamišljene ose između dva kuka sa osom kičme.
- Visina korena repa - vertikalno od tla do najviše tačke korena repa.
- Visina sedne kvrge (sedne kosti) - od podlage vertikalno do najviše tačke sedne kvrge.
- Visina prednjih nogu - od podlage vertikalno do donje površi grudne kosti.
- Dubina grudi - od vrha grebena do donje površi grudne kosti, deo je visine u grebenu.
- Dužina tela - od prednje površi ramenog (skapulo-humeralnog) zgoba do zadnje ivice sedne kvrge.
- Dužina grudi (grudnog koša) - od prednje površi ramenog (skapulo-humeralnog) zgoba do zadnje ivice poslednjeg torakalnog pršljena.
- Dužina sapi - od prednje ivice kuka (crevne kosti) do zadnje ivice sedne kvrge.
- Dužina repa - od korena repa, po spoljnoj ivici, do vrha poslednjeg repnog pršljena.
- Dužina glave - od potiljne kvrge do vrha nosne pečurke.
- Dužina nosnika - od linije koja spaje unutrašnje očne uglove do vrha nosne pečurke.
- Dužina ušiju - od osnove uha do vrha, spoljnom stranom.
- Dužina grudne kosti - od prednjeg do zadnjeg kraja grudne kosti.
- Širina glave (lobanje) - na najširem delu lobanje, ispred ušiju.

- Širina čela - između dve spoljne ivice nadočnih lukova.
- Širina njuške - meri se pri sredini njuške.
- Širina prsa - meri se između dva ramena zglobova.
- Širina grudi - iza lopatica, približno na sredini grudi.
- Širina karlice prednja - između dve bočne kvrge crevnih kostiju, srednja - između zglobova kuka (kokso-femoralnih zglobova) i zadnja - između sednih kvrga.
- Obim njuške - pantljikom, ispred očiju.
- Obim lobanje - meri se iza nadočnih lukova.
- Obim grudi - meri se iza lopatica.
- Obim prednjeg došaplja - meri se na najtanjem delu.

Takođe se mere i uglovi između osa pojedinih kostiju, kako međusobno, tako i u odnosu na podlogu. Ova merenja u kinologiji su neophodna u cilju zootehničkog praćenja neke rase. Po potrebi, mogu se uzeti i dodatne mere - najmanja širina čela, visina zglobova od podloge, visina grudne kosti i dr. Kada kažemo da je merenje najobjektivniji i najtačniji način procene da se tako dobijaju apsolutni brojevi izraženi u merama metričkog ili imperijalnog sistema (centimetri ili inči), koji su inače teško uporedivi zbog svoje prirode visine, dužine, odnosi mera, konstitucija posmatranih životinja. Za upoređivanje rezultata koriste se relativni brojevi (indeksi ili procenti), koji su izvedeni iz apsolutnih brojeva (Drobnjak D., Matić V., Milijević D., 2010)..

Glava - Veličina glave utvrđuje se merenjem dužine od potiljka do vrha nosne pečurke. Glavu, kao celinu, čine dva dela - zadnji ili lobanjski i prednji ili lični deo. Glava je harmonične građe ako su čeoni i lični deo podjednake dužine. Zamišljena ravan koja prolazi kroz liniju koja spaja oba unutrašnja očnaугла predstavlja granicu između čeonog i ličnog dela. Između očnih lukova, na prelazu lobanjsko-čeonog u lični deo glave postoji, manje ili više izraženo koštano udubljenje koje se naziva čeoni prelom ili stop. Lični deo glave čini njuška psa, a gornji deo njuške predstavlja nosnik.

Nos (nosna pečurka) je završetak nosnika i odlikuje se specifičnom obojenošću (rasna odlika).

Posmatrajući glavu iz profila, linija lobanjskog dela glave može biti ravna ili ispušćena (konveksna), dok profilna linija nosnika može da bude ravna, konveksna (ovnudska) ili ulegnutna.

Uši - Sa svake strane lobanjsko-čeonog dela glave nalazi se po jedno uvo, čiju osnovu čini hrskavica ušne školjke. U zavisnosti od rase, uši mogu biti kratke, srednje dužine i duge. O kratkim ušima govorimo kada je ušna školjka, povučena bez natezanja, ne dopire dalje od unutrašnjeg očnog ugla. Za razliku od ovih, kod dugog uha dopire do očnjaka, a kod vrlo dugog uva do vrha nosa ili preko njega. Ako su uši viseće, onda vrh kratkog uha ne dopire do donje profilne linije guše, kod srednje dugog uha vrh dopire do ove linije, ili pak nezнатно prelazi daleko ispod linije.

Uz dužinu ušiju procenjuje se i njihova usađenost. Visina usađenosti najlakše se utvrđuje pomoću zamišljene linije koja polazi od vrha nosa, prolazi kroz unutrašnji očni ugao i ide ka zadnjem delu glave. Uši mogu biti nisko, srednje visoko i visoko usađene. Ako je gornji rub uva ispod ove zamišljene linije, reč je o nisko usađenom, ako je na samoj liniji onda je to srednje visoko, a ako je iznad ove linije to je visoko usađeno uho.

U zavisnosti od rase pasa i način nošenja ušiju je različit. Ako su usne školjke nošene prema gore, reč je o uspravnim ili strčećim ušima (paralelne, razmagnute ili zbljižene uši). Ukoliko je gornja trećina ili samo vrh previjen, reč je o poluvisećim ili preklopjenim ušima. Ako je ušna školjka u osnovi previjena i pada niz obrazu, govori se o visećim ušima. U odnosu na ušnu školjku, uši mogu biti sa strane, napred ili unazad postavljene (Drobnjak D., Matić V., Milijević D., 2010)..

Indeksi tela

Sve češće se u standardima i tumačenjima standarda pominju relativni brojevi - indeksi. Indeksi u osnovi predstavljaju procentualne odnose između delova tela. U tabeli ispod prikazan je primer izračunavanja najvažnijih indeksa, tako da je lako uporediti merenu jedinku sa idealnim ili prosečnim tipom za tu rasu (Drobnjak D., Matić V., Milijević D., 2010)..

- Najčešći indeksi:

Indeks formata

Dužina tela

Visina grebena X 100

Indeks grudnog koša

Širina grudnog koša

Dubina grudnog koša X 100

Indeks dubine grudi

Dubina grudnog koša

Visina grebena X 100

Indeks masivnosti

Obim grudnog koša

Visina grebena X 100

Indeks telesne mase

Masa tela

Visina grebena X 100

Indeks nadgrađenosti

Visina krsta

Visina grebena X 100

Indeks dužine nogu

Visina lakta

Visina grebena X 100

Indeks koščatosti

Obim došaplja

Visina grebena X 100

Indeks šiljatosti karlice

Širina sednih kvrga

Širina kuka X 100

Indeks glave

Širina lobanje

Dužina glave X 100

Indeks lobanje

Širina lobanje

Dužina lobanje X 100

Indeks njuške

Širina njuške

Dužina njuške X 100

Indeks formata ili indeks izduženosti pokazuje odnos dužine tela i visine grebena. Kod rasa kvadratičnog formata tela indeks bi trebalo da bude 100. Ako je veći od 100, radi se o manje ili više pravougaonom formatu, gde je osnova pravougaonika duža od visine. Ako je manji od 100, visina je veća od dužine, što se javlja kod izuzetno malog broja rasa (primer za indeks 100 jeste pas, rase epanjel breton - kvadratičan format, a primer za indeks veći od 100 jeste pas rase nemački ovčar - pravougaoni format). Indeks grudnog koša - odnos širine grudnog koša iza lopatice prema dubini grudi. Direktno je, dakle, zavisao od zaobljenosti rebara i položaja grudne kosti. Indeks raste zajedno sa porastom širine grudnog koša. Indeks dubine grudi - odnos dubine grudi i visine u grebenu. Indeks raste sa porastom dubine grudi, ili pak sa „skraćenjem” nogu. Kod najvećeg broja rasa indeks iznosi 45-55 (Drobnjak D., Matić V., Milijević D., 2010).

Indeks masivnosti - odnos obima grudi i visine grebena.

Indeks telesne mase - odnos mase tela i visine grebena. Značajan je ako je u standardu propisana poželjna masa psa. Govori nam o trenutnom stanju uhranjenosti.

Indeks nadgrađenosti - predstavlja odnos visine krsta i visine grebena.

- ako je indeks jednak 100 - pas ima ravnu leđnu liniju,
- ako je indeks veći od 100 - pas je nadgrađen,
- ako je manji od 100 - pas ima padajuću leđnu liniju.

Indeks dužine nogu - odnos visine nogu do lakta i visine grebena. Pokazuje da li je pas visok ili nizak.

Indeks kostura (koščatosti) - odnos obima došaplja i visine grebena - ukazuje na relativnu razvijenost kostura.

Indeks zašiljenosti karlice - ovaj odnos je bitan parametar u reprodukcionom smislu, jer predstavlja odnos prednje i zadnje širine karlice. Što je broj bliži broju 100 omogućava prohodniji porođajni kanal.

Indeks glave - odnos najšireg dela lobanje i dužine glave. U zavisnosti od vrednosti indeksa razlikuju se tipovi glava, najmanji indeks je kod dolikocefaličnog tipa glave iznosi oko 40,

srednji je kod mezaticefaličnog tipa glave, iznosi oko 50, a najveći je kod brahicefaličnog tipa i iznosi oko 80.

Indeks lobanje - odnos širine i dužine lobanjskog dela glave i najveći je kod pasa sa kratkom i širokom lobanjom.

Indeks njuške - odnos širine i dužine njuške. Najveći je kod boksera i pekinezera i iznosi i preko 200, a najmanji kod nekih hrtova - oko 80 (Drobnjak D., Matić V., Milijević D., 2010).

Procena odoka

Već je napomenuto da je procena oblika psa odoka prilično subjektivna metoda. Ona zahteva veliko znanje i iskustvo, od kojih u krajnjoj instanci i zavisi tačnost procene. Prilikom procene ne treba tražiti samo greške i nepravilnosti u građi, kretanju ili stavu psa, pa ih strogo penalizovati, već treba realno proceniti sve pojedinačne delove tela, kao i njihov spoj u celinu. Trebalo bi otkriti prirodu eventualnih grešaka, proceniti koje su mane kompenzovane, potom koje su greške nasledne, a koje stečene. Pri ocenjivanju izloženog psa treba ga prvenstveno proceniti u celini kako bi se stekao opšti utisak, a potom proceniti pojedine regije tela.

U osnovi procene odoka nalazi se podela određenih telesnih odlika koje čine psa. One nam omogućavaju brz, sistematičan i razložan pregled. Najvažnije odlike na koje se obraća pažnja pri proceni su:

- tip
- konstitucija
- kondicija
- karakter psa (temperament, čud)
- sekundarne polne karakteristike
- zubalo

Pregled psa u stavu, a posmatrano najčešće iz profila, po pojedinostima tj. po regijama, uz prateći opis. Trebalo bi i manuelno preći preko psa, kako je već prethodno opisano. Procena kretanja. Postoje tri osnovna načina kretanja koje sudija nalaže vodiču psa: manježno kretanje (u krug) ispred sudije, zatim kretanje od sudije i natrag u jednoj liniji, i kretanje u vidu trougla, u vidokrugu sudije (Drobnjak D., Matić V., Milijević D. 2010).

Nakon procene eksterijera i ocene (odličan, vrlo dobar, dobar, nedovoljan) sledi dodeljivanje nominacija i kandidatura. Postupak i način dodeljivanja kandidatura i nominacija regulisan je nacionalnim i međunarodnim pravilnicima. Od kandidatura na nacionalnim izložbama dodeljuju se kandidatura prvaka države u lepoti – CAC (*la certificat d'aptitude au championnat de beaute*), kao i rezerva R.CAC. Za ove kandidature konkurišu samo odlično ocenjeni psi iz razreda intermedia, zrelih, radnih i šampiona. Na međunarodnim izložbama u lepoti dodeljuje se odlično ocenjenim psima u istim razredima kandidatura za internacionalnog prvaka u lepoti – CACIB (*certificat d'aptitude au championnat international de beaute*), kao i rezerva – R.CACIB. U rezredu mlađih pasa dodeljuje se kandidatura prvak razreda mlađih – PRM, najboljem odlično ocenjenom psu. Od nominacija na nacionalnim i međunarodnim izložbama u lepoti dodeljuju se prvak

pasmine – BOB (*best of breed*), najbolji u grupi – BOG (*best of group*), i najlepši pas izložbe – BIS (*best in show*).

ISPITI UROĐENIH OSOBINA

Kinološka manifestacija na kojoj se proveravaju nasledna svojstva i sposobnost pasa u radu. Ispituju se mlađi psi, ali ne mlađi od 9 meseci. Za svaku grupu lovnih pasa postoje utvrđeni pravilnici za utvrđivanje rada i takmičenje lovačkih pasa. Ovi pravilnici posebno tretiraju i utvrđuju ispite urođenih osobina i određuju discipline koje se ispituju i ocenjuju. Postoje:

- ~ Ispit urođenih osobina goniča,
- ~ Ispit urođenih osobina ptičara,
- ~ Ispit urođenih osobina retrivera,
- ~ Ispit urođenih osobina jamara,
- ~ Ispit urođenih osobina krvoslednika.

UTAKMICE PASA

Na utakmicama se ocenjuje rad i obučenost pasa po važećim pravilnicima. One mogu da budu nacionalnog i međunarodnog karaktera. Na nacionalnim utakmicama dodeljuje se kandidatura nacionalnog prvaka u radu – CACT (*la certificat d'aptitude au championnat de travail*) i rezerva R.CACT. Na međunarodnim se dodeljuje kandidatura internacionalnog prvaka u radu – CACIT (*certificat d'aptitude au championnat international de travail*) i rezerva R.CACIT. Pas može postati prvak u lepoti i prvak u radu, prvak u lepoti i u radu, kada na izložbama osvoji pravilnikom određen broj kandidatura. Discipline i programi takmičenja u radnoj kinologiji danas se sprovode po različitim nacionalnim i internacionalnim pravilnicima.

Utakmice u radu lovačkih pasa mogu biti utakmice pasa ptičara, utakmice goniča, utakmice retrivera, utakmice jamara i druge, i mogu biti npr. prolećne i jesenje, sa odstrelom i bez itd.

Agiliti takmičenja “AGILITY” – Ova takmičenja otvorena su za sve rase pasa. Cilj agiliteta je da psi savladaju različite prepreke i da procene i unaprede svoju inteligenciju i agilnost. Ova aktivnost zahteva dobar odnos i koordinaciju između psa i vodiča. Takmičenje se održava u tri kategorije: za male pse (manje od 35 cm), za srednje pse (za pse 35 - 43 cm) i za velike pse (iznad 43 cm). Postavlja se što je više prepreka moguće, a njihov broj i položaj određuju stepen težine i brzinu. Pas treba završiti svoj turnus u određenom vremenskom periodu i prema određenom utvrđenom redosledu. Prepreke koje je odobrila F.C.I. su: prepone, zida, klackalice, tuneli i slično.

Slika 132. Takmičenje u agilitiju

Slika 133. Takmičenje u poslušnosti

Takmičenja u poslušnosti pasa – Obukom u poslušnosti (OB) pas se kako da se ponaša u određenim situacijama. Važno je da postoji dobar kontakt između psa i vodiča kako bi se postigla spremnost psa da poštjuju komande vodiča čak i na značajnoj udaljenosti.

Takmičenja službenih pasa – Namenjena su psima iz 1., 2. i 3. FCI grupe. Na ovim takmičenjima psi se ocenjuju u sledećim disciplinama: 1) Praćenje traga (trag postavljen od nepoznate osobe, dug minimum 400 koraka, sa dve krivine od oko 90 stepeni, starosti minimum 30 minuta), 2. Poslušnost (poslušnost bez povodnika, sedeći stav, zaustavljanje, odložljivost i slično), 3. Zaštita (poziv pomoći, oblajavanje, odbrana od napada u pokretu, napad na psa u pokretu i slično).

Takmičenja u mondioringu – Mondioring je međunarodno priznata sportska aktivnost sa psima nastao osamdesetih godina 20.veka, koji su osmisili predstavnici svih zemalja u kojima se održavaju takmičenja službenih pasa. Svrha Mondioringa je da prikaže sklonosti psa, kvalitet obuke i treninga, kontrolu vodiča, i genetskog nasledja psa. Mondioring takmičenje čini niz vežbi koje treba da odrade pas i vodič zajedno, a u kategorijama: 1. poslušnosti, 2. skakanja 3. odbrane. Discipline poslušnosti podrazumevaju da pas mora biti u kontroli vodiča bez obzira na ometanja iz okoline, i čine ih vežbe poput hoda bez povodnika, ponašanje u odsustvu vodiča, odložljivost, odbijanje hrane od nepoznatih, aportiranje i slično. Discipline skakanja testiraju snagu, sposobnost i volju psa. A faza

odbrane na takmičenju ima cilj da pas pokaže jaku kontrolu i čine je vežbe napada i odbrane.

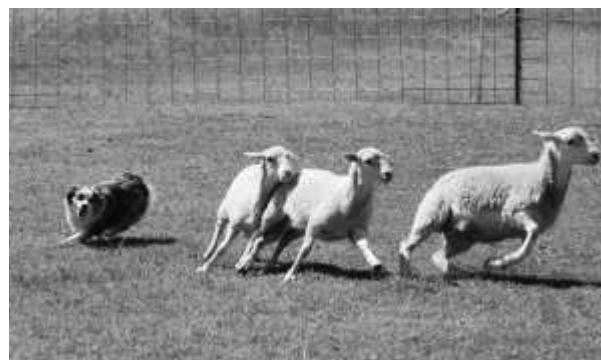

Slika 134. Takmičenje u službenih pasa

Slika 135. Takmičenje u mondioringu

Takmičenja za ovčarske i pastirske pse – Ovo su takmičenja na kojima psi treba da pokažu svoje sposobnosti da u promenjivim uslovima upravljaju ovcama na takav način da ovce pretrpe minimum stresa. Psi se stavljuju u situacije koje se mogu dešavati i u svakodnevnom životu.

Slika 136. Takmičenje u ovčarskih pasa

IZBOR LOVAČKOG PSA

Lovački pas je najsigurniji partner za lov koga lovac može imati. Biranje lovačkog psa podleže velikom subjektivizmu. Sam termin „lovački pas“ odnosi se na psa koji se razvije tako da pomaže lovcu prilikom lova. Pre nego što se odlučimo za izbor i nabavku psa moramo biti svesni činjenice da ne nabavljamo neki predmet, već živo biće koji će ceo svoj život, a to je i deo našeg života biti pomagač u lovnu. Biranje lovačkog psa je težak zadatak za svakog lovca.

Da bi izvršili pravilan odabir potrebno je upoznati se sa nekim od osnovnih karakteristika rasa lovačkih pasa. Mora se poći i od toga kakve sklonosti i potrebe imamo u lovnu, kakvi su nam uslovi smeštaja, koji pol želimo, kakve su nam mogućnosti obuke, kakav nam se pas po eksterijeru sviđa, kakve radne osobine treba da ima, kakve su nam materijalne mogućnosti, itd.

Svi lovci ne love istu vrstu divljači tako da nastoje da prilikom izbora psa, odaberu onu rasu koja se najbolje može prilagoditi uslovima i koristiti u lovnu toj sredini. Uslovi za držanje psa utiču i na njegov izbor. Ako psa držimo u kući poželjno je da izaberemo psa kratke dlake, kao i psa manjeg rasta. Na primer, za epanjel bretona se kaže da u odnosu na svoju veličinu je pas koji najviše pruža. Takođe bitno je i kakvog je temperamenta i naravi pas koga nabavljamo.

Kod biranja psa u odnosu na pol bitno je da li želimo odgajati pse ili imati samo pomoćnika u lovnu. Mužjaci su snažniji i fizički otporniji, može podneti veće napore i može se sa njim loviti tokom cele godine, što nije slučaj sa skotnom kujom. Kuje se dva puta godišnje nalaze u polnom žaru tako da lov sa njima tada skoro nije moguć. Na izbor psa bitno utiču i lične sklonosti lovca.

Takođe bitno je u kom uzrastu uzimamo psa, da li je to štene, mlad pas ili odrastao pas. Pod štenetom podrazumevamo mladog psa do potpunog rasta mlečnog zubala a to je otprilike do 5-6 meseca uzrasta. Obično se štene nabavlja u uzrastu od 3 do 4 meseca. U ovom slučaju se štene lakše vezuje za novog vlasnika, možemo ga obučiti prema našoj proceni i potrebama.

Kod izbora šteneta moramo voditi računa o odgajivaču od koga nabavljamo štene - psa, uslovima u kojima je odgajano, kao i od kakvih roditelja potiče. Pri izboru šteneta uvek je poželjno da potiče od radnih roditelja, takođe ako je izabrano leglo od dobrih roditelja koji su svoj kvalitet dokazali na utakmicama i izložbama, veća je verovatnoća da će se dobiti dobar lovački pas.

Prilikom izbora šteneta iz legla treba voditi računa da štene za svoj uzrast bude pravilno razvijeno, zdravo i živahno. Ako ste se odlučili za kupovini šteneta iz određene odgajivačnice i od određenih krvnih linija treba obratiti pažnju na sledeće:

1. Posmatrajte štenad sa strane i birajte one koji su živahni, veseli i radoznali. To je obično znak dobrog zdravstvenog stanja. Izbegavajte da uzmete nezainteresovane i lenje štence;
2. Pregledajte telesnu razvijenost, dlaku koja treba da bude glatka i sjajna, zubalo i vilica treba da budu pravilno razvijeni, vilica ne sme biti preduga ili prekratka, da li su svi štenci podjednako razvijeni u leglu, da li su čisti i negovani;
3. Posmatrajte ponašanje šteneta u spoljnoj sredini, i
4. Izbegavajte uslovne pogodbe sa prodavcem-odgajivačem, zatražite potvrdu o vakcinaciji i dehelmintizaciji, zatražite u pisanoj formi rok za jemstvene mane (displaziju).

I pored svega nabavkom šteneta ne možemo da budemo potpuno sigurni da će odrasti u kvalitetnog i dobrog psa.

Za poluodraslog mladog psa podrazumevamo psa uzrasta od 6 meseci do godinu dana, odnosno do kompletiranja stalnog zubala. U tom uzrastu psa vidljivi su eventualni nedostaci u razvoju šteneta. Tada možemo videti da li pas ima tipične osobine rase, da li je zubalo pravilno razvijeno. Pas u ovom uzrastu može se lako obučiti, mada sa sobom može doneti i loše navike koje je stekao kod predhodnog vlasnika.

Nabavka odraslog psa je najbolje rešenje za određeni broj lovaca koji nemaju uslove za obuku. Prilikom nabavke odraslog psa lovac pred sobom ima formiranu jedinku, i može lakše oceniti da li mu pas odgovara ili ne. Tada se vidi tipičnost psa, razvijenost zubala, razvijenost psa, boju, polne organe, odlakanost, a na terenu se mogu ispitati i radne osobine jedinke.

Jedini problem nabavke psa u tom uzrastu može da bude navikavanje na novog vlasnika.

UZGOJ PASA

Uzgoj pasa je veoma zahtevan i složen posao i od uzgajivača iziskuje mnogo truda, napora, ali i znanja da bi se došlo do kvalitetnog psa. U uzgoju psa mora se ulagati mnogo rada i strpljenja pri samoj nezi i uzgoju kako bi pas u obuci ušao „opušteno“ i savladao sve postavljene zadatke koji stoje pred njim. Zbog ovoga je veoma značajno da od samog početka sa štencima postupamo na „pravi“ način, a sve ovo je dobra osnova da na kraju pri obuci savlada sve ono što će mu biti neophodno da mu se podstaknu urođene osobine koje nosi od svojih predaka.

REPRODUKCIJA

Priplodna zrelost i polni žar - polna zrelost kod kuja nastaje veoma rano, pre navršene godine dana. Ova zrelost vezana je za rasnu pripadnost, završetak rasta, držanje, ishranu, zdravstveno stanje i sl. Nikako ne treba rano, ili još gore, prerano pripuštati kuje u parenju, jer sve to može imati negativnih posledica na psa. Prerana skotnost kuja, pre nego da dostignu potpuni telesni razvoj, može dovesti do zaustavljanja rasta i razvoja i do deformacije kostura, jer okoštavanje još nije u potpunosti završeno. U takvim slučajevima kod kuja najčešće dolazi do sedlastih leđa i loših stavova nogu. Pored ovoga, nedorasle, nezrele, telesno nerazvijene kuje donose na svet kržljavu i slabu štenad. Takođe i prerano parenje mužjaka takođe se ne preporučuje, jer ono negativno utiče na psihičko i fizičko sazrevanje mužjaka, ali i na plodnost u starijim godinama.

Prema kinološkim propisima kujama se dozvoljava parenje kada navrše 14 meseci starosti, a mužjacima kada navrše 18 meseci. Ako su psi stariji od navedene starosti, onda se dobijaju veoma kvalitetni štenci. Preporučljiva plodnost kod ženke i mužjaka je do 8 godina.

Polni žar - gonjenje - teranje javlja se kod kuja dva puta godišnje i to najčešće u proleće (februar - april), i u jesen (septembar - novembar). Prvi znaci su: promena u ponašanju, kuja postaje nemirna, uzbudjena i neposlušna. Nakon pojave polnog žara, polni organi

oteknu, što se manifestuje na „usnama” stidnice, koje se povećavaju, nabubre i gube svoju prirodnu naboranost. U početku iz stidnice u kapima ističe krvavi iscedak boje laka i ne zgrušava se. Ovaj period traje 7 - 9 dana. U ovom periodu keruša ne pusta pored sebe psa - mužjaka, već zbog svega, i nervoze zbog situacije u kojoj se nalazi grize mužjaka. Posle nekoliko dana, iscedak postaje bledo crvene boje, da bi postepeno prešao u bezbojan i na kraju se gubi - nestaje. Pravi polni nagon pojavljuje se u periodu od 9 do 13 dana od pojave iscedka, odnosno pojave nagona za parenje, o čemu treba da vode računa uzgajivači pasa. U ovom periodu kuja teži da pobegne bilo iz boksa ili iz dvorišta, i ukoliko u ovome uspe u stanju je da luta nekoliko dana, odnosno sve dotle dok se ne izvrši parenje.

Pripuštanje - prilikom pripuštanja kuja mora biti u određenoj fazi polnog žara od 9. do 13. dana od početka krvarenja. To je period sazrevanja jajnih ćelija i sposobnosti za oplodnju. Radi toga je od velikog značaja da odgajivač zapazi prvi dan krvarenja i na vreme pripusti kuju. Ako prvi dan krvarenja ne bude primećen, parenje može zakasniti. Prilikom parenja dešava se da kuja odbije mužjaka. To je samo dokaz da keruša u tom periodu još nije „zrela” za parenje, odnosno da nije u fazi polnog žara i da se parenje treba još neki dan pričekati. Kada prođe 13 dana od početka krvarenja, nezavisno od toga da li je kuja parena ili ne, otok polnih organa postepeno se splašnjava i nestaje, kuja se smiruje i stabilizuje i postaje mirna, a želja za parenjem nestaje.

Preporučuje se da se kuja pari ujutru pre hranjenja, a ako ovo nije moguće, onda se preporučuje da se pari 3 - 4 sata nakon hranjenja.

Kuja se prilikom parenja privodi psu, a nikako obratno. Mužjak se u svom ambijentu oseća „sigurnim” i „samouverenim” što sve omogućava sigurnost parenja. I mužjak i ženka moraju biti pripremljeni za parenje. Mužjaku se daje sirovo meso dva dana pre parenja, i jedno jaje. Ponavljanje parenja u nekoliko časova nema svrhe. Ako postoji sumnja da parenje nije uspelo, parenje je najbolje ponoviti, ali tek posle 24 sata. Nikako se ne preporučuje često parenje i po nekoliko puta u toku dana, što u krajnjem može da se manifestuje u neoplodenosti keruše.

Nakon parenja mužjaka sa jednom ženkonom, potrebno je da se mužjak „odmori” i ima pauzu - odmor od 2 - 3 dana, pa tek tada ga je moguće pripustiti na drugu kuju. Kod mužjaka koji su stari 6 godina, ta pauza treba da bude 7 i više dana.

Za vreme parenja dolazi do „vezivanja” - „spajanja” - „uklještavanja” mužjaka i ženke tako da mužjak i ženka ostaju vezani, zbog činjenice što u penisu imaju „kost” (os penis). Ovo vezivanje nema nikakvog uticaja na oplodnju. Ima slučajeva da se kuja ošteni a da pri parenju nije dolazilo do vezivanja sa mužjakom, i ova pojava se dešava više kod starijih pasa.

S obzirom da polni žar kod kuja traje 19 do 20 dana, ili oko tri (3) nedelje, potrebno je da se kuje nakon parenja izoluju od drugih pasa za ceo period dok traje bremenitost. Ako se ovako ne postupi dešava se da kuja bude oplođena od drugog mužjaka druge rase, pa u ovom slučaju leglo ne bi moglo biti priznato, jer se u ovom slučaju ne može tvrditi da se radi o čistoj rasi.

Bremenitost - kod pasa traje od 59 do 64 dana. Po pravilu kod kuja koje spadaju u krupnije rase bremenitost traje duže, a kod sitnijih rasa kraće vreme. Prosečno bremenitost traje 61 dan. Obično kuja koja je prvi put nosila 61 dan, celo vreme života nosi po 61 dan. Ovo je važno jer na osnovu toga možemo tačno da utvrdimo kog dana će se kuja ošteniti. Da li je

kuja bremenita može se otkriti na osnovu znakova koji su karakteristični baš za ovaj period. Znakovi se javljaju krajem prvog i početkom drugog meseca bremenitosti. Kuja je mnogo mirnija, izbegava stresne situacije i preterana uzbudjenja, više spava i apetit joj se povećava. Posle mesec dana dolazi do povećanja obima trbuha, što se kasnije sve više izražava opuštanjem stomaka kako bremenitost poodmakne. U sedećem stavu trbuh joj je valjkasto opušten. Na 10 dana pred štenjenje nastaje otok mlečnih žlezda, sise počinju da se pune mlekom i na pritisak izlazi mljezivo ili kolostrum.

Kod pojedinih kuja se dešava i tzv. lažna bremenitost. Ova pojava nije samo karakteristična za kuje, već se javlja i kod ženki drugih domaćih životinja. Najčešće se pojavljuje posle neuspelog parenja. Simptomi lažne bremenitosti su isti kao i kod prave bremenitosti, s tim da ne postoje plodovi. Da ne bi došlo do komplikacija i veterinarske intervencije, u ovakvoj situaciji ako se druga keruša oštenila, treba pod kujom sa lažnom bremenitošcu, kojoj je nadošlo mleko, podmetnuti 1 do 2 šteneta.

U prvom mesecu bremenitosti kuja se može koristiti pri lovu divljači u lovištu za one radnje za koje je sposobljena. Nakon mesec dana bremenitosti treba je poštovati većih napora, a nakon mesec ipo dana kuja zna i sama da se čuva.

Bremenitu kuju treba svakodnevno izvoditi u štenju sve do pred samo štenjenje. Što više štenje i kretanja ima velikog uticaja na pravilan razvoj plodova i olakšava porođaj. Od velikog značaja je da se keruša drži na takvom mestu gde ima dovoljno sunca zbog količine sunčevih zraka koji imaju uticaja na pravilan razvoj i rast plodova, pogotovo u formiraju koštanog tkiva. U zimskom periodu nema mnogo sunčanih dana, pa ako su kuje bremenite potrebno im je u hrani dodavati vitamin AD₃E.

Štenjenje - nekoliko dana pred štenjenje odgajivač treba da pripremi prostor za štenjenje na koji kuja treba prethodno da se privikne. Ovo je potrebno da bi kuja mogla normalno i mirno da se ošteni. Mesto mora biti svetlo, zračno, suvo i mirno. Svako uznemiravanje negativno utiče na kuju. Najpogodnije je da se kuja ošteni u kućici, koja mora biti dovoljno prostrana da omogući nesmetan porođaj. Krov kućice treba da je pokretan, da se može podići. Okakav krov omogućava lakši pregled legla, a isto tako čišćenje i dezinfekciju kućice. Kućicu treba podići na 4 niske nožice, kako bi bila odignuta od zemlje. U zimsko vreme na ulaz kućice treba staviti zavesu od guste tkanine kako bi se sprečio direktni prodror hladnog vazduha i padavina (kiša, sneg).

Vreme štenjenja potrebno je što tačnije odrediti da bi se blagovremeno sproveo poseban režim ishrane i nege kuje.

Odgajivači mogu nekad i da ne zapaze znake koji ukazuju na skoro štenjenje (promene na stidnici i mlečnoj žlezdi). Zbog toga je osim posmatranja i uočavanja spoljnih znakova, potrebno kontrolisati telesnu toplotu kuja. U poslednjoj nedelji pred štenjenje temperatura tela naglo padne ispod 37,5°C, da bi se uoči štenjenja vratila na normalu 38,6 - 39°C.

Za vreme štenjenja kuju ne treba uznemiravati već samo proveravati da li se štenjenje normalno odvija. Ono skoro redovno prolazi bez pomoći čoveka. Međutim, ako nastanu komplikacije treba odmah pozvati veterinara.

Period štenjenja deli se u dva dela:

- U pripremnom periodu dolazi do promena u ponašanju kuje. Ona je uznemirena, često menja položaj i nemirno hoda. Uzrok tog nemira su porođajni trudovi, grč materice, otvaranje grlića i promena položaja štenadi u porođajnom kanalu,

- U periodu izlaska štenadi kuja leži na boku, porođajni bolovi su učestali. Štenad izlazi jedno za drugim u razmaku od 15 minuta do 2 časa, a u izuzetnim slučajevima i duže. Ako je pauza dugačka, a porođajni trudovi učestali, onda je sigurno da postoje neke smetnje.

Svakom štenetu kuja pregrize pupčanu vrpcu, liže ga i gura da sisa. Majčino lizanje utiče da štene izbací prvi izmet (mekonijum). Štenetu nije neophodna hrana u prvih 24 časa života, ali mu je potrebna toploća. Ima štenadi koja ne diše odmah. Njima je potrebna pomoć. Često je od koristi ako se štene poprska hladnom vodom. Ako to ne pomogne, onda je dobro ravnomerne prstima gnječiti grudni koš, pri čemu štenetu treba prethodno izvući jezik ustranu. Ovakav je postupak gotovo uvek efikasan. Ako ni to ne pomogne, onda se mora pristupiti veštačkom disanju na isti način kao kod davljenika. Jezik se povuče u stranu, štene leži na leđima, a prednjim nožicama pravimo lagane pokrete (oko 50 pokreta u minutu). Znaci života pojave se često tek posle pola sata umerenog veštačkog disanja.

Za vreme štenjenja ispod kuje ne treba postavljati nikakvu prostirku. Tek pošto se ošteni i kad se štenad potpuno osuši može se staviti suva prostirka od sena ili slame. Leti količina prostirke treba da je mala, a zimi obilna.

Za vreme štenjenja kuji ne treba davati nikakvu hranu, već samo vodu za piće.

Kuja se posle štenjenja „čisti“ tj. kroz stidnicu se izlučuje tamno mrka tečnost, ponekad i sa ostacima posteljice, koji su od štenjenja ostali u vagini. Ovo lohjalno čišćenje traje obično tri nedelje.

Katkad se nakon štenjelja kod kuja može javiti proliv koji ne treba lečiti ukoliko nije dugotrajan, pošto je posledica žderanja posteljice.

Uzgoj štenadi - kuja može ošteniti veći broj štenadi. U leglu ih može biti i više od 10. Radi pravilnog razvoja štenadi prvorotkinjama treba ostaviti 4, a ostalim kujama najviše 6 štenadi. Ostavljanje većeg broja štenadi nepovoljno se odražava na kuju i štenad.

Koju štenad treba eliminisati iz legla? Prvenstveno onu kod koje se primeti bilo kakva nenormalnost građe, zatim slabunjavu i kržljavu štenad. Tek posle ovog treba uzeti u obzir i boju i odbaciti štenad koja ne odgovara standardu.

Štenad se rađa slepa i gluva, bez zuba i teško se kreće (puzanje). Osnovna hrana u tom periodu je mleko majke. Dvanaestog do četrnaestog dana kod štenadi se otvaraju oči kao i slušni kanali. Oko 20 dana izbijaju zubi (mlečni), najpre očnjaci, zatkm sekutići i nešto kasnije kutnjaci. Prosečni dnevni prirast težine štenadi rasa pasa srednje veličine je u prvih 5 dana oko 50 g, od 6. do 11. dana oko 100 g i od 12. do 16. dana oko 130 - 140 g. Jednomesečno štene je teško oko 3,00 - 3,50 kg.

Mleko u kuja se ne stvara ravnomerne u odnosu na potrebe štenadi. U prvim danima po štenjenju luči se manje mleka, zatim se njegova količina povećava do otprilihe na 20 dana od štenjenja, a posle se postepeno smanjuje, i najzad oko 40 - 45 dana prestaje lučenje mleka. Smanjenje količine majčinog mleka ne sme se odraziti na napredovanje štenadi. Zato ih je potrebno pravovremeno prihranjivati. To je najbolje učiniti kada štenad navrši 20 dana. Da je štenad dovoljno hranjena vidi se iz njihovog ponašanja i razvoja. Sita štenad mirno spava, a gladna je nemirna, ciči i puže.

Prvih 10 dana kuja se gotovo ne odvaja od štenadi. Ona ih stalno nadgleda, doji, greje i čisti. U to vreme kuja traži potpuni mir pa je ne treba uznemiravati čestim posetama. Zbog ljubomore prema posetiocima, često se desi da podavi štenad ili ih zbog nervoze uguši.

Posle 10 dana kuja povremeno napušta svoju štenad te je ona u toku dana sve više sama. Od četvrte nedelje kuja je još samo noću kod štenadi, inače u toku dana dolazi nekoliko puta da bi ih podojila. Odbijanje štenadi mora se vršiti postepeno, ali ne pre nego što štenad navrši 35 - 40 dana s tim da se potpuno odbije od kuje sa 45 dana starosti.

Ima slučajeva da se u uzgoju mora koristiti kuja dojilja. Ovo se najčešće dešava kad se u leglu ostavi prevelik broj štenadi pa izvestan broj njih postane ustvari prekobrojan. Osim toga može se desiti da kuja ugine i štenad ostane bez majke. U ovakvim slučajevima koristi se kuja dojilja. Poželjno je da dojilja ima bar dva svoja šteneta. Prilikom podmetanja mora se voditi briga o tome da se kolostrum (prvo mleko posebnog kvaliteta.) luči oko 10 dana nakon štenjenja i da štenad ne treba da dođe naglo na puno mleko, jer to može dovesti do poremećaja u organima za varenje. Ovo se može izbeći na taj način ako se za dojilju uzme ona kuja koja se oštenila u približno isto vreme ili nešto ranije. Najzgodnije vreme za podmetanje štenadi je 2 do 3 dana posle štenjenja. Ono se vrši tako da se dojilja, kojoj se štenad podmeće, izvede u šetnju, a za to vreme se njenoj štenadi dodaju tuđa. Štenad mora ostati zajedno izvesno vreme (15 do 30 minuta) kako bi za to vreme podmetnuta štenad mogla primiti miris legla. Ovo je potrebno zbog toga jer kuja jedino po mirisu raspozna svoju štenad. Dojilja u većini slučajeva prima tuđu štenad. Ako počne da ih liže znači da ih je primila.

Za odgoj štenadi osim pravilne ishrane veliki značaj imaju i drugi činioci: sunce, vazduh, kretanje. Štenetu je potrebno što više kretanja na čistom vazduhu, najmanje 2 časa na dan, ukoliko se drži u stanu odnosno nekoj maloj prostoriji. Šetnjom i igrom štene obavlja različite pokrete, učvršćuje skelet, mišiće i ligamente i time se svestrano razvija.

Veštački uzgoj štenadi - predstavlja nužno zlo. Rezultati ovakvog uzgoja nisu uvek najpovoljniji i zato ih treba primenjivati samo u izuzetnim, opravdanim slučajevima. Uloženi trud će se isplatiti ukoliko se radi o štenadi vrlo kvalitetnih roditelja i ako je ta štenad neophodna za dalji uzgojni rad.

Veštački uzgoj štenadi se mora primeniti kada kod kuje postoje sledeće nenormalnosti:

- a) Nerazvijenost sisa kao posledica nedostatka hormona estrona i progesterona kod suviše male posteljice pri malom broju plodova;
- b) Teški poremećaji opšteg stanja životinje posle štenjenja uzrokovan infekcijom i praćeno visokom temperaturom, uz veoma ograničeno lučenje mleka;
- c) Neprihvatanje štenadi posle težeg porođaja suviše nervoznih i razmaženih prvorotkinja, kod kojih nije dovoljno izražen materinski instinkt;
- d) Porodajni grčevi (puerperalna eklampsija);
- e) Zapaljenje vimena (mastitis) sa znatno izmenjenim kvalitetom mleka.

Da bi veštački uzgoj bio uspešan štenadi treba obezbediti dobre smeštajne uslove i besprekornu ishranu.

Smeštaj - štenad treba držati u suvoj i toploj prostoriji u podesnoj korpi ili sanduku. Kao dodatni izvor toplotne najpogodniji je električni jastuk (obavljen plastičnom folijom, da se ne bi ovlažio) koji se postavlja u sanduk ili korpu, prekriven čebetom na koje se postavlja štenad. Ne preporučuje se zagrevanje štenadi lampama koje zrače, jer usled visoke temperature dolazi do isušivanja štenadi što se poznaće po gubitku elastičnosti kože, suvoći nosnog ogledala i lepljivosti jezika.

Ishrana. Kao zamena za kujino mleko može se upotrebiti kravlje mleko u prahu ili mešavina sledeće sadržine: 0,25 l svežeg, punomasnog kravljeg mleka, 3 supene kašike slatke pavlake, 1-3 kocke šećera, na vrh noža stočne krede, 1-2 kapi vitamina A+D₃. Pripremljena hrana za štenad sipa se u bočicu sa cuclom, kakva se inače koristi u prihranjivanju male dece. Mleko se ne kuva, već se u vodenom kupatilu (običan lonac sa topлом vodom) zagрева на 38 - 39°C. Hranjenje traje toliko dugo dok se pod prstima ne oseti da je stomak lako ispunjen.

Veštački uzgoj štenadi može se podeliti na tri vremenska perioda:

- **Rani period** - obuhvata prva tri dana posle štenjenja. Hrana se daje svaka 2-3 sata u malim količinama. Dnevni obrok iznosi 15-20% telesne težine šteneta,
- **Srednji period** - od 4. do 21. dana posle porođaja. Do 14. dana života štenad se hrani svaka 3 časa, s tim što postoji noćna pauza, od 14. dana hrana im se daje svakih 6 časova, dok se tokom noći ne hrane. Dnevni obrok hrane treba da iznosi od 4. do 7. dana 22-25%, a od 8. do 21. dana života 30% telesne težine šteneta. Između 9. i 12. dana pravilno hranjeno štene treba da udvostruči težinu koju je imalo prilikom porođaja. Kada štene progleda treba ga naviknuti da samo uzima hranu iz plitkog tanjirića,
- **Kasni period** - od 22. do 30. dana posle porođaja. U ovom periodu vrši se prelazak sa mlečne na kašastu hranu i to tako što se najpre jedan, a potom drugi i treći mlečni obrok zamenjuje retkim kuvanim zobenim pahuljicama, kukuruznim brašnom ili grizom. Dnevna količina hrane iznosi 20-25% telesne težine. Pri kraju četvrte nedelje pored pomenutih artikala štenetu se može dati 30-50 g mlevenog, posnog mesa (junećeg), kuvana mrkva, hleb udrobljen u mleko, i 2 puta nedeljno po jedno kuvano i izgnjećeno jaje. Dnevna količina pri kraju mesečnog perioda ne treba da pređe 40 % telesne težine šteneta.

Posude iz kojih se hrani štenad moraju se redovno prati posle svakog obroka i čuvati ih na pogodnom mestu. Veštački hranjena štenad češće oboljeva od probavnih smetnji nego ona koja normalno sisa.

Pre nego što se odlučimo da veštački prehranjujemo štenad treba razmotriti, postoji li možda mogućnost da ih podmetnemo pod kuju dojilju.

Vaspitanje štenadi - je organizovano delovanje na ponašanje šteneta. Vaspitanje šteneta je ozbiljna osnova za docniju obuku psa, ma koje specijalizacije ona bila. Ono se odvija različito, zavisno o kojoj se štenadi radi. Kod lovačke štenadi razvijaju se i izazivaju lovački instiki.

Za uspešno vaspitanje šteneta, koje je često teže od same obuke, potrebno je ogromno strpljenje, mnogo ljubavi za životinje, dosta staloženosti i samopouzdanja.

Vaspitanje je potrebno početi relativno rano, već sa otprilike 3 meseca starosti, jer se u to vreme kod šteneta pojavljuju oštro izražene orientacione reakcije i instinkt pažnje. Orientacione reakcije izazivaju kod štenadi najjednostavniji nadražaj. Štene njuši razne nepoznate predmete, često ih liže, uzima u usta itd. Složeni nadražaji: oštri mirisi, šumovi, nepoznata sredina izazivaju instinkt pažnje i ostale reakcije. Ponekad štene ispoljava odbrambenu reakciju u aktivnom obliku: bojeći se novog nadražaja ono se već u to vreme pokušava da zaštititi od njega, nakostreši se i laje.

U drugim slučajevima odbrambena reakcija se javlja istovremeno sa pojavom straha; štene se nakostreši, stiše se, spušta rep i krećući se unazad počinje lajati, pokazujući zube. Na kraju treći oblik pasivno odbrambene reakcije ispoljava se u tome što se bespomoćno i nesigurno štene plaši, beži, mokri i skriva na njemu poznatom, tihom mestu ili se privije uz noge odgajivača.

Pojava ove plašljivosti šteneta ne treba odmah da služi kao ocena za njegovo izdvajanje, već kao znak da s njim treba sistematski raditi na upoznavanju nove sredine i novih nadražaja. Ako se tako postupi štene će, kad se upozna s novom sredinom, otpočeti mirno da reaguje na nju i plašljivost će isčezenuti.

Nijedno vaspitanje ne ide bez razumne upotrebe sile, pa ni štenetovo. Ali ta sila mora biti minimalna; ustvari to je jači, oštriji ton govora, iznenadni pokreti i tome slično. U vaspitanju kao i u samoj obuci nema mesta grubosti; štetno bi uticao čak i jači trzaj povodnikom, a o nekom kažnjavanju „učenika“ nema ni govora.

Znači da postupak sa štenetom mora biti blag, da se kod njega stvori poverenje i privrženost prema odgajivaču. Određivanje bilo kakve jasne granice gde završava vaspitanje i počinje dresura nije bitno. Može se reći da se štene vaspitava od momenta odvajanja od majke.

Zdravstvena zaštita - pravilnim i sistematskim izvršavanjem mera zdravstvene zaštite obezbeđuje se dobro zdravstveno stanje štenadi.

Zdravstvena zaštita pasa obuhvata preventivne, protivzarazne i protivparazitarne mere.

Preventivne mere - ove mere obuhvataju sve ono što treba preduzeti da bi se izbegla različita oboljenja. Tako, na primer, ako se ne vodi dovoljno računa o pravilnoj ishrani dolazi do oboljenja probavnog aparata, ako se ne obezbedi dovoljno mineralnih materija i vitamina u hrani dolazi do rahitisa itd.

Protivzarazne mere - poznato je da štenad zaštićena od zaraznih bolesti u vreme dok sisa, jer mlekom prima zaštitne materije - antitela (ukoliko je majka aktivno imunizovana) protiv određenih zaraznih bolesti. Međutim, nakon odbijanja ova zaštitna moć postepno slabi, tako da najzad prestaje u trećoj nedelji posle odbijanja. Zbog toga je štenad potrebno imunizovati kako bi i dalje bila zaštićena od zaraznih bolesti. Štenad treba vakcinisati protiv štenećaka i besnila.

Protivparazitarne mere - vrlo su retki psi koji nisu invadirani crevnim parazitima. Kod pasa najčešće parazitiraju tenije, askaride i aniklostome. Da li pas poseduje odrasle parazite može svaki odgajivač ustanoviti pregledom izmeta prostim okom, dok će jaja parazita otkrivaju koprološkom pretragom tj. pregledom delića izmeta pod mikroskopom. Kad se ustanovi o kojoj se vrsti crevnih parazita radi daju se i odgovarajuća sredstva za njihovo odstranjivanje.

SMEŠTAJ I NEGA LOVAČKIH PASA

Nakon što doneсemo odluku o nabavci psa, moramo obezrediti mesto za njegov smeštaj. Međutim u praksi mnogi lovci smeštaju psa posvećuju malo pažnje što dovodi do raznih nedostataka, kržljavosti pa i različitih bolesti. Uslovi su različiti zavisno od mesta smeštaja. Psa možemo odgajati u stanu ili u dvorištu. Ako psa odgajamo u stanu biramo takvo mesto

koje često ne koristimo da bi obezbedili mir psu. U takvoj prostoriji obezbeđujemo mesto za hranu, odmor i boravak psa, najčešće se koristi korpa sa prostirkom.

Za veće rase poželjno je da ih odgajamo u dvorištu. Treba izabrati mirniji deo dvorišta na mestu koje nije izloženo vetru. Boks - volijera se pravi u zavisnosti od veličine psa i treba da bude dovoljno prostran kako bi se pas osećao komforno. Unutar boksa se postavlja kućica. Ona mora biti dovoljno velika i visoka tako da pas može sedeti, ležati ili stajati. Kućica može da bude izgrađena od raznih materijala, od drveta što je i najčešća, cigle, kamena ili betona što i nije preporučljivo. Najbolje je ako je kućica izgrađena od drveta tako da ima i predprostor i prostor za ležanje. Radi lakšeg čišćenja preporučuje se krov sa blagim nagibom i koji je pokretan. Od prostirke koja se može koristiti u kućici su čebad ili dušek, jutana vreća ili slama u krajnjem slučaju. Kućica se postavlja u deo boksa koji je najmanje izložen suncu.

Za negu dlake i održavanje higijene kod psa potrebno je imati odgovarajući pribor. Osnovna oprema za održavanje dlake su četka i češalj. Tip četke zavisi od rase i tipa dlake kod psa. Za pojedine rase potrebno je imati makaze i mašinicu za šišanje. Psi se obavezno četkaju nakon povratka iz lova, a kada ne idu u lov najmanje jedanput nedeljno, mada u zavisnosti od stanja dlake može i češće. Nakon povratka iz lova psa detaljno pregledati i isčetkati. Pri pregledu treba obratiti pažnju na eventualne povrede, na prisustvo krpelja i drugih primesa na dlaci (čičak). Treba proveriti u kakvom su stanju oči, usi. Jedanput nedeljno je poželjno vršiti kontrolu zuba kod psa. Pri tome treba voditi računa da nema naslage kamenca na Zubima i promena na desnima. Kupanje je ponekad neophodno kada se uprlja ili dobije neprijatan miris. Pas se kupa posebnim šamponima za pse. Pri kupanju treba voditi računa da nakon nanošenja šampona dobro isperete isti iz dlake jer ostaci mogu dovesti do iritacije kože.

Pri ishrani psa treba da se obrati pažnja da hrana bude raznovrsna i količinski izbalansirana. Štenad se hrane 3 do 4 puta dnevno manjim količinama hrane, dok odrasli psi se hrane 1 do najviše 2 puta dnevno. Pas u svakom trenutku treba da ima pristup dovoljno količini sveže vode. U današnje vreme na tržištu postoji veliki broj gotovih hrana koje su pripremljene u obliku konzervi, granula, suve hrane ili polusuve hrane. Hranu možete i sami pripremati, ali tada je potrebno voditi računa da obroci budu izbalansirani u kvalitativnom i kvantitativnom smislu. Takođe bitno je voditi računa i o zdravstvenom stanju psa. Naročito se treba pridržavati pravilno programa vakcinacije protiv infektivnih bolesti, kao i redovna vakcinacija protiv besnila.

ZNAČAJ PASA PTIČARA ZA RAZVOJ LOVNOG TURIZMA KOD NAS

Danas i pored usavršenosti lovnih sredstava pomoću tehnike, elektronike i drugih dostignuća nezamisliv je lov bez lovačkih pasa. Kod ptičara kao i kod ostalih lovačkih pasa jedno od bitnih svojstava je dobar njuh. Što je njuh bolji to su i radne sposobnosti psa veće. Dobar izbor lovačkog psa i njegova obučenost važni su uslovi za dobar lov.

Dovoljan podatak za potvrdu ove činjenice je da se u lovno razvijenim evropskim zemljama gubilo više od 30% odstreljene divljači koja nije pronađena zbog čega je Zakonom o lovstvu (*Sl. gl. RS, br._39/93, 44/93, 60/93*) , a od 2010. godine Zakonom o divljači i lovstvu (*Sl. gl. RS, br. 18/10*) propisano da se bez određenog broja obučenih

lovačkih pasa ne može loviti. Pored materijalno-ekonomskih vrednosti lovačkih pasa, za pravog lovca je veliki užitak i zadovoljstvo lov sa dobrim psom.

Marić lovni turizam definiše kao kretanje, boravak i potrošnju lovaca u prirodnim prostorima-lovištima u kojima osnovni faktor zadovoljavanja potreba predstavljaju divlje životinje i sam čin njihovog lovljenja (Marić, 2003, 100).

Pod lovnim turizmom uopšte podrazumeva se pružanje usluga zainteresovanim (domaćim i stranim) lovcima turistima, radi organizovane posete našim lovištima, zbog odstrela (krupne ili sitne divljači), ili samo posmatranje ili snimanje (fotosafari), divljači uz plaćanje određenih nadoknada koje su propisane u cenovniku svakog lovišta (Ristić, 2004).

Kod nas se pod lovnim turizmom u užem smislu podrazumeva omogućavanje lova stranim i domaćim lovcima turistima uz plaćanje odgovarajuće naknade koja je propisana u cenovniku svakog lovišta. Cenovnik donosi korisnik lovišta svake godine, krajem kalendarske godine za narednu godinu i sa tim cenovnikom ide se na specijalizovane sajmove lostva u zemlji i inostranstvu, radi propagiranja lovišta i lova, bilo na krupnu divljač (radi prodaje trofeja) ili na sitnu divljač (radi prodaje mesa). Na osnovu ovog cenovnika lovac turista kada se nalazi u lovištu svakodnevno plaća taksu za organizaciju lova, pratnju vodiča - prevodioca, troškove smeštaja u hotelu ili lovačkoj kući, upotrebu sopstvenog lovačkog psa ili lovačkog psa organizatora lova, odstrelnu taksu za raznu divljač po jedinki i trofej kod krupne divljači, prema vrednosti tog trofeja. U slučaju ranjavanja krupne divljači lovac turista plaća po cenovniku i promašaj, za promašeni hitac po procenjenoj vrednosti trofeja. Pored ovoga, po cenovniku plaća meso ako želi da ga nosi, prevoz u lovištu i sve drugo što želi u samoj organizaciji lova (Ristić, 2004).

Upravo u ovom segmentu lovnog turizma obuka lovačkih pasa ptičara nalazi svoje mesto i daje doprinos kvalitetu i obimu lovno-turističkog proizvoda.

Lovci turisti najviše dolaze u naša lovišta zbog lova na pernatu divljač. Ukoliko dolaze sa svojim psima, akteri turističke privrede mogu ostvariti ekonomsku dobit od smeštaja kako turista tako i njihovih pasa. Ukoliko lovci dolaze bez pasa, dobit se ostvaruje iznajmljivanjem pasa koje posede lovačko društvo ili agencija za lovni turizam ili privatnik. Zakonom nije utvrđena obaveza plaćanja usluga u lovnu, Upravni odbor Lovačkog saveza, odnosno korisnik lovišta, utvrdio je predlog cena za lovnu 2012/2013. godinu u kom cena korišćenja svog psa u lovištu iznosi pet (5) evra na dan dok iznajmljivanje lovačkog psa treba da košta 10 evra na dan. Ostale predložene cene nalaze se u prilogu (Tab. 1), dok se u tabeli 1. mogu videti samo cene koje se odnose na pse.

Iz podataka u tabeli može se zaključiti da lovačka udruženja mogu ostvariti značajne prihode od aktivnosti vezane za obuku pasa a da pri tom gotovo i nemaju većih troškova, posebno ako govorimo o davanju terena na korišćenje za obuku pasa.

Korišćenjem dobro obučenih pasa gubi se mnogo manji broj divljači i na taj način se vodi računa i o dobropitni divljači.

Od izuzetnog je značaja da lovačka društva prepoznaju svoj interes u obučavanju pasa i da ne staju na put ljudima koji se profesionalno time bave, već da ih podrže i da nađu zajednički jezik sa njima. Od saradnje ove dve strane zavisi koliko će ptičari biti dobro obučeni i upotrebljivi za lov što je bitno kako za lovece tako i za korisnike lovišta. Pri obuci pasa od strane profesionalaca ili lovaca korisnici lovišta ne gube divljač, jer se obuka vrši

bez odstrela. Ovaj vid aktivnosti se naziva i prodajom „mirisa divljači“. Često se dešavalo da lovci turisti traže ovakav vid «lova» kako bi usavršili svoje ptičare za lov na određenu vrstu divljači, što se i vidi iz teksta ponude jednog internet sajta (ovaj vid lovnog turizma je veoma unapređen od strane Lovačkog udruženja Niš koje tokom godine prodaje miris od poljskih jarebica u delu svog lovišta. Naime, oni poseduju izvanrednu brojnost poljskih jarebica na delu terena – lovišta od oko 15.000 ha, gde ima između 5.000 i 7.000 ovih ptica. Na ovom terenu pored prodaje mirisa, organizuju evropska i svetska takmičenja za pse ptičare, i na taj način ostvaruju značajna sredstva koja ponovo ulažu u lovište.

«Paralelno sa organizovanjem lova, godinama dočekujemo dresere pasa svakog proleća i jeseni. Skoro svi veliki dreseri Italije godinama su obučavali svoje pse na našim terenima. Onima za koje ta oblast nije nepoznata znaju za imena koo što su: Balugani, Lombardi, Baldoni, Graso, Zaniboni i drugi. Mnogo je amatera i ljubitelja pasa koji dolaze da pripreme pse za lov ili utakmicu.»

«Prve utakmice pasa ptičara za CACIT Italije održane su u Srbiji 1988. godine. Održane su na našim terenima i u našoj organizaciji. Od tada svake godine učestvujemo u organizaciji neke od CACIT utakmica za svaku zonu organizujemo stručne pratioce koji su odlični poznavaoči terena i velika pomoć dreserima. U prilogu pod rednom brojem 2. je prikazan tekst pomenute internet prezentacije u celosti.

Kako je već rečeno, pravo je zadovoljstvo lovcu raditi sa obučenim psom te se za njega često izdvajaju značajna sredstva što može predstavljati još jedan izvor prihoda za našu lovno-turističku privredu, i stimulans za dalje unapređivanje kvaliteta naših pasa.

Tabela 1. Cenovnik za lovnu sezonu 2012/2013.

USLUGE U OBUCI LOVAČKIH PASA		Evra
Organizacija obuke lovačkih pasa/po lovačkom psu koji se obučava/	dnevno	10,0
Naknada za korišćenje terena /za obuku 5 lovačkih pasa	dnevno	15,0
Stručni pratilac u obuci pasa	dnevno	20,0

Izvor: Lovacki savez Srbije

ISHRANA PASA

Psi su mesojedi. Loveći u divljini snabdevali su se u svim hranljivim materijama. Danas se psi ne hrane isključivo mesom, nego sve više biljnim hranivima. Njihova pljuvačka ne sadrži ptijalin (enzim za varenje skroba). Monogastrične su životinje sa kratkim enzimatskim traktom i veoma razvijenim enzimatskim sistemom. U digestivnom traktu ne sadrže razvijenu mikrofloru, te slabije podnose celulozna hraniva. Psima se preko hrane mora obezbediti dovoljna količina proteina, masti, šećera, vitamina B grupe i vitamin K. Prilikom varenja sastojci hrane se razlažu na prostija jedinjenja i kao takva se resorbuju. Šećeri se razlažu do monosaharida, proteini do aminokiselina, a masti do masnih kiselina. Psi vare skrob iz uobičajenih hraniva od 80-95%.

Što se nivoa masti u obroku tiče podnose ga i do 30%. Mineralne materije se mogu podeliti na makro i mikro elemente. U makro elemente spadaju kalcijum, fosfor, a u mikroelemente : gvožđe, bakar, kobalt, jod, cink, mangan itd.

U odnosu na potrebe u hranljivim materijama psi se dele na više kategorija: štenad, mladi psi u porastu, skotne kuje, dojne kuje, radne pse i odrasle pse koji neprispadaju priplodnim kategorijama niti obavljaju bilo kakav rad. U narednom periodu biće obrađena ishrana svake kategorije ponaosob sa nutritivnim preporukama i izborom hraniva u ishrani istih.

Kvantitativno psi imaju najveće potrebe u energiji, tj energetskim sastojcima hrane (ugljeni hidrati i masti). Potreba u njima se kreće oko 80% od ukupne hrane. Nivo veoma svarljivih karbohidrata i masti u pojedinim hranivima osiguravaju pravi sadržaj energije.

Vlakna doprinose održavanju psećih creva čistim i zdravim. Sadržaj vitamina i mineralnih soli doprinosi održavanju pseće telesne strukture, zdravlja i dobrog stanja i na taj način se povećava pseći imunitet. Kalcijum i fosfor su neophodni za integritet strukture psećih kostiju i njihovu funkcionalnost. Vitamin D₃ osigurava asimilaciju kalcijuma i fosfora. Vitamin A igra važnu ulogu u vizualnim sposobnostima i formaciji i očuvanju tkiva epitela. Vitamin C koji je neophodan za zdravo vezivno tkivo sa karakteristikama koje pomažu zarastanju rana i pomaže organizmu da se brani od infekcije a povećava i apsorpciju gvožđa. Vitamin E povećava prirodnu odbranu telesnog sistema protiv delovanja slobodnih radikala, koji su glavni razlog procesa starenja. Vitamin E vezuje za sebe slobodne radikale a enzim glutation peroksidaza koji u sebi sadrži selen razlaže tako nastali kompleks. Na osnovu toga se jasno vidi da je selen takođe važan sastojak u ishrani pasa. Vitamin H ima zaštitne efekte za dlaku i kožu pasa. Vitamin B kompleksa i PP vitamin su važni zato što doprinose korektnoj funkciji metabolizma proteina, ugljenih hidrata i masti te čuvaju kožu i dlaku psa zdravom. Takođe doprinose korektnom funkcionisanju nervnog sistema. Vitamin K ima homeostatski efekat, tj utiče na normalnu koagulaciju krvi (Nenad Matejević, 2012).

OBUKA PASA

Obuka lovačkih pasa je vrlo značajno i interesantno područje u lovnoj kinologiji i istovremeno vrlo složeno. Danas o tome postoji opsežna literatura, posebno u stranim zemljama, ne samo stručnog, već i naučnog karaktera jer psiha i nervni sistem psa usko su vezani sa obukom psa.

U ovom poglavlju ne može se govoriti o sveukupnoj obuci svih rasa nego će biti govora samo o opštim načelima, gledano sa stručnog i praktičnog stanovišta lovca – vodiča koji želi postići osnovnu obuku svog lovnog partnera. Uzrok vrlo malom broju obučenih pasa treba tražiti u ravnodušnosti lovaca i uopšte vlasnika pasa, da se pre nabavke pasa upoznaju i prihvate najosnovnija znanja o odgoju i obuci. Kod mladih lovaca to se dešava zbog toga

što im se na lovačkim ispitima i pre toga u pripremi (stažiranju) u lovačkim društvima dozvoljavalo da polažu ispite iako nisu prošli program iz lovne kinologije i stekli potrebna teoretska i praktična znanja. Zatim, na tim ispitima vrlo su blagi kriterijumi iz područja obuke psa. Običaj je da mali broj lovaca i lovačkih stažista nabavlja i čita knjige o obuci psa.

Kakve ćemo uspehe postići obukom zavisi od svakog pojedinog psa, a pre svega od znanja i veštine vodiča. Iznad svega važno je poverenje i ljubav između čoveka i psa, jer naklonost, odanost i poslušnost psa stvara sam vlasnik svojim odnosom prema njemu.

O tome ko može obučavati psa postoje različita mišljenja. Ima i takvih koja kažu da svako može obučavati psa. Takva mišljenja teško je prihvatići, jer za obuku pasa treba raspolagati određenim sposobnostima i sklonostima, a ne samo voljom i znanjem. Ko ima urođenog smisla za obuku i poseduje dobrog psa, neće mu biti teško postići uspeh, a ako nema prirodnog smisla, tome obučavanje psa zadaje velike teškoće i obično ne postigne uspeh u obuci. Više od iskustva i znanja predstavlja sposobnost za obuku psa. Tu se u prvom redu podrazumeva temperament vodiča. Može se reći da je to bitan faktor obuke. To je nešto što se ne može naučiti, to je nešto što je u nas ugrađeno genima, a tek donekle modelirano kroz životnu praksu od detinjstva. Dakle, pokušati menjati karakter vodiča gotovo je bezuspešno.

Da bi neko uspešno obučio svog lovnog psa, potrebno je da ima detaljan program rada i da vidi sve stupnjeve obuke pre nego započne rad. U svojoj viziji, u svojim mislima, treba da prikaže film po kojem treba da radi. Vodič treba da od mladog šteneta napravi dobro obučenog psa, a to je upravo tako i toliko vredno, kao da je sam stvorio nešto novo. Vodič formira i oblikuje pseći karakter. On raspaljuje pseći instinkt i upućuje ga u željenom pravcu.

Potrebno je pročitati bar nekoliko knjiga o obuci pasa i to svakako pre nego se nabavi pas. Ali to nije dovoljno.

Obuka psa kao i npr. konja zahteva određeni „osećaj“ sklonost za obuku ili čak talenat za to. Neki ljudi ga imaju, a neki ne. To znači da vodič mora da razume psa, njegovu motivaciju, njegove želje i hirove. Vodič mora sve to znati pre da bi naveo psa da radi za njega.

Štene je materijal koji treba oblikovati. Kao i u svim sportovima, trener mora znati kako da se nosi sa različitim ličnostima a to isto vredi i za obuku pasa. Svako štene je drugačije jer ono što kod jednoga „dobro pali“ kod drugog možda neće.

U obuci pasa nema velikih tajni. Glavne dve osobine kod vodiča moraju biti upornost i doslednost. Stvarna razlika između dobrog i lošeg vodiča nije samo veće iskustvo ili znanje, već i njegovo držanje. Dobar vodič ne priznaje poraz. On će ustrajati sve dok pas ne primi poruku. Takođe mora biti dosledan. Pas se obučava prema rasporedu jer ako pas ne posluša zapoved jedan dan, dobar vodič to neće ignorisati.

Pri obuci ljubazne reči imaju veliku ulogu. Nikada ne zaboravite nagraditi psa za poslušnost. Kada govorite psu nešto novo, govorite mu ljubazno, mirnim glasom, da ga uverite da zadatak obavlja dobro. Međutim svim psima ljubazne reči nisu dovoljne. Ako je potrebno, prekinite sa obukom i napravite šetnju. Kada pas greši, potrebno je da se kazni, ali to treba učiniti odmah da on razume zbog čega je kažnjen.

Vodič treba da zna da psi uče na iskustvu. To znači da je potrebno stalno ponavljanje, ali ono mora biti razumljivo, nećete psa gnjaviti da stalno ponavlja ono što već radi dobro.

Dobar vodič neće se bojati da unese nešto novo, ako standardna procedura nije uspela. Nikada ne smete lagati psa. Ako pošaljete psa da donese divljač, divljač mora biti тамо. Ako je pas ne nađe treba vodič da ode da je donese i pokaže psu.

Iznad svega vodič treba da izgradi veliko razumevanje između njega i psa. Dobar odnos je ključ za učenje pasa, kao i kod ljudi. Poznavanje cele ove materije dolazi nakon teoretskog obrazovanja, uz iskustvo i praksu.

Može se zaključiti da su osnovne kvalitetne osobine vodiča: upornost, doslednost, mirnoća, dobrodušnost i čelična volja. Suprotno tome: razdražljiv, popustljiv i nedosledan čovek nije prikladan i neće imati uspeha kao vodič pasa.

Ponašanje psa nastaje na osnovu refleksa, koji se dele na bezuslovne i uslovne reflekse.

Bezuslovni refleksi su urođeni i prenose se na potomstvo. Oni nastaju kod psa bez učešća njegove volje pod uticajem delovanja nervnog sistema. Na primer: štene koje se tek oštenilo još ne može jesti, a isto tako ne vidi promene oko sebe, pa i pored toga otvara usta pri donošenju hrane ili dohvati dojku kuje. Ove su reakcije urođene, a izazivaju ih bezuslovni urođeni nadražaji.

Uslovni refleksi su stečeni, njih pas stiče tokom života, iskustvom ili obukom. Delovanje ovih refleksa dolazi kao rezultat sukoba sa spoljnom sredinom. Na primer, štene od dva meseca ići će za čovekom koji ga hrani, doći će na poziv i raditi druge pokrete.

Uslovni refleksi dele se na prirodne i veštačke. Prirodni uslovni refleksi javljaju se kao rezultat bezuslovnog nadražaja. Na primer, miris hrane izaziva dolazak psa. Veštački uslovni refleksi stvaraju se na osnovu određenog nadražaja, koji su propraćeni delovanjem bezuslovnog nadražaja. Na primer, komande pri obuci pasa. Načelno možemo reći: sve radnje koje se kod psa postižu obukom izazvane su uslovnim refleksima.

Prilikom obučavanja psa moramo razlikovati sledeće: pojavu ponašanju psa i uticaj čoveka i okoline u kojoj se rad vrši. Uticaj čoveka, odnosno vodiča kod obuke izaziva nadražaje određene vrste. Pomoću ovih nadražaja dolazi se najlakše do cilja, pošto su nadražaji karakteristični za određeni metod obuke.

Nadražaji koji se koriste pri obuci psa podeljeni su u četiri osnovne grupe: mehanički nadražaji, nadražaji ishrane, zvučne komande i pokreti delovima tela (gestovi). Na osnovu ovih nadražaja imamo i četiri metoda obuke: mehanički, hranom podstičući, kontrastni i metod podražavanja ili imitiranja.

- ~ **Mehanički metod** predstavlja primenu mehaničkog delovanja. Tu ubrajamo milovanje, pritisak ruke, trzaj povodnika, okovratnik sa bodljama, koji je na osnovu Zakona o dobrobiti životinja zabranjen (*Službeni glasnik 41/09. od 2.6.2009*), udarac šibom ili bičem i slično. Ova grupa nadražaja spada u bezuslovne nadražaje.
- ~ **Hranom podstičući metod** predstavlja način pokazivanjem i davanjem hrane pri radu. Tu koristimo ishranu koja provokira refleks hranjenja i hranom se podstiče delovanje psa. I ova grupa nadražaja spada u bezuslovne nadražaje.

- ~ **Kontrastni metod** predstavlja kombinaciju prethodna dva metoda uz primenu ljubaznih reči (laskanje).
- ~ **Metod podražavanja ili imitiranja** je metod po kojem puštamo psa da gleda rad drugoga dobro obučenog psa koji je usavršio radnje za koje mi želimo da obučimo našeg psa.

Uz ova četiri navedena metoda spominje se i **električni metod** obuke, koji se uspešno koristio za odbijanje psa da prima hranu od nepoznatih osoba, i za svladavanje psa kad tera divljač (tada se raditilo vrlo oprezno), što je Zakonom o dobropiti životinja zabranjeno (*Službeni glasnik 41/09 od 2.6.2009*).

Svaka od navedenih metoda ima svoje poreklo i primenjuju se najviše u tom području (Rusi, Nemci, Amerikanci i dr.). Isto tako, svaka od njih ima svoje prednosti, kao i svoje nedostatke. Koji će se metod u određenoj situaciji primeniti, zavisi u prvom redu od psa na kome će se primeniti, odnosno od tipa njegovog nervnog sistema.

Od svih navedenih, najbolje rezultate je dao **kontrastni metod**.

Veliki broj lovaca još uvek preferira zastarele metode obuke na silu (par – force) nasuprot savremenoj (ne samo naučno priznatoj već i praktično cenjenoj) i dokazanoj pravilnoj metodi obuke na temelju razumevanja. Par – force (silom) obuka starog je stila, koja se danas ne upotrebljava jer je u primeni Zakon o dobropiti životinja gde se izričito zabranjuje upotreba sile nad psom. U obuci sporazumevanjem vodič je najbolji drug i prijatelj psa, on je njegov „vođa“ koji prednjači. Treba uvek da se prisjetimo da je pas vučjeg porekla, životinja koja živi u društvu sa urođenom sklonosću za podvrgavanje jačeg u svojoj vrsti. Na toj činjenici počiva osnova držanja i obučavanja psa. Vodič – lovac preuzima ulogu vođe tj. on podvrgava psa svojoj volji, ali tako da pas ni u kom slučaju ne postane uplašeno stvorene. Naime, ne sme se od psa stvoriti rob.

Bliskost između čoveka i psa osnovno je uslov za pravilnu obuku psa. To moramo uvek imati na pameti. Pas odustaje od nečega što je pre radio i što bi i dalje rado radio ako je našom obukom stekao neugodno iskustvo. Kada pas na naš zahtev nešto uradi, onda to on čini samo zato što je iskusio da mu potčinjenost našoj volji donosi (nagradu ili pohvalu) i otalanja neugodnost. U prirodi se može zapaziti kako životinje preduzimaju određene akcije da bi izbegle neugodne situacije ili da bi postigle nešto za čim žude. Na primer, lisica koja je upala u klopku, sebi je odgrizla čak i nogu da bi se spasla veće nevolje.

U obuci pasa naročito je važno, ako se dođe do spoznaje da se iskušanom i priznatom metodom ne postižu željeni uspesi, da se što pre pređe na drugu, novu ili izmenjenu metodu obuke. U obuci se ne moramo držati čvrsto iste metode, pa makar da se ona u mnogo slučajeva pokazala dobrom. Moramo se prilagoditi naravi i mogućnostima razumevanja našeg psa. Samo neznalica ili krotitelj pokušava nerazumno nametnuti „svoju metodu“ svom „pitomcu“. Obuka psa je jednostavna, ali ako imamo pravilan pristup psu.

Na osnovu redosleda zadataka postoje tri faze obuke:

- I da dobijemo željeni učinak,
- II da dobiveni učinak usavršimo kako odgovara našoj želji i zamisli,
- III da se postignuto učvrsti.

U prvoj fazi treba pronaći nadražaje koji u prvom redu odgovaraju psu i na koje će izvršiti potrebnu radnju. Na primer, u traganju koristimo trag vlasnika (vodiča) ili refleks za ishranu ili slično. Kada dobijemo željeni učinak, onda ga ponavljamo dok on ne postane celovit i ispravan. Da bi dobijene rezultate iz druge faze učvrstili moramo radnju ponavljati u sve težim i komplikovanijim uslovima, sve dok ne vidimo da pas radnju izvodi uvek prema našem zahtevu. Posle toga dolazi stalno ponavljanje kako bismo postignute rezultate pretvorili u naviku.

Sa stanovišta uzrasta psa imamo takođe tri faze obuke:

- I predstavlja predobuku šteneta kao uslov za uspešnu obuku psa,
- II obučavanje psa kod kuće (tako zvana „sobna obuka“),
- III obuka u lovištu.

O tome u kojoj dobi je najbolje početi sa obučavanjem psa postoje različita mišljenja. U tom pogledu nema određenog pravila. Sve zavisi od individualnih osobina psa, ali i o pristupu samog vodiča. Ranije se smatralo da ne treba predobuku početi pre nego štene napuni osam ili devet meseci. Sada je prihvaćeno mišljenje da je štene najmanje dobi spremno da prima znanje. Zato se ne treba plašiti da će se s predobukom preuraniti. Ipak, predobuku treba početi s dva do tri meseca starosti šteneta, ali tako da se sve izvodi u igri: najpre kolektivno (s više štenadi), a tek posle pojedinačno. U tom periodu upoznaje se pas, stvara se odredena disciplina i poslušnost, uče se psi da se odazivaju na ime, stvara se navika „stoj“ i „sedi“. Mogu se tražiti i određene radnje u skokovima, u trčanju, u hodu i slično. Štene se privikava na individualni smeštaj, poziva „k nozi“ uči aportiranju u igri i slično. Sve što radi u toj fazi (do osam ili čak deset meseci) ne sme biti nikako zamorno, jer to može imati loše posledice. Svaku radnju koju obavljamo sa štenetom treba raditi samo dotle dok ono ima volju za to. Kada štene pokaže da nema interes za rad, treba rad odmah prekinuti. Dnevno je dovoljno da se radi pola sata, ali mnogo više vremena i pažnje treba odvojiti za igru s njim. Sve što radimo u toj prvoj fazi treba usmeriti na to da se pridobije poverenje psa. Ako nas pas zavoli, biće mnogo lakša dalja obuka.

Dalja obuka lovačkog psa može početi nakon osam do deset meseci, zavisno od toga kako je pas razvijen, kako fizički tako i psihički. Tada počinjemo sa ozbilnjijim vežbama prema našem programu, a psa češće izvodimo na teren da se upozna sa okolinom. Tri su osnovne radnje u tako zvanoj sobnoj obuci: „sedi“ „lezi“ i „donesi“. To je važno za dalju obuku skoro kod svih lovnih pasa (osim goniča). Kada je pas savladao te radnje, uz sve ostale radnje sobne obuke, prelazi se na poslednju i završnu fazu obuke: rad u polju, šumi, vodi, rovu i druge radnje u zavisnosti od rase psa i njegovim zadacima (traženje, stajanje, rad u vodi, krvni trag, čekanje na mestu, mirnoća na hitac, oština, istrajnost, oglašavanje, izvlačenje iz jame, donošenje u različitim uslovima, gonjenje, štektanje, oblajavanje itd.).

Različite rase i grupe lovnih pasa zahtevaju i različite pristupe i vrstu obuke (ptičari, jamari, goniči, krvoslednici).

Komande u obuci psa mogu biti pomoću zvučnih i vidnih znakova. Zvučni znakovi izazivaju niz zvučnih nadražaja. Pomoću zvučnih znakova radi se uvek prilikom noćnog rada. Pod vidnim znakovima podrazumevaju se razni gestovi rukama ili telom. Te znakove upotrebljavamo uglavnom gde nije moguće upotrebiti zvučne i na otvorenim prostorima. Moguće je i kombinovanje zvučnih i vidnih znakova tokom dana. Najbolje je psa naučiti

na zvučne i vidne znakove jer ćemo često doći u situaciju, s obzirom na vremenske prilike (loši vremenski uslovi sa kišom i slično), rano jutro ili kasna večer, ili druge uslove, pa se nećemo moći koristiti samo jednim znakom. Dok pas radi treba izbegavati upotrebu čestih komandi (zviždanje, govor, previše gestikuliranja rukama ili pokrete telom). Svaka komanda treba biti odsečna i kratka, jasna i odlučna, bez ikakvih drugih reči, bez obzira odnose li se na ukore ili pohvale psa.

Ima lovaca pa i poznatih vodiča koji zvučne znakove u lovnu i na utakmicama daju zviždanjem, pomoću prljavih prstiju u ustima. Ne samo što nije higijenski, nego nije ni estetski: deluje ružno i ostavlja mučan utisak na okolinu. Za davanje zvučnih znakova može se nabaviti u našim sportskim prodavnicama prikladne pištajlje (od običnih limenih do ultrazvučnih i raznih drugih). Zviždaljku kao sredstvo za zvučne znakove treba koristiti i kod obuke psa.

Da bi se postigao uspeh u obuci psa, treba imati i određena pomagala, pribor za obuku. Za različite rase ili grupe pasa potreban je i različit pribor. Međutim nešto što je potrebno za pravilno obučavanje svih lovnih pasa jesu ova sredstva: normalan okovratnik, kratki i dugački povodac (6 do 10 m), praćka (može nekada korisno da posluži), drveni valjak za aportiranje, drveni klip (za neke rase pasa), pištolj plašljivac i, prema potrebi, druga razna specijalna oprema, a što je sve prilagođeno novom Zakonu o dobrobiti životinja.

Glavno u obuci psa je da lovac bude dostojan svog imena: da bude čovečan prema psu. Nažalost, ima neprimerenim slučajeva kada lovac deluje brutalno: grubo kažnjava psa za njegove i svoje greške, zaboravljujući da pas ne može biti kriv, već samo lovac - vodič. Da zaključimo - greške čini čovek, a ne pas.

PRINCIPI ŠKOLOVANJA PASA PTIČARA

Škola je psu potrebna da mu se što bolje razviju urođeni nagoni, tako da se što bolje iskoriste u lovnu. Treba usmeriti njegovo ponašanje i razviti mu refleksе i inicijativu pre njegove zrelosti tako da ih zadrži tokom celog života. Pas je po svojoj prirodi sklon da se podređuje jačem, jer je to zakon čopora u kome je nekad živeo, pa relativno lako prihvata dresuru. Od lovačkog psa se traži da izvršava:

1. Da se na prvi poziv lovca, odnosno kad čuje njegov glas ili na poziv pomoću pištajlje vraća,
2. Da izvršava komandu lezi, sedi, i to opet na komandu glasom, pištajkom ili rukom,
3. Da ostane nepomičan, odnosno pored lovca, na kretanje divljači i pucanje,
4. Da čvrsto stoji i markira divljač,
5. Da traži divljač pre markiranja, ili traži ranjenu divljač,

6. Da donosi divljač lovcu nakon pucanja na komandu lovca aport sa kopna i iz vode.

Trajanje obuke zavisi od karaktera psa i od stepena koji se želi postići obukom, kao i od obučenosti dresera i njegovog poznavanja rase. U proseku treba računati na tri meseca sa normalno uravnoteženim psom. "Malo psihologije, malo iskustva, malo prirodnog dara, lukavstva, puno rada i strpljenja", su osnovna pravila da bi ste imali dobrog pomagača u lovu.

Svaki lovački pas ima neosporne urodjene sposobnosti, ali svaki, čak i iz istog legla, nije jednako odabran, pa prema tome, ni jednak pogodan za obuku, jer se nasledne osobine ne prenose jednak na sve. Breton se smatra ptičarem sa jako izraženom individualnošću i tvrdoglavostu, zbog čega nekad, pri obuci, treba biti tvrdoglaviji od njega. Osnovno pravilo pri obučavanju je da je pas u rukama jačeg i da vi njega volite, a ne on vas. Vrlo brzo oseti mekanu ruku i sklon je da to iskoristi - zloupotrebi.

Osnova pri obučavanju psa se zasniva na privlačnosti nagrade i na strahu od kazne. Obuka se zasniva na uslovno refleksnoj delatnosti. Dužim ponavljanjem stvara se navika po kojoj pas mehanički izvršava određenu radnju, tako da više ne rešava problem zbog nagrade ili prinude, već iz navike. Zato se formiranom psu nagrada zamenjuje milovanjem, pohvalom, a komanda za njega postaje zakon. Kazna je samo dopunsko sredstvo u slučaju kada se pas tvrdoglav opire da izvrši naredbu, a zna šta se traži od njega. Ona se, naravno, ne može shvatiti kao uskraćivanje, jer se ne radi o divljoj, već o pitomoj životinji. Prinuda se sastoji u tome što se pas opomene glasom, uhvati se za kožu vrata, prodrma se, trgne se povodnikom i ostavi se na mestu greške da leži duže ili kraće. Kazna mora biti izvršena na vreme ili neposredno po učinjenom delu, da bi pas mogao da shvati vezu između uzroka i posledica njegovog ponašanja. Treba voditi računa o tome da li pas zna zašto se kažnjava. U protivnom, postiže se suprotan efekat, ponekad sa posledicama koje se teško popravljaju. Zbog brojih varijacija u karakterima psa, mora se različito postupiti, tj. blago ili oštro ili smenjivati postupke jedan za drugim, ali uvek nastojati da posle grubog postupka učinite neki prijatan potez za psa. Uspeh će uglavnom zavisiti od toga koliko ćete mirno i strpljivo prići psu. Treninzi moraju biti kratki, od 5 do 10 minuta, tako da ne dosade psu, a zavisno od potrebe izvode se 1-4 puta dnevno. Nikada ne prelazite na drugi deo obuke dok prvi niste dobro savladali. Umornog i sitog psa ne treba obučavati.

Obuka na terenu, u lovištu

Pas kada ima oko devet meseci, poslušan je i vi njime vladate. To što je naučio treba da se primeni i učvrsti u praksi. Ova faza zahteva da se pas prilikom traženja usmerava u određenom pravcu, da se nauči visokom i niskom držanju glave, stajanju, markiraju, kuliranju po naređenju, mirnom kretanju divljači i pucnju. Učvršćivati aport sa kopna i iz vode. Definitivno naučiti psa kroz praktičnu primenu neophodne reči: "knozi", "nazad", "čekaj", "napred", "uzmi", "daj", "traži", "nosi", "dobar", "daun" i "ne". Sa štenetom od 4-5 meseci nismo mogli učvrstiti ni osnovne radnje iz okvira poslušnosti, jer za to nije bilo ni vremena, a ni štene nije dozrelo ni fizički ni psihički da bismo mogli da tražimo da ispunjava ono što bismo tražili od odraslog psa. Uz to, na suviše mlado biće ne može se vršiti pritisak radi ubrzavanja vežbi poslušnosti, jer bi moglo da postane bojažljivo, nervozno i nesigurno. Važno je da se komande "dodi" i "lezi" utvrde spontano, pre

kontaktom sa divljači, da bismo mogli njime vladati i sprečavati njegovo udaljavanje, samovolju i slično.

Obuka na terenu

Počev sa jednom godinom, kada su kod psa postignute komande poslušnosti: "lezi", "dodi", "donesi", moćiće da se otpočne sa dresurom na terenu. Ako raspolažete nekim malim parkom, ograđenim terenom ili lovnom površinom, pustite neku prepelicu sa prikačenim lančićem ili strunom za nogu koja ih sprečava da pobegnu i da lete daleko i visoko i što omogućava da ih vratite. Držite mladog učenika na povodniku okrenutog u smeru kretenja vetra, upravljenog ka pticama, dok ih pronađe i markira. Držite ga pažljivo, a na poletanje sledi komanda "lezi". I tako malo po malo dok se ne učvrsti njegovo stajanje. Nastavite sa jednim ili dva na isti način onemogućena za let fazana i lagano i postepeno napredujte. Završite kasnije njegovim radom u lovištu na slobodnu divljač. Onaj ko ima uslova da koristi divljač iz uzgoja pre kontakta sa divljači iz prirode sigurno bi mu se znatno olakšao rad i osigurao uspeh.

Slika 137. Kada lovac puca kako treba da se ponašaju lovački psi

Komande „Sedi“ i „Čekaj“

Naredba "sedi" i "čekaj" nije neophodna, ali je korisna. Relativno se lako postiže i bez posebnog planiranja vremena za to u toku redovnih šetnji. Vodeći psa na povodniku na svakoj raskrsnici primoravamo ga da sedne i uvek kada dobro uradi dobije nagradu, a kad se kasnije tu prode i ako ga ne držimo na povodniku, na komandu "sedi" lako će sesti. Čak ako se na istom mestu ta radnja ponavlja više puta, sešće prolazeći tu i bez komande. Pređemo ulicu, pa ako pokuša da krene opomenemo ga sa "čekaj". Tako radimo i pri davanju hrane. Ako mu prethodno naredimo "sedi" ili "lezi", pa pokuša da ustane pre komande "uzmi" opomenemo ga sa "čekaj". Mnogo je slučajeva kada se ove komande mogu primeniti kod kuće, u šetnji i u lovu. Pas kome ste naredili da sedne treba da ostane u tom položaju do sledeće naredbe "dodi". Pas će u početku pokušavati da krene ka vama, a vi ćete ga opominjati sa "čekaj", pa ako treba i da se vratite da ga postavite u sedeći položaj. Treba postepeno povećavati udaljenost između vas i njega, sve dok pas ne ostane

u sedećem položaju i kada vas ne vidi. Ponavljajte češće i učvršćujte ove dve vežbe, čime ćete da olakšate njegov kasniji rad.

Slika 138. Obuka lovačkog psa, hodanje uz nogu bez povodca

Slika 139. Komanda „sedi“

Slika 140. Dobro obučeni lovački psi na komandu „lezi“

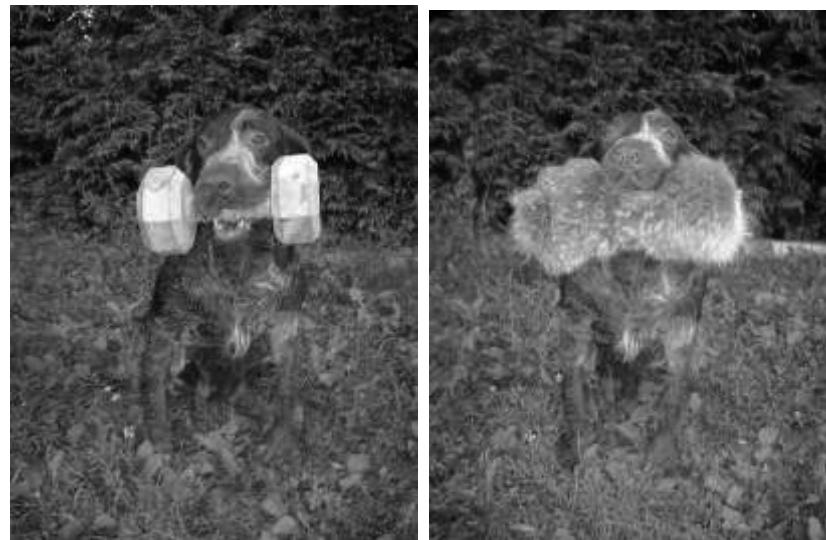
Slika 141. Fazna obuka komande „daun“

Slika 142. Različiti tipovi aportoka od drveta i plastike, Foto: Bošnjak M.

Slika 143. Priprema za obuku aporta, Prva faza rada sa rukom, Druga faza rad sa laganim predmetom - aportokom, Foto: Bošnjak M.

Slika 144. Treća faza rad sa težim predmetom - aportokom, Četvrtaa faza rad sa prirodnim aportokom, Foto: Bošnjak M.

Slika 145. Aportiranje divljači, Foto: Pap J. Bošnjak M.

Slika 146. Predaja divljači

Markiranje divljači, mir na kretanje i pucanje

Stajanje na divljač je urođena osobina svih pasa ptičara, ali se vremenski nejednako javlja. Neki staju kao vrlo mladi, a neki tek između 12 i 15 meseci starosti, a negde i kasnije. Ovu sklonost brže razvijaju i mladi psi ako se češće kreću u prirodi gde ima divljači. I samo buđenje je vezano za pojavu stajanja, mada ako ne bismo bili prestrogi, psa treba smatrati lovno probudjenim kada preduzimljivo i korisno traži.

Najpovoljnije je obučavati psa u prolećnim mesecima na jarebice u parovima gde za to ima uslova. Ako za to nema uslova, onda koristimo divljač iz uzgoja. Lovac koji u kavezu ima neku prepelicu, jarebicu, fazana ili drugo, može vrlo brzo izlaskom sa njima u prirodu da probudi psa, da mu razvije lovačku strast da korisno traži i stane na divljač, da ostane miran na poletanje i pucanj i da kulira po naređenju.

Slika 147. Markiranje, sekundiranje i podizanje prepelice, Foto: Pap J.

Slika 148. Saradnja lovca i psa

Ispravljanje stečenih mana

Mane mogu biti nasleđene i stečene, bilo da se odnose na građu tela i karakterne osobine ili navike. Ne možemo uticati da se isprave nasleđene mane kao: slab nos, slab temperament, nepravilno zubalo, boja očiju, urođena gluvoča, jedan ili oba testisa, depigmentisana dlaka i sl. Stečene mane se mogu ispravljati dok je pas mlađi, a to su: razgonjenje divljači, kratko stajanje, slabo aportiranje, gnječenje, gutanje i zakopavanje divljači. Druge se odnose na ponašanje pretežno kod kuće: preterano lajanje, trčanje za kolima, davljenje živine, gonjenje mačaka i sl.

Nega štenadi i pasa

Priroda je tako udesila da se vlasnik ne brine o higijeni stenadi dok sisaju, jer to čini kuja. Posle primanja prvog obroka moramo početi sa higijenom stenadi, a zato moramo imati spreman odgovarajući materijal koji zavisi od veličine i rase psa koga držimo. Smatra se, da je za sve neophodno imati: četku, češalj, suknenu krpu, češagiju, flanelsku krpu za oči i anus. Male pse čistiti dva puta nedeljno. Veće pse jedanput dnevno posle povratka iz lova

ili šetnje. Čišćenje se obavlja tako što kružnim pokretima niz dlaku i uz dlaku u dva do tri kruga skidamo prljavštinu i čičak koji se nahvato na dlaku, zatim istrljamo dlaku suknrenom krpom i onda nekoliko puta pređemo flanelskom krpom natopljenom u vodi, kako bi povratili sjaj dlaci. Male pse četkamo sa četkom natopljenom u talk kako bi četka bolje klizila i tako manje čupala i lomila dlake. Leti jednom nedeljno kupamo psa topлом vodom i sapunicom koju moramo dobro isprati da ne nagriza kožu i sluznice. Kupanje možemo vršiti i u tekućim vodama i u moru. Temperatura vode treba da je oko 18°C. Pri kupanju ne smemo primenjivati grube zahvate u vidu bacanja u vodu psa, ili prisilnog zadržavanja u vodi. Potrebno je da prvo vlasnik uđe u vodu a onda polako za sobom uvede psa. Kupamo ga nizvodno od mesta gde se kupaju ljudi iz higijenskih razloga i ne zadržavamo ga duže u vodi od 5 minuta prvi put, celokupno kupanje ne treba da traje više od 20 minuta. Posle kupanja ga ne treba brisati, stresanjem on se sam oslobođi viška vode. Pošto voda nadražuje kožu da se ne bi valjao i opet zaprljao izvodimo ga na povodniku u žšetnju, dok se dlaka ne osuši.

Slika 148. Smeštaj i nega pasa

Slika 150. Štenci se od malih nogu interesuju za mirise divljači, Foto: Pap J.

Slika 151. Najbolji materijal za kućicu je drvo Izvor: www.manjifit.in.rs

Slika 152. Drvene kućice sa lako skidajućim krovom: a-klasična kućica; b-kućica sa predvorjem i c-kućica sa prdvorjem i vratancima sa strane

Čišćenje prostorija

Za čišćenje prostorija potreban je odgovarajući pribor: metla, lopata i gumeno crevo za pranje boksa. Čišćenje se vrši redovno dva puta dnevno pre hranjenja, a pranje boksa pre jutarnjeg hranjenja. Kućica je iz sastavnih delova tako da se može rastaviti svaki deo posebno radi pranja. Pranje kućice i zidanog dela vrši se jednom u dve nedelje. Pored pranja vršimo i dezinfekciju sa 2% kamenom sodom, jednom mesečno, s tim da se posle dvočasovnog stajanja dezinficijensa zidovi dobro isperu topлом vodom, da ne bi pas lizanjem ozledio usnu duplju, sluznice respiratomog trakta ili kožu pri češanju pošto dezinficijensi u koncentrovanim oblicima oštećuju samu kožu.

NEOPHODNI FORMULARI I OBRASCI I DRUGA DOKUMENTA PRI PRIJAVLJIVANJU PSA

KSRS - KINOLOŠKOM SAVEZU REPUBLIKE SRBIJE

- IZDAVANJE RODOVNIKA (PRIJAVA LEGLA)

Prijava legla vrši se u roku od tri meseca od dana štenjenja. Po isteku tri meseca prijavu može odobriti samo vođa rodovne knjige KSS. Popunjena prijava legla mora biti overena od strane kinološkog društva koje potvrđuje verodostonost upisanih podataka. Uz prijavu legla OBVEZAN je overeni obrazac "Potvrda o parenju". Ako je parenje vršeno sa psom iz neke druge zemlje odgajivač mora posedovati potvrdu o parenju potpisano (i overenu pečatom) od strane vlasnika psa. Ako se pas sa stranim rodovnikom nalazi u vlasništvu u našoj zemlji onda se mora prvo uvesti u našu rodovnu knjigu, preneti vlasništvo u originalnom rodovniku, pa tek onda izdati potvrda o parenju.

Rodovnik je dokument sa osnovnim podacima o psu, od imena, rase, datuma štenjenja, boje, imena uzgajivača, jedinstvenog broja registracije te jedinke do podataka o precima, njihovim imenima, titulama, registrskim brojevima, uzgojnim vrednostima, testovima na neke nasledne bolesti itd. Neizostavan deo rodovnika je i podatak kako tu jedinku identifikovati, pre tetoviranja, danas mikročipom. Rodovnik, dakle, uz osnovne podatke o psu sadrži i podatke o njegovim precima, uobičajeno od 3 do 5 generacija unazad.

U Republici Srbiji jedini međunarodno priznat rodovnik izdaje Kinološki savez Republike Srbije, i niko drugi. Takav rodovnik priznat je od Međunarodne kinološke organizacije FCI (www.fci.be), a time i od svih njenih članica. Ovde je važno naglasiti da u svetu postoji čitav niz organizacija koje se predstavljaju kao svetske, internacionalne, ali njihov uticaj, vrednost, verodostojnost, rasprostranjenost je nemjerljiva s FCI-jem. To znači da su u Srbiji priznati samo i isključivo rodovnici izdati od članica FCI-a, a jedina organizacija koja u Srbiji izdaje rodovnik je Kinološki savez Republike Srbije.

- POVELJA ŠAMPIONA U LEPOTI

Uslovi za izdavanje povelje "ŠAMPION SRBIJE U LEPOTI":

- ~ Za pse koji podležu ispitu u radu tri titule CAC SRB kod dvojice sudija i certifikat KSS o položenom ispitu.
- ~ Za pse koji ne podležu ispitu u radu četiri titule CAC SRB kod trojice sudija. U oba slučaja šampionska titula se može dodeliti psu ako je prošlo najmanje (6) šest meseci od prvog do zadnjeg dodeljivanja CAC SRB.
- ~ Titula za šampiona Srbije dodeliće se i psima koji su umesto CAC SRB na međunarodnim izložbama u zemlji osvojili titulu CACIB ili R.CACIB ali pod istim uslovima. Pas može da bude i višestruki šampion ukoliko ponovo osvoji nove titule posle proglašenja prethodnog šampionata.

Psi iz inostranstva mogu postati šampioni Srbije ako učestvuju na našim nacionalnim/internacionalnim izložbama kao i da su proglašeni šampionom svoje zemlje (za radne pse - da imaju i sertifikat o položenom ispitu) i da osvoje:

a) ako su prijavljeni u razred šampiona - CACIB ili R.CACIB ili CACb) ako su prijavljeni u razredima intermedija ili zreli - 2xCACIB ili 2xR.CACIB ili 2xCAC..

- POVELJA ŠAMPIONA U RADU

Uslovi za izdavanje povelje "ŠAMPION SRBIJE U RADU": Naziv Prvaka Srbije u radu može dobiti pas koji je osvojio bilo koje dve kandidature /kandidature su CACIT, R.CACIT, CACT/ na utakmicama održanim u Srbiji i da ima ocenu oblika najmanje "VRLO DOBAR".

- POVELJA MLADOG ŠAMPIONA U LEPOTI

Uslovi za izdavanje povelje "MLADI ŠAMPION SRBIJE U LEPOTI": Ovaj naziv dobijaju oni psi koji su osvojili 3 /tri/ titule PRVAK RAZREDA MLADIH od dvojice sudija.

- POVELJA INTERNACIONALNOG ŠAMPIONA U LEPOTI

Uslovi za izdavanje povelje "INTERNACIONALNI ŠAMPION U LEPOTI":

- ~ Za pse koji podležu ispitu u radu dva CACIBA u dve zemlje od dvojice sudija i najmanje III nagradni razred ili 75% mogućih poena na saveznoj utakmici. Od prvog do poslednjeg uslova najmanje da protekne 1 godina i 1 dan.
- ~ Za pse koji ne podležu ispitu u radu četiri CACIBA (jedan obavezno u zemlji porekla rase ili življjenja vlasnika psa) u tri zemlje kod trojice sudija. Od prvog do poslednjeg uslova najmanje da protekne 1 godina i 1 dan.

- POVELJA INTERNACIONALNOG ŠAMPIONA U RADU

Uslovi za izdavanje povelje "INTERNACIONALNI ŠAMPION U RADU": Mora da osvoji dva CACITA u dve zemlje.

PRILOG 1.

Na osnovu člana 74. stav 3. Zakona o divljači i lovstvu („Službeni glasnik RS”, broj 18/10), Ministar poljoprivrede, trgovine, šumarstva i vodoprivrede, donosi

P R A V I L N I K O LOVAČKIM PSIMA

(Objavljeno u „Službenom glasniku RS”, broj 80/11 od 28. oktobra 2011. god.)

I. UVODNE ODREDBE

Član 1.

Ovim pravilnikom bliže se propisuje način obuke i korišćenja lovačkih pasa i izgled i sadržina identifikacionih kartica za lovačke pse.

Član 2.

Pojedini izrazi upotrebljeni u ovom pravilniku imaju sledeće značenje:

- 1) **lovački psi** su psi svih rasa koji se prema kriterijumima Kinološkog saveza Republike Srbije - članice Međunarodne kinološke federacije (*Fédération Cynologique Internationale - F.C.I.*) koriste u lovnu i koji su na osnovu standarda ovih organizacija razvrstani u F.C.I. grupu rasnih pasa, i to:
 - (1) grupa III - terijeri,
 - (2) grupa IV - jazavičari,
 - (3) grupa VI - goniči, tragači po krvi i srodne rase,
 - (4) grupa VII - ptičari,
 - (5) grupa VIII - retriveri, cunjavci i psi za vodu;
- 2) **obuka lovačkih pasa** je dresura (obučavanje) i ispit za korišćenje u lovnu lovačkih pasa koji se obučavaju na teritoriji Republike Srbije, u skladu sa ovim pravilnikom i kriterijumima F.C.I. i Kinološkog saveza Republike Srbije;
- 3) **Kinološki savez Republike Srbije** (u daljem tekstu: KSS) je udruženje kinoloških društava sa teritorije Republike Srbije, odnosno organizacija koja se, između ostalog, bavi i zaštitom, uzgojem, unapređenjem i evidentiranjem čistokrvnih rasa lovačkih pasa, organizovanjem kinoloških manifestacija i ispita lovačkih pasa, kao i sposobljavanjem kinoloških kadrova svih profila (uzgajivači pasa, sudije, dreseri, vodiči pasa i drugo);
- 4) **ograđeni teren za obuku lovačkih pasa** je ogradieni deo lovišta određen lovnom osnovom za gazdovanje lovištem na kome se izvodi obuka lovačkih pasa, koji ne može biti manji od dva ni veći od pet hektara;
- 5) **neograđeni/otvoreni teren za obuku lovačkih pasa** je deo otvorenog lovišta, određen lovnom osnovom za gazdovanje lovištem i ili godišnjim planom gazdovanja lovištem, u kome se nalazi određena vrsta divljači za čiji lov se u periodu od 1. jula tekuće godine do 15. maja naredne godine obučava odgovarajuća rasa lovačkih pasa, a koji ne može biti manji od 100 ha površine lovišta;
- 6) **veštački rov za obuku pasa jamara** je rov izgrađen na delu otvorenog/ograđenog lovišta koji je lovnom osnovom za gazdovanje lovištem određen za izvođenje obuke jamara (terijera i jazavičara) za lov divljači pod zemljom, bez kontakta sa divljači;
- 7) **rodovnik (pedigree)** je isprava kojom se dokazuje identitet lovačkog psa i vlasništvo nad njim;
- 8) **knjižica lovačkog psa** je isprava koju izdaje KSS svakom lovačkom psu i koja ga prati tokom života u svim aktivnostima u kojima učestvuje, uključujući i obuku;
- 9) **potvrda o upotrebljivosti u lovnu (sertifikat)** je isprava koju izdaje KSS na osnovu svakog uspešno položenog ispita lovačkog psa (ispit urođenih osobina, ispit u radu i ili ispit u radu na krvnom tragu) kojom se dokazuje da taj lovački pas može da se koristi u lovnu;
- 10) **identifikaciona kartica lovačkog psa** je isprava koju na zahtev vlasnika lovačkog psa ili lica ovlašćenog od strane vlasnika lovačkog psa izdaje KSS na osnovu rodovnika i potvrde o upotrebljivosti u lovnu;
- 11) **kinološki sudija** je lice koje ocenjuje lovačkog psa na ispit za korišćenje u lovnu;
- 12) **dreser** je lice koje je sposobljeno da vrši obučavanje lovačkog psa za određene radnje u lovnu.

II. NAČIN OBUKE LOVAČKIH PASA

Član 3.

Obuka lovačkog psa vrši se tako da se pas odgovarajuće rase sposobi i usavrši za lov određene vrste divljači.

Član 4.

Dresura lovačkog psa vrši se tako da lovački pas, osim urođenih refleksnih reakcija, postepeno stekne i uslovne reflekse na određene nadražaje i uticaje (zvučne i vizuelne komande), odnosno da lovački pas stekne naviku da na komandu koju mu izda dreser mehanički izvede određenu radnju.

Član 5.

Lovački pas dresira se do navršenih devet meseci života u sobnim (kućnim) i/ili dvorišnim uslovima tako da nauči da izvršava osnovne radnje: dolazak na poziv; vođenje na povodcu; vođenje bez povodca; zvučne komande (glas ili zvižduk); vizuelne komande; navikavanje na pucanj; donošenje (aportiranje) i slično.

Lovački pas dresira se od navršenih četiri meseca života, u zavisnosti od rase, tako da se osposobi i usavrši za rad na zemlji (traženje, markiranje i mir na divljač, donošenje odstreljene divljači, traženje ranjene divljači i slično), rad u vodi i rad pod zemljom.

Član 6.

Dresura iz člana 5. stav 2. ovog pravilnika vrši se za:

- 1) grupni lov na divlje svinje - na ograđenom terenu za obuku lovačkih pasa;
- 2) lov na sitnu divljač i krupne zveri - na neograđenom/otvorenom terenu za obuku lovačkih pasa;
- 3) lov divljači pod zemljom - u veštačkom rovu za obuku pasa jamara;
- 4) pronalaženje ranjene divljači - na delu lovišta koji je određen lovnom osnovom za gazdovanje lovištem i/ili godišnjim planom gazdovanja lovištem.

Član 7.

Obuka lovačkog psa završava se polaganjem ispita za korišćenje u lovnu lovačkog psa koji može biti ispit za utvrđivanje urođenih osobina lovačkog psa i/ili radni ispit lovačkog psa (u daljem tekstu: radni ispit) koji se polažu pred kinološkim sudijom.

Član 8.

Ispitom za utvrđivanje urođenih osobina proveravaju se nasledna svojstva, odnosno stepen radne sposobnosti na osnovu urođenih osobina lovačkog psa u zavisnosti od rase, a polaze ga lovački pas sa rodovnikom koji se dresira na način određen u članu 5. ovog pravilnika i to u periodu od navršenih devet meseci do navršenih 24 meseca života.

Ispit za utvrđivanje urođenih osobina organizuje se na delu otvorenog/ograđenog lovišta.

Lovački pas u toku dresure iz člana 5. stav 2. ovog pravilnika može da učestvuje u lovnu do navršenih 24 meseca života bez položenog ispita za korišćenje u lovnu.

Član 9.

Radnim ispitom proveravaju se sposobnost, obučenost i upotrebljivost lovačkog psa u lovnu, a polaze se u zavisnosti od načina korišćenja lovačkog psa iz odgovarajuće F.C.I. grupe rasnih lovačkih pasa u lovnu.

Radni ispit organizuje se na delu otvorenog/ograđenog lovišta u kome je dozvoljeno korišćenje odgovarajuće rase lovačkih pasa.

Član 10.

Radni ispit kojim se proverava upotrebljivost ptičara u lovnu organizuje se u otvorenom lovištu u kome, osim sitne divljači, može da se nalazi i krupna divljač, pri čemu obučavani ptičar prilikom polaganja radnog ispita ne sme da uzinemiri, a naročito ne sme da goni krupne divlje preživare.

Radni ispit kojim se proverava upotrebljivost lovačkog psa u lovnu na divlje svinje, krupne zveri (vuk, šakal, lisica i druge lovostajem zaštićene vrste zveri) i zeca, organizuje se u otvorenom lovištu u kome se nalazi krupna divljač, pri čemu obučavani lovački pas prilikom polaganja radnog ispita ne sme da uzinemiri, a naročito ne sme da goni krupne divlje preživare.

Izuzetno od stava 2. ovog člana, radni ispit kojim se proverava upotrebljivost goniča i jamara u lovnu na divlje svinje može da se organizuje i u ograđenom terenu za obuku lovačkih pasa u kome se isključivo nalaze divlje svinje.

Radni ispit kojim se proverava upotrebljivost jamara u lovnu (pod zemljom i nad zemljom) organizuje se u delu otvorenog/ograđenog lovišta sa veštačkim rovom za obuku pasa jamara, pri čemu obučavani jamar prilikom polaganja radnog ispita ne sme da ostvari direktni kontakt sa divljači.

Radni ispit kojim se proverava upotrebljivost lovačkog psa za rad na krvnom tragu divljači (veštačkom ili prirodnom) starom najmanje 12 sati i dugom najmanje 600 m organizuje se u delu otvorenog/ograđenog lovišta, pri čemu obučavani lovački pas prilikom polaganja radnog ispita na krvnom tragu ne sme da uzinemiri, a naročito ne sme da goni krupnu divljač.

Član 11.

Lovački pas koji polaže ispit za utvrđivanje urođenih osobina, odnosno radni ispit dobija ocenu o upotrebljivosti u lovnu, koju kinološki sudija upisuje u knjižicu lovačkog psa.

Na osnovu uspešno položenog ispita iz stava 1. ovog člana izdaje se potvrda o upotrebljivosti u lovnu (u daljem tekstu: potvrda) koja sadrži: broj potvrde; naziv rase, ime, datum štenjenja, pol, razred kome pripada, broj rodovne knjige, tetovir broj i/ili broj mikročipa lovačkog psa; podatke o vlasniku lovačkog psa (ime i prezime, JMBG, adresa i prebivalište); vrstu položenog ispita za koji se izdaje potvrda; datum i mesto polaganja ispita; ocenu kojom je lovački pas ocenjen na ispit; broj knjižice lovačkog psa; potpis i pečat ovlašćenog lica KSS.

III. NAČIN KORIŠĆENJA LOVAČKIH PASA

Član 12.

Ptičari, cunjavci, retriveri, terijeri i jazavičari koriste se za lov sitne pernate divljači, a za lov zeca pored navedenih rasa lovačkih pasa i goniči.

Goniči, terijeri, jazavičari, ptičari i cunjavci koriste se za lov divljih svinja i krupnih zveri.

Terijeri i jazavičari koriste se za lov jamarenjem.

Za lov mogu da se koriste i druge rase lovačkih pasa priznate od F.C.I. ili KSS.

Član 13.

Lovački pas koji ima položen ispit u radu na krvnom tragu koristi se za prepoznavanje i praćenje krvnog traga krupne divljači ili krupne zveri ranjene u pojedinačnom lovnu, odnosno za prepoznavanje i praćenje krvnog traga divlje svinje ili krupne zveri ranjene u grupnom lovnu (u daljem tekstu: tragač po krvnom tragu).

Član 14.

U grupnom lovnu koristi se najmanje jedan lovački pas odgovarajuće rase na grupu do deset lovaca.

U lovnu sokolarenjem koristi se najmanje jedan pas ptičar na jednog lovca - sokolara.

Član 15.

Stručni pratilac/pratilac/vođa grupe prati korišćenje lovačkog psa u lovnu i otkazuje, odnosno prekida lov ako se lovački pas neuobičajeno ponaša.

Član 16.

Lovački pas koristi se u lovnu u periodu od svitanja (izlazak sunca) do sumraka (zalazak sunca), osim tragača po krvnom tragu koji može da se koristi i noću.

Član 17.

Lovački pas koristi se u toku trajanja lovne sezone u skladu sa propisom kojim se uređuje trajanje lovne sezone na lovostajem zaštićene vrste divljači.

IV. IZGLED I SADRŽINA

IDENTIFIKACIONIH KARTICA ZA LOVAČKE PSE

Član 18.

Identifikaciona kartica lovačkog psa izrađuje se od tvrde hartije pravougaonog oblika, dimenzija 54 h 86,6 mm sa dominantnim zelenim tonovima, na Obrascu - Identifikaciona kartica lovačkog psa, koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni deo.

Na prednjoj strani identifikacione kartice lovačkog psa navode se podaci iz člana 19. tač. 1) - 5) ovog pravilnika, a na poleđini podaci iz člana 19. tač. 6) - 10) ovog pravilnika.

Član 19.

Identifikaciona kartica lovačkog psa sadrži:

- 1) logotip KSS;
- 2) registracioni broj identifikacione kartice lovačkog psa;
- 3) naziv _____: „IDENTIFIKACIONA KARTICA LOVAČKOG PSA”;
- 4) ime lovačkog psa;
- 5) naziv rase lovačkog psa;
- 6) datum štenjenja lovačkog psa;
- 7) pol lovačkog psa;
- 8) broj mikročipa lovačkog psa;
- 9) broj potvrde;
- 10) broj rodovnika;
- 11) mesto pečata i potpis ovlašćenog lica KSS.

V. PRELAZNA I ZAVRŠNA ODREDBA

Član 20.

Danom početka primene ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o uslovima pod kojima lovac turista može loviti i izvoditi obuku lovačkih pasa u lovištima na teritoriji Republike Srbije („Službeni glasnik RS”, broj 35/94).

Član 21.

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljinjanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”, a primenjuje se od 1. aprila 2012. godine.

Broj: 110-00-147/2011-09

U Beogradu, 23.septembra 2011. godine

MINISTAR
Dušan Petrović
4827011.0065.45.doc/1

PRILOG 2

SHEMA IZGLEDA VEŠTAČKOG ROVA BEZ DIREKTNOG KONTAKTA

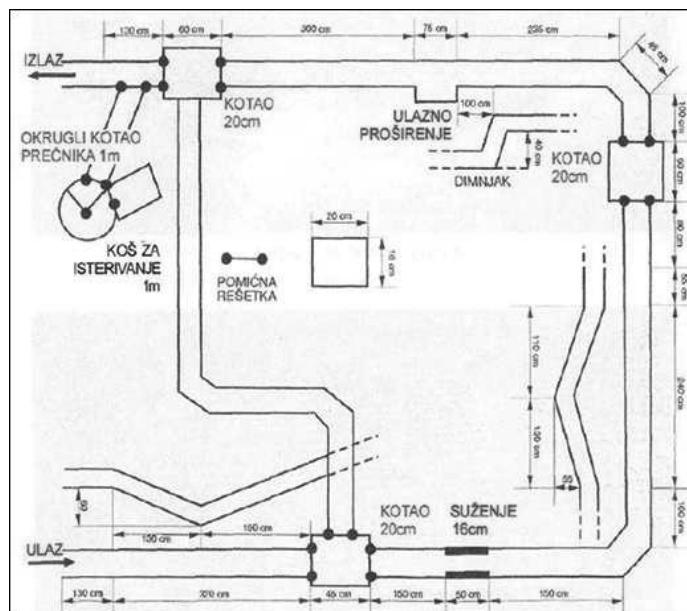
Zahvaljujući zalaganju pojedinaca Aleksandra Gavrića vlasnika odgajivačnice „CRNA GUJA“, Molnar Kristijana, Dušana Rodića, Jovana Dragina i drugih iz kinološkog društva "TISA" iz Bačkog Petrovog Sela, izgrađen je veštački rov za takmičenje pasa jamara, bez direktnog kontakta sa divljači. Na ovaj način Kinološko društvo "TISA" je posatalo PRVO kinološko društvo u Srbiji koje ima izgrađen veštački rov bez direktnog kontakta, koji je izgrađen po novim standardima koje propisuje FCI a isključivo podržan od strane Kinološkog saveza Srbije.

Slika 153. Slike sa takmičenja, i nakon takmičenja dodela nagrada

U dogovoru sa Mesnom zajednicom u Bačkom Petrovom Selu i Lovačkim udruženjem dobijen je teren koji koristi Kinološko društvo ali i Streljačko društvo i Lovačko udruženje. Kinološko društvo je izgradilo teren za veštački rov i sve neophodne terene za ispit urođenih osobina (IOU - B.P.S.), uređena je okolina, izgrađen je sanitarni objekat i sve potrebne pomoćne prostorije i time je ovim postalo najatraktivnije mesto-lokacija u Srbiji za organizovanje utakmica rada pasa jamara u veštačkom rovu, ispita urođenih osobina (IOU) ali na ovim terenima se održava i jedna među najkvalitetnijih nacionalnih izložbi u zemlji: CAC - B.P.S. koja se može pohvaliti sa brojnim strancima kao izlagачima na ovoj izložbi.

ŠHEMA 1. IZGLEDA VEŠTAČKOG ROVA BEZ DIREKTNOG KONTAKTA u Bačkom Petrom Selu

Pomenuti veštaki rov bez direktnog kontakta je rađen u zajednici sa Kinološkim savezom Srbije a koji je doneo i novi "Pravilnik o ocenjivanju pasa jamara" (Nemačkih lovačkih terijera), usvajen od strane Predsedništva Saveza.

Kao jedna od prvih aktivnosti na novom rovu Kinološko društvo "TISA" iz Bačkog Petrovog Sela je 25. aprila 2009. godine, organizovalo ispit urođenih osobina za pse jamare (IOU - 2009 B.P.S.). Prisutni su bile kinološke sudske sudijske sile Siniša Vukanović iz Novog Sada i Stevan Đurin iz Banatskog Brestovca.

Ovo je praktično bila i prva radna kinološka manifestacija u zemlji i organizovana po novom Pravilniku o radu pasa jamara, bez direktnog kontakta sa grabljivicom od vremena kada je Kinološki savez Srbije doneo odluku da se zabrani svaka organizacija i učestvovanje u manifestacijama gde postoji kontakt psa i divljači. Naime, ovaj ispit urođenih osobina psi su polagali po pravilniku koji je ustvari prevedeni pravilnik po kome se ocenjuju utakmice pasa jamara i u matičnoj zemlji terijera tj. u Nemačkoj.

Novina je sledeća, uveden je kružni kotao za guranje i isterivanje grabljivice iz njenog bivališta. Pre toga se grabljivica (lisica) pusti da prođe čitavu dužinu veštačkog rova, kako bi ostavila svoje mirise i potom se zatvara u kružni kotao sa pomerajućom pregradom. Dakle, tada je rov za izlazak praktično zatvoren. Na znak sudske sile, vodič pušta psa, koji ima 5 minuta da nađe mesto gde leži grabljivica. U jednom delu rova, psu su ponuđena tri pravca daljeg kretanja. Dva su pogrešna, jedan vodi izvan rova, drugi vraća psa na početak rova, a treći ga vodi do lisice. Pas mora, koristeći nos, da odabere pravi pravac. Kada dođe do lisice, pas mora da se lajanjem oglašava.

Lajanje treba da bude neprekidno, a pri tome pas mora da pritiskanjem pokretne pregrade, pokaže želju da dođe do lisice. Kada pas potiskivanjem pregrade pritera lisicu do graničnika, ili nakon 5 minuta od pronalaške lisice, graničnik se tada oslobođa i pas može da nastavi sa potiskivanjem pregrade, sve dok lisicu ne prinudi da, nakon uklanjanja pregrade pred izlaznim rovom, napusti svoje stanište. Time je rad psa završen! Za ovaj rad psu je na raspolažanje 10 minuta, što sa prvih 5 za pronalaženje, iznosi ukupno 15 minuta, mada može po slobodnoj sudske proceni da traje i do maksimalnih 20 minuta.

Kod jamara ispit urođenih osobina se radi drugačije sve do dana kada je stupio na snagu **Zakon o dobrobiti životinja** („Službeni glasnik RS“ broj 41/09 od 02.06.2009). Nakon donošenja **Zakon o dobrobiti životinja u Srbiji**, isti je totalno u primeni jer ga poštuju Kinološka društva, ali i vlasnici pasa. Na taj način ispit urođenih osobina, koji je ranije rađen u rovu uz kontakt psa sa predatorom, ili u specijalnim rovovima u kojima ne dolazi do direktnog kontakta psa i predatora je otišao u istoriju. Nemački lovački terijer, a i ostali koji podležu ispitu, ispituju se na pucanj i da psi nisu streloplošljivi, nakon toga se ocenjuje rad na tragu zeca, gde se uporedno ocenjuje kvalitet nosa, sigurnost na tragu, glas sledoglasan ili vidoglasan i istrajnost na tragu. Vodoljubivost je još jedna disciplina gde se ocenjuje sklonost ka radu u vodi.

Rezime

U 2013. godini prihvaćena je Akreditacija Departmana za veterinarsku medicinu Poljoprivrednog fakulteta u Novom Sadu u kojoj je studentima II godine omogućeno da jedan od izbornih predmeta bude i predmet KINOLOGIJA. Predmet KINOLOGIJA predložili su da bude izborni predmet prof. dr Milenko Stevančević i dr Bojan Toholj, docent. S obzirom da je prva generacija koja se opredelila da sluša i polaze ovaj predmet prijavila se u velikom broju (42 studenta), ukazala se potreba da se izradi i adekvatan udžbenik. Iz ovih razloga predmetni nastavnici su za prvu generaciju izradili skriptu sa svim potrebnim nastavnim jedinicama koje su predviđene planom i programom. Za naredne generacije biće urađen udžbenik i na ovaj način olakšano studentima II godine da lakše pohađaju nastavu i pripreme se za kolokvijum i seminarски, i na kraju da kroz usmeno polaganje lakše savladaju predviđenu nastavu.

U Evropi i kod nas postoji duga tradicija uzgoja svih rasa pasa. Do sada je na našim prostorima urađeno više knjiga o kinologiji, o lovnoj kinologiji, oblasti koja interesuje naše lovce, i one koji se bave njihovim uzgojem.

Ne prejudicirajući dosadašnju izdavačku delatnost o kinologiji, na našim prostorima, osećala se potreba da se u najkraćim crtama daju osnovni postulati o kinologiji, koji će pomoći početnicima (studentima II godine Veterinarske medicine) da na pravi način shvate ovu oblast, i da se na najstručniji način upuste u odabir psa, a nakon toga i njegovu obuku, a u ovom slučaju i adekvatno lečenje.

Nastavne jedinice (Sadržaj) za izborni predmet „KINOLOGIJA“ na Poljoprivrednom fakultetu u Novom Sadu, na Departmanu za veterinarsku medicinu obuhvata 20-tak poglavlja.

Kako bi knjiga o kinologiji bila kompletна u njoj ima veliki broj fotografija većine rasa pasa, sa preko 100 literarnih izvora.

Da bi se prikupila potrebna dokumentacija i literatura za ovu knjigu od velike pomoći su bili kinološki radnici i kinološke sudske iz naše zemlje i inostranstva.

Neophodne i korisne savete dobili smo od našeg istaknutog kinologa, međunarodno uvaženog sudske za sve rase pasa, dugogodišnjeg generalnog sekretara Kinološkog saveza Jugoslavije, Srbije i Crne Gore i Srbije, koji je zaslužan zadnjih trideset i više godina za razvoj kinologije u Srbiji, dr Mahmoud Al Dagistani. Svakako da su u pisanju ove knjige korišćene i knjige koje je izdao dr Al Dagistani: „Kinologija Srbije“ („Istorijat Kinološkog saveza Srbije do 2012. godine“), „Rase lovačkih pasa“ Beograd, 2015., i „Kinološki savez Srbije 1925 – 2015“, Beograd, 2015.

Veliku podršku i pomoć imali smo od Jaroslava Papa, jer većina fotografija koje su korišćene kao ilustracije u knjizi su njegovo delo. Jaroslav Pap je uvaženi fororeporter međunarodnih razmara po pitanju snimanja divljaci, ali i lovačkih pasa i drugih rasa pasa. Kvalitetne fotografije su korišćene pri ilustraciji teksta i od uvaženih kinoloških porodica: Bošnjak iz Gradiške, Dobrokes iz Šamca, Ramač iz Ruskog Krstura, Mišić iz Kaća, diplomiranog menadžera u lovnom turizmu Gorana Grmuše, iz lične arhive autora i arhive KSR Srbije.

U Novom Sadu, novembar 2016. godine

Dr Zoran A. Ristić

Dr Milosava Matejević

KINOLOGIJA

Cilj predmeta

Upoznavanje studenata sa osnovnim morfološkim karakteristikama pojedinih rasa pasa, osnova obuke, poznavanje uzgoja, ishrane i ispitivanja radnih sposobnosti pasa i dr.

Ishod predmeta

Student treba da bude osposobljen za: određivanje rase pasa, njihovo gajenje i obuku, ishranu, selekciju, vođenje evidencije i obezbeđenje svih neophodnih dokumenata koje svaki rasni pas mora da poseduje i ocenjivanje eksterijera pasa a sve u cilju efikasnog učenja o svih 10 grupa pasa.

Sadržaj predmeta

Kinologija je nauka o psima i njihovim rasnim svojstvima. Ovim predmetom se edukuju studenti o poreklu pasa, toku pripitomljavanja i njihovoj sistematskoj pripadnosti. Stiču se potrebna znanja i veštine za nastavak studiranja na Departmanu za veterinarsku medicinu radi obavljanje poslova u struci.

Predmet Kinologija obuhvata sledeća poglavlja: Razvoj kinologije, Razvoj kinologije u svetu, Osnivanje društava i razvoj kinologije pre formiranja Saveza, Formiranje Klubova i Društava u nekim evropskim centrima, Počeci organizovanja kinologije na ovim prostorima početkom XX veka, Organizovanje Klubova ljubitelja, Razvoj kinologije, Podela i sistematika pasa, FCI podela, RASE PASA, I, II, III, IV, V, VI, VII,

VIII, IX i X FCI GRUPA, STANDARD I EVIDENCIJA RASNIH PASA, KONSTITUCIJA, KONDICIJA, KARAKTER PSA, KINOLOŠKE MANIFESTACIJE, KINOLOŠKE SKRAĆENICE, IZLOŽBE PASA U LEPOTI (EKSTERIJERU), PROCENA EKSTERIJERA, ISPITI UROĐENIH OSOBINA, UTAKMICE PASA, IZBOR LOVAČKOG PSA, UZGOJ PASA, REPRODUKCIJA, SMEŠTAJ I NEGA LOVAČKIH PASA, ZNAČAJ PASA PTIČARA ZA RAZVOJ LOVNOG TURIZMA KOD NAS, ISHRANA PASA, OBUKA PASA, NEOPHODNI FORMULARI I OBRASCI I DRUGA DOKUMENTA PRI PRIJAVLJIVANJU PSA i KSRS - KINOLOŠKOM SAVEZU REPUBLIKE SRBIJE.

Vežbe:

Raspoznavanje rasa pasa, učešće na izložbama i smotrama, kao i utakmicama.

Praktična nastava:

Ocenjivanje eksterijera pasa (izložbe i smotre).

LITERATURA

1. Đoši I. (1993): Dresura i ulepšavanje pasa, Nolit, Beograd,
2. Drobnjak D. (2008): Enciklopedija rasnih pasa, autorsko izdanje, Beograd,
3. Drobnjak D.; Urošević M. (2010.): Eksterijerni parametri glave srpskog žutog goniča – Zbornik radova XXI Savetovanje veterinara Srbije sa međunarodnim učešćem, Zlatibor, 2010. str. 380-385,
4. Drobnjak D.; Urošević M.: (2009). Poreklo i eksterijerne karakteristike srpskog žutog goniča sa područja zapadne Srbije, Zbornik radova VIII Kongresa veterinara Srbije sa međunarodnim učešćem, Beograd, str. 534-541,
5. FCI standardi za sve opisane rase lovačkih pasa,
6. Janjić D. (2008): Nega i odgoj pasa, Kinološki savez Republike Srbije, Beograd,
7. Laska F. (1905.): Das Weidwerk in Bosnien un der Hercegovina, Klagenfurt,
8. Mahmud Al Dagistani (2013): Kinologija Srbije, (Istorijat Kinološkog saveza Srbije do 2012. godine), monografija, Izdavač: Kinološki savez Republike Srbije, Beograd,
9. Marić, R. (2003): Lovstvo, Institut ekonomski nauka, Beograd.
10. Pavlović D.: (1950), Lovac br. 2/1950, Beograd,
11. Pavlović S.; Antić S.: Balkanski gonič, Veterinarski arhiv, Zagreb, knjiga XXIV/1954, svezak 1/2, str. 29-37,
12. Ristić Z. (2008): Lovstvo, Aston, Kragujevac,
13. Ristić Z. (2011): Lovna kinologija, PMF Novi Sad, Departman za geografiju, turizam i hotelijerstvo, udžbenik za studente modula lovni turizam, Novi Sad,
14. Ristić Z. (2012): Lovački psi, Stylos Novi Sad,
15. Urošević M. (2006): Srpski i slični goniči, Kinološki savez Srbije i Crne Gore, Beograd,
16. Urošević M.: (2006) Srpski i slični goniči, Kinološki savez Srbije i Crne gore, Beograd,
17. Urošević M.; Drobnjak D.; Živković B.: (2009). Žuti srpski gonič, Međunarodno savetovanje o lovstvu Žagubica,
18. Urošević M.; Latinović D.; Špoljarić B. (1988): Komparativna ispitivanja osnovnih karakteristika telesne razvijenosti balkanskog, jugoslovenskog trobojnog i jugoslovenskog planinskog goniča, referat na Savetovanju o domaćim rasama goniča, Zbornik radova šestog međunarodnog savetovanja o lovstvu, Žagubica 2011, str. 86-92,
19. Urošević, M., Drobnjak, D., Živković, B., Matarugić D. (2009): Osnovni eksterijerni parametri žutog srpskog goniča – Agroznanje vol. 10., br. 2., str.127-130, Banja Luka,
20. Zakon o divljači i lovstvu ("Sl. glasniku RS" broj 18/2010, od 26.03. 2010),
21. Zakon o dobrobiti životinja („Službeni glasnik RS" broj 41/09 od 02.06.2009);
22. Zakon o izmenama i dopunama Zakona o veterinarstvu ("Sl. glasniku RS" broj 30/2010, od 07.05. 2010),
23. Zakon o turizmu („Službeni glasnik RS" broj 36/09),

24. Drobnjak D, Matić V., Milijević D. (2010.): Eksterijer pasa-osnove procene, Beograd, ISBN: 978-86-912121-1-7.
25. Tucak Z., Wickerhauser T., Cvetnić S., Bošković I., Tomašević A., Alegro A., Bedrica Lj., Cesar V., Baban M. i Lepeduš H. (2003): Lovna kinologija, Sveučilište Josip Juraj Strossmayer u Osijeku, Poljoprivredni fakultet Osijek;
26. Drobnjak D, Matić V and Milijević D (2010). Eksterijer pasa osnove procene, Tipos Štampa, Beograd, Serbia.

